

İLKÖĞRETİM I.KADEME 1., 2. VE 3. SINIFLARDA
İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖZLEM VE GÖRÜŞLERİ

Aslı YÜKSEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman. Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

Afyon
Haziran, 2005

İLKÖĞRETİM I. KADEME 1., 2. VE 3. SINIFLARDA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ
DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖZLEM VE GÖRÜŞLERİ

Aslı YÜKSEL

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı

Danışman. Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

Afyon

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2005

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
ÖZGEÇMİŞ	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
BÖLÜM I	
GİRİŞ	1
I- PROBLEM DURUMU	1
II- ÖĞRENME-ÖĞRETME ORTAMI	3
III- SINIFTA İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR	7
A- İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN SINIFLANDIRILMASI	9
1- Sorun Olmayan Davranışlar	9
2- En Küçük Sorunlar	9
3- Önemli, Ancak Etkileri Ve Genişliği Sınırlandırılmış Sorunlar	9
4- Yükselme ve Yayılma Sorunları	10
B- İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ETKENLERİ	10
1- Sınıf Dışı Etkenler	10
a- Okul	11
b- Çevre	12
c- Aile	14
2- Sınıf İçi Etkenler	16
a- Öğretmenden Kaynaklanan Etkenler	16
b- Öğrenciden Kaynaklanan Etkenler	22
c- Fiziksel Ortamdan Kaynaklanan Etkenler	24

C- İSTENMEYEN DAVRANIŞIN ORTAYA ÇIKMAMASI İÇİN	
KULLANILABİLECEK STRATEJİLER-ETKİNLİKLER	26
1- Öğrencileri Sürekli Olarak İzlemek	26
2- Öğrencileri Motive Etmek ve Motivasyonu Dersin	
Sonuna Kadar Sürdürmek	26
3- Öğrencilerin İlgilerini Anlamak ve Derse İlgiyi Arttırmak.	27
4- Sınıf Kurallarını Tespit Etmek.....	27
D-İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR KARŞISINDA GÖSTERİLMESİ	
GEREKEN ÖĞRETMEN TEPKİLERİ	27
1- Sorunu Anlamak.....	27
2- Görmezden Gelmek.....	27
3- Uyararak.....	28
4- Derste Değişiklik Yapmak	28
5- Sorumluluk Vermek.....	28
6- Öğrenciyle Konuşmak.....	28
7- Okul Yönetimi, Aile ve Rehber Uzman İle İlişki Kurmak.	29
8- Ceza Vermek.....	29
IV- İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	30
V- ARAŞTIRMANIN AMACI	39
A- PROBLEM CÜMLESİ.....	39
B- ALT PROBLEMLER.	39
C- DEĞİŞKENLER.....	41
D- HİPOTEZLER.....	41
VI- ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	42
VII- SINIRLILIKLAR	43
VIII- TANIMLAR.	43
BÖLÜM II	
YÖNTEM.	45
A- ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	45
B- ARAŞTIRMANIN EVRENİ	45

	Sayfa No
C- ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ	46
D- VERİ TOPLAMA ARACI	46
1- Anketin Hazırlanması	46
2- Anketin Uygulanması	48
E- VERİLERİN ANALİZİ	48
BÖLÜM III	
BULGULAR VE YORUMLAR	50
A- ÖRNEKLEMİN ÖZELLİKLERİ	50
B- ANKETE VERİLEN CEVAPLARIN GENEL DÖKÜMÜ	54
C- HİPOTEZLERİN TEST EDİLMESİ	70
BÖLÜM IV	
SONUÇ VE ÖNERİLER	103
A-SONUÇLAR	103
B- ÖNERİLER	105
EKLER	107
KAYNAKÇA	124

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

.....

Jüri Üyeleri :

.....

:

.....

Aslı YÜKSEL'in "İlköğretim I. Kademe 1., 2. Ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem Ve Görüşleri" başlıklı tezi /// tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, İlköğretim Anabilim Dalında, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. M. Ali. ÖZDEMİR

Enstitü Müdürü

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İLKÖĞRETİM I. KADEME 1., 2. VE 3. SINIFLARDA İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖZLEM VE GÖRÜŞLERİ

Aslı YÜKSEL
İlköğretim Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2005

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

Araştırmacı, yaptığı bu araştırmasında İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğünü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için en çok hangi yolları kullandığını belirlemeyi amaçlamıştır. Önce araştırmanın temelini oluşturacak konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, ilgili araştırmalar gözden geçirilmiş, başlık ve alt başlıklar oluşturularak araştırmanın teorik kısmı tamamlanmıştır.

Araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2003-2004 eğitim öğretim yılında Afyon Merkez İlçeye bağlı 41 İlköğretim Okulunda görev yapan 94 birinci sınıf , 89 ikinci sınıf ve 87 üçüncü sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 270 öğretmen oluşturmuştur. Evrenden random (rastgele) tekniğiyle seçilen toplam 114 öğretmen (19 okuldan 6'şar öğretmen) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan 25 istenmeyen öğrenci davranışı ve 8 çözüm yolundan oluşan anket formu, İlköğretim I. Kademedeki görev yapan 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 10

for Windows paket programından yararlanılarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Öğretmen görüşleri ile değişkenler arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için yüzdelliklerden ve Ki-kare testinden yararlanılmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmenlerin belirlediği istenmeyen öğrenci davranışlarının başında “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*”, “*Bir yerde uzun süreli oturamamak*” ve “*Derste sıraların arasında dolaşmak*” davranışları gelmektedir. Bunun yanında “*Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak*”, “*Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak*”, “*Kavga etmek*” ve “*Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek*” gibi davranışlar da öğretmenlerin en çok şikayet ettiği davranışlardır.

En fazla görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının bile sınıfın % 12-13’ünde görüldüğü, dolayısıyla araştırma yapılan İlköğretim Okullarındaki öğrencilerin % 90’ında rahatsız edici bir davranış görülmediği ortaya çıkmıştır.

En çok görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının (Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak, Bir yerde uzun süreli oturamamak) öğrencilerin % 10-19 aralığında görüldüğü; diğer tüm istenmeyen öğrenci davranışlarının % 1-9 aralığında görüldüğü tespit edilmiştir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede genellikle *öğrenciyi uygun bir dille uyarma, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme* ve *öğrenci ile dersten sonra konuşma* (bazen de *öğrencinin ailesine haber verme*) yolları tercih edilmiştir. *Görmezden gelme, öğrenciye bağırma, öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma* gibi yollar öncelikle tercih edilmemiştir.

ABSTRACT**TEACHERS OBSERVATIONS AND VIEWS ON MISBEHAVIORS OF 1ST, 2ND,
AND 3RD GRADERS IN ELEMENTARY SCHOOLS**

Aslı YÜKSEL

Elementary Education Program

Afyon Kocatepe University The Institute of Social Sciences

June 2005

Adviser: Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

The researcher in this study aims at determining the numbers of students who show misbehaviors and the kind of methods the teachers use for students with misbehaviors and the way they approach these students in the classrooms. First, the literature review is presented through exploration of related studies. Then, the theoretical aspect of the study is completed.

This study is conducted as a descriptive model. In 2003-2004 education year, the sample of ninety-five 1st grade, eighty-nine 2nd grade and eighty-seven 3rd grade teachers, the total of 270 teachers, were chosen from 41 Elementary schools in Afyon for this study. 114 teachers (6 teachers from 19 schools) were chosen through random sampling. The survey, prepared by the researcher, is composed of 25 misbehaviors and 8 different solution ways and was conducted to randomly selected 1st, 2nd, and 3rd grade teachers in elementary schools. The data results were evaluated in SPSS 10 for Windows packet program. In order to determine any meaningful significance between teachers' views and variables, percentages and Chi-Square test were used.

It has been concluded that teachers stated three different misbehaviors: 1. “students cannot focus on the lesson”; 2. “students often move and distract the attention in the classroom”; and 3. “students cannot sit longer in their desks”. Furthermore, teachers complained that “students do not do their homework or complete them”, “do not participate in class activities” and also “they get into fight “and “lodge a complaint about their classmates.”

The percentage of the most misbehavior was observed only 12-13% in the schools. Therefore, the result showed that 90 % students did not show any misbehaviors in schools.

The most misbehaviors stated above were observed in the percentage range of 10-19% in students. The rest of the misbehaviors was observed in the percentage range of 1-9% in students.

To cope with misbehaviors, the teachers mostly preferred advising students for their misbehaviors, showing a student with positive behavior as a role model to the class, talking with the student having problems after the class and informing their parents about their behaviors. They hardly choose ignoring students, punishing them corporally or yelling at them.

ÖNSÖZ

Eğitim kurumlarının olmazsa olmazı kabul edilen iki unsurdan birisi öğretmen diğeri ise öğrencilerdir. Öğretmen ve öğrenciler günün büyük bir kısmını sınıf ortamında birlikte geçirirler. Aynı ortamı paylaşırlar, aynı havayı teneffüs ederler. Öğretmenler her gün yüz yüze oldukları bu kalabalık öğrenci grubuna, eğitimin amaçları doğrultusunda istedik davranışları kazandırmaya çalışırlar. Eğitimin başarıya ulaşmasında ve istenilen verimin elde edilmesinde öğretmenlerin sahip oldukları sınıf yönetimi becerileri son derece önemlidir. Herkes iyi ya da kötü bir şekilde sınıflarını götürürler, sınıflarını yönetmeye çalışırlar. Ancak her öğretmenin mükemmel bir sınıf yönetimi bilgi ve becerisine sahip olduğu söylenemez. Çünkü kalabalık sınıf ortamında öğretmenin her an tetikte olması, bir yandan dersini anlatması, diğer yandan öğrencileri kontrol etmesi, bir yandan da sınıfı yönetmeye çalışması oldukça güç bir iştir.

Öğretmenlerin her gün girdikleri sınıflarda bazen her şey yolunda gitmeyebilir. Bir takım problemler meydana gelebilir, öğretmen beklentilerine ters düşen okul ve sınıf kurallarına uygun olmayan, eğitim ve öğretimi kesintiye uğratan davranışlar ortaya çıkabilir. Öğretmenlerin karşılaştıkları bu davranışlar sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışları olarak adlandırılmaktadır. Bu araştırmada öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin gözlem ve görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın her aşamasında bana yol gösteren, görüş ve önerileriyle beni yönlendiren, yoğun çalışmalarının arasında bana zaman ayıran, yardım ve desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen danışman hocam sayın Prof. Dr. Mustafa ERGÜN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Anket formunun hazırlanmasında değerli görüşlerini bildiren sayın Prof. Dr. Remzi Yavaş KINCAL'a, sayın Prof. Dr. Tayyip DUMAN'a, sayın Prof. Dr. Sabahattin ARIBAŞ'a, sayın Prof. Dr. Şefik YAŞAR'a, sayın Yrd. Doç. Dr. Şenay YAPICI'ya, sayın Yrd. Doç. Dr. Meral KAYA'ya, sayın Yrd. Doç. Dr. Kemal KARAMAN'a sayın

Öğr.Grv Mehmet YAPICI'ya, sayın Öğr.Grv Suphi ÖZSÜER'e, sayın Öğr.Grv. Süleyman KARATAŞ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Değerli zamanlarını ayırarak anket formunu dolduran Afyon Merkez İlçeye bağlı İlköğretim Okullarında görev yapan 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerine ve okul yöneticilerine de ayrıca teşekkür ederim.

Ayrıca, ingilizce çeviride yardımlarını eksik etmeyen hocam Yrd.Doç.Dr. Meral KAYA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Şu an bu konumda olmamı sağlayan, sürekli fedakarlık gösteren, tez çalışmalarında bana yardımcı olan, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen annem Zeynep YÜKSEL'e ve babam İbrahim YÜKSEL'e çok çok teşekkür ederim.

Aslı YÜKSEL

ÖZGEÇMİŞ

Aslı YÜKSEL

İlköğretim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans : 1998 Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Lise : 1994 Afyon Cumhuriyet Lisesi, Fen- Matematik Bölümü

İş/İstihdam

2003- Araştırma Görevlisi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı : Afyon, 04 Temmuz 1979 Cinsiyet : Kadın

Yabancı Dil

İngilizce

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1) Örnekleme Giren Okullardan Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sayısı.....	50
Tablo 2) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular	51
Tablo 3) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara İlişkin Bulgular	52
Tablo 4) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular.	53
Tablo 5) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflara İlişkin Bulgular.	54
Tablo 6) İstenmeyen Davranışları Sınıflarında Problem Olarak Gören Öğretmenlerin Sayısına İlişkin Bulgular.	54
Tablo 7) İstenmeyen Davranışların Kaç Öğrencide Sorun Olarak Görüldüğüne İlişkin Bulgular	60
Tablo 8) İstenmeyen Her Davranışın Hangi Yüzde Aralıklarında Olduğuna İlişkin Bulgular	62
Tablo 9) İstenmeyen Her Bir Davranışla Baş Etmek İçin Öğretmenlerin Tercih Ettiği Baş Etme Yollarına İlişkin Bulgular	64
Tablo 10) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı?	71
Tablo 11) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı?	72
Tablo 12) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Sınıflarındaki “ Verilen Bir Görevi Yarıda Bırakmak Ya Da Yerine Getirmemek” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark.....	73
Tablo 13) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı?	74

Sayfa No

Tablo 14) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Sınıflarındaki “ Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark.....	75
Tablo 15) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı?.....	76
Tablo 16) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Sınıflarındaki “ Sık Sık Devamsızlık Yapmak” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark.....	77
Tablo 17) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Sınıflarındaki “ Kılık Kıyafetine Ve Kişisel Temizliğine Özen Göstermemek” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark.....	77
Tablo 18) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	78
Tablo 19) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Yalan Söylemek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark.	79
Tablo 20) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Öğretmenden İzin Almadan Sınıftan Ayrılmak” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark.	79
Tablo 21) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark.....	80
Tablo 22) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	81

Sayfa No

Tablo 23) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	82
Tablo 24) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Okuldan Kaçmak” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	83
Tablo 25) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Sürekli Arkadaşlarını Şikayet Etmek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	83
Tablo 26) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Yaptığı Hatadan Sonra Özür Dilememek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	84
Tablo 27) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	85
Tablo 28) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	86
Tablo 29) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	87
Tablo 30) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Kapıyı Çalmadan Sınıfa Girmek” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	88
Tablo 31) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Okuldan Kaçmak” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark.....	88

	Sayfa No
Tablo 32) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	89
Tablo 33) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Verilen Bir Görevi Yarıda Bırakmak Ya Da Yerine Getirmemek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	90
Tablo 34) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Yalan Söylemek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	90
Tablo 35) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	91
Tablo 36) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleriyle Sınıflarındaki “Sık Sık Devamsızlık Yapmak” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	92
Tablo 37) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	93
Tablo 38) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	94
Tablo 39) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	95

Tablo 40) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle Sınıflarındaki “Konuya, İşe Ya Da Çalışmaya Dikkatini Toplayamamak” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	96
Tablo 41) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle Sınıflarındaki “Verilen Bir Görevi Yarıda Bırakmak Ya Da Yerine Getirmemek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	97
Tablo 42) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	98
Tablo 43) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle Sınıflarındaki “Konuya, İşe Ya Da Çalışmaya Dikkatini Toplayamamak” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	99
Tablo 44) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle Sınıflarındaki “Arkadaşlarına Lakap Takmak” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	100
Tablo 45) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark	101
Tablo 46) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyle İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı?	102

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın temelini oluşturacak literatür taramasına, literatürü destekleyecek ilgili araştırmalara, araştırmanın amacına ve önemine, sınırlılıklarına, tanımlara yer verilmiştir.

I- PROBLEM DURUMU

“Bilgi çağı” olarak nitelendirilen günümüzde, çağı yakalamanın ve yaşamının yolunun eğitimden geçtiği tartışılmaz bir gerçektir. Sosyal ve ekonomik yönden dünyanın en gelişmiş ülkelerine bakıldığında eğitim düzeyinin de çok yüksek olduğu görülür. Buna karşılık eğitim düzeyinin çok düşük olduğu ülkeler dünyanın en geri kalmış ülkeleridir.

“Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanan eğitimin amaçları doğrultusunda bireylerde istendik davranış değişikliklerini oluşturma sürecinin temellerinin atıldığı yerler ilköğretim okullarıdır. Bireylerin birlikte yaşama alışkanlıkları kazandıkları, olumlu tutum ve davranışlarının geliştiği ve disiplin anlayışlarının oluşturulduğu en önemli eğitim kurumları ilköğretim okullarıdır.

Bireyde istenilen yönde değişimlerin olması, öğrenmelerin gerçekleştirilmesi formal eğitim yoluyla, bir plan ve program kapsamında olmaktadır. Planlı ve programlı eğitimin gerçekleştirildiği yerler ise okullardır.

Okul, eğitmek istediği öğrencilere yeni davranışlar kazandıracak ya da istenmeyen davranışlarını kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan bir sistemdir ve bunu önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına uygun olarak yapar. Okul denen özel çevrenin üç temel işlevinden biri, öğrencileri dış çevrenin güçlüklerinden korumak, onlara yaşamı kolaylaştırmaktır. Okulun ikinci işlevi, dış çevrede kolay rastlanabilecek olan

istenmeyen davranışları okuldan içeriye sokmayarak, öğrenci davranışlarını temizlemektir. Dengeleme, okulun üçüncü işlevidir.¹

Okulun sahip olduğu eğitsel amaçlara ulaşmasını sağlayan ilk ve temel basamak sınıf yönetimidir. Sınıf yönetiminde öğrencilerle sağlıklı iletişim kurma ve olumlu sınıf ortamı yaratma, öğretmenin en temel görevidir. Disiplin sorunlarının doğasının ve nedenlerinin anlaşılması, daha iyi öğrenme ve öğretme sürecine sahip olmak için bir gerekliliktir.² Sınıfta düzeni kurmak ve akademik olmayan etkinlikleri en aza indirmek, öğrenme-öğretme sürecinden istenilen verimi elde etmek için bir gerekliliktir. Bu da iyi bir sınıf yönetimi ile mümkündür. Disiplinden yoksun bir eğitim ve öğretim sisteminde, başarıdan söz edilemez.

Sınıf yönetiminin bir boyutunu davranış düzenlemeleri oluşturur.

Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, sorunların ortaya çıkmadan önce tahmin edilmesi yoluyla istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasını sağlanması, yapılmış olan istenmeyen davranışların değiştirilmesi, bu boyuta ilişkin olarak söylenebilir.³

Sınıfta öğrenmenin ve eğitimin temelini öğretmenle öğrenci arasındaki ilişkiler oluşturur. Bu ilişkilerin iyi olduğu sınıflarda olumlu bir öğrenme atmosferi oluşurken; söz ve eyleme dayalı ilişkilerin kötü olduğu sınıfların öğrenme atmosferi giderek bozulur ve eğitimde istenilen amaca ulaşmak mümkün olmaz.

Bizim sınıflarımızda, öğretmenin mutlak otoritesi hakimdir. Öğrencilerden gerek disiplin kurallarına gerekse öğretmenin isteklerine tartışmasız uyması istenir. Bu durum ise bazen “önemli” disiplin problemleri ortaya çıkarır. Sınıftaki eğitici atmosfer bozulduğu için yapılan eğitim başarısızlığa mahkum olur. Bu durumda sınıftaki eğitici ortam büyük ölçüde öğretmenin davranışlarına bağlıdır.⁴

¹ BAŞAR Hüseyin, *Sınıf Yönetimi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul , 1999, s. 12

²TÜRNÜKLÜ Abbas, ZORALOĞLU Yunus, GEMİCİ Yusuf , “İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları”, *Eğitim Yönetimi*, Cilt 7, Sayı 27, yaz 2001, s. 417

³ BAŞAR, s.14

⁴ERGÜN Mustafa , DUMAN Tayyip, “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları”, (www.egitim.aku.edu.tr/ertayip1.htm, s.1 28.09.2003)

Yaşamın her aşamasında olduğu gibi sınıfta da önceden plan yapmak, olası bir çok sorunu önlemek açısından büyük önem taşımaktadır. Gelecek olaylarla ilgili planları paylaşmak, öğrencilerden beklenenleri ve kuralları sorunlar ortaya çıkmadan önce tartışmak, gelecekte karşılaşacakları sorunların üstesinden gelebilme yollarını aramak, öğrencilerin sorun yaratacak davranışlarını önler.

II- ÖĞRENME-ÖĞRETME ORTAMI

Sınıf, öğrencilerle yüz yüze bulunulan bir ortamdır. Eğitimin kazandırmayı amaçladığı öğrenci davranışlarının oluşması burada başlar. Ortalama 180 gün olan yıllık öğrenim süresinin önemli bir bölümü, eğitim-öğretim etkinliklerinin gerçekleştiği bir yaşama alanı olan sınıflarda geçer. Öğretmen ve öğrenciler, bu süre içinde belli bir amaç ve program çerçevesinde sınıftaki yaşama katılırlar.

Sınıf toplumsal, eğitimsel, bilişsel, kültürel, ekonomik, duyuşsal açıdan birbirinden farklı bireylerden oluşan; sıcak, güvenli, sağlıklı, karmaşık ve çok yönlü ilişkilerin kurulduğu bir eğitim atmosferidir. Farklı bireysel özelliklere sahip olan öğrencilere, eğitimin amaçladığı bilgi ve beceriyi kazandırmada öğretmenin rolü büyük önem taşımaktadır. Öğretmen sınıf düzeninin kurulması ve etkinliklerin yürütülmesinde en önemli etkidir. Sınıftan alınacak verimi, öğretmenin sahip olduğu sınıf yönetimi becerilerini sınıf ortamına aktarabilmesi belirler. Eğitimde başarılı olmanın ilk ve temel adımı etkili bir sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi, öğrencilerin kendilerini anlamaları, kendilerini değerlendirmeleri ve kendi kendilerini kontrol etmelerini sağlayan bir araçtır.⁵ Sınıf yönetimi amaçlı bir faaliyettir. Öğretimi kolaylaştırmanın yanı sıra, öğretim zamanını arttırma, sıcak ve destekleyici bir sınıf atmosferi yaratma ve koruma, öğrencilerin zarar verici davranışlarını önleme, istendik davranışların artması için uygun ortamı sağlama gibi amaçları gerçekleştirilmeye yöneliktir.⁶ Öğretmen ve öğrencilerin çalışmasına engel olan faktörlerin en aza indirilmesi, öğretim zamanının etkili

⁵ ÖZSOY Osman, *Etkin Öğretmen Etkin Öğrenci Etkin Eğitim*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 99

⁶ SADIK Fatma, İlköğretim I. Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2000, s. 7

kullanılması ve sınıf içinde yapılan her türlü çalışmaya öğrencilerin katılımının sağlanması etkili bir sınıf yönetiminin temel amacıdır.⁷

Sınıf yönetimi “sınıfın amacını gerçekleştirmek için sınıfta bulunan öğretim kaynakları ile öğrencileri eşgüdümleyerek eyleme geçirme süreci” olarak tanımlanabilir.⁸ Çok yönlü ve uzun çabalar isteyen, güç bir iş olan sınıf yönetimi; her gün saatlerce kalabalık bir öğrenci grubuyla beraber olmayı, yapılacak her davranışı ayrıntısıyla planlayarak gerçekleşmesini sağlamayı, sınıftaki her şeyden her an haberi olmayı gerektirir.

Sınıf yönetimi, öğretmenin zamanının büyük bir bölümünü alır. Öğretmenler, sınıfta zaman zaman görülen davranış problemlerinden dolayı amaçlarına ulaşmada sıkıntıya düşerler.

Peki, yanlış nerededir? Neden bu kadar çok öğretmen öğretimle geçmesi gereken zamanın büyük bölümünü sınıfta düzeni kurmak için harcar? Çünkü öğretmenler genelde disiplini ceza tehditleri, cezalar ya da sözlü utandırmalarla ve suçlamalarla sağlamayı öğrenmişlerdir. Ne yazık ki bu yöntemler iyi sonuç vermez. Genelde bastırıcı ve güce dayanan yöntemler direnci, başkaldırmayı ve karşılık vermeyi kışkırtır. Bu tür baskılar öğrencilerin davranışlarında değişiklikler oluşturmakla birlikte, öğretmen sınıftan ayrılır ayrılmaz ya da tahtaya döndüğünde, çocuklar yine eski davranışlarına yönelirler.⁹

Öğretmenlerin karşılaştıkları en önemli sorun, davranışları yönetmedir. Davranışların ve öğrenmenin iyi yönetildiği sınıfta öğrenciler öğretim amaçlarını gerçekleştirir ve amaçların gerçekleşmesini engelleyen davranışlara rastlanmaz.

Etkili sınıf yönetiminde öğrenciler öğrenme için daha çok zaman harcarken, öğrenme dışındaki davranışlarda azalma olmaktadır. Çünkü

⁷ SAYIN Nühket, Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), 2001, s. 3

⁸ CELEP Cevat, *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2000, s. 1

⁹ GORDON Thomas, *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, (Çev: Emel AKSOY), Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 14

etkili sınıfta tüm etkinlikler amaçlıdır, düzenlidir ve disiplinli bir ortamda gerçekleştirilir.¹⁰

Sınıf, toplumsal yapının bir maketi olduğu için bir toplumdaki sosyal ilişkiler örüntüsü ve buna yön veren amaç, norm ve değerler büyük ölçüde sınıf ortamına yansımaktadır. “Girdi olarak, eğitim sürecine giren birey, içinde yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, psikolojik bir çok sorununu eğitim sürecine taşır; dahası eğitim süreci içinde bu sorunlarını hep sürdürebilir.”¹¹ Bu durumda bireyin etkileşimde bulunduğu çevre şartları geniş ve büyük ölçüde kontrol altına alınabildiği oranda istenilen insanı yaratma şansı artacaktır. Her insanın potansiyelinin, yeteneklerinin gerektirdiği şekilde biçimlenmesi ve bilinçlenmesi, böylece onurlu, saygın ve sağlıklı bir kişiliğe kavuşabilmesi ve her ülkenin de çağdaş uygarlığın seçkin, katılımcı ve etkin bir üyesi olabilmesi eğitimin görevidir.¹²

Eğitimde istenilen verimi elde edilebilmek, olumlu bir sınıf ortamının yaratılmasıyla mümkündür. Problem davranışlarının olmadığı sınıflarda öğrenciler kendilerini daha rahat ve güvende hissederek, dikkatlerini derse yöneltirler ve bunun sonucunda eğitimde istenilen verime ulaşılır. Olumlu bir sınıf ortamı yaratılması, öğretmenlerin sınıf kurallarını belirlemesi ve istenmeyen öğrenci davranışlarını kontrol etmesiyle gerçekleşir. Sınıf yönetimi, etkili ve verimli bir eğitim ortamı oluşturmaya dönük kurallar, kavramlar ve ilkeler dizgesidir. Sınıftaki tüm etkinlikler bu kurallar dizisi içinde gerçekleştirilmelidir. Öğrenciler kendilerinden beklenen davranışları kurallar yoluyla öğrenir. Kurallar, sınıf içindeki ve okuldaki davranışları düzenleyerek öğrencilerin istedik davranışlar göstermelerini sağlar.

Sınıf kurallarının öğretim yılının başında ve öğrencilerle birlikte belirlenmesi gerekir. Kuralların belirlenmesinde öğrenci görüşlerinin alınması kuralların etkili bir biçimde uygulanmasını kolaylaştırır. Böylece öğrenciler kendi koydukları kuralları daha

¹⁰ TERTEMİZ Neşe, “Sınıf Yönetimi ve Disiplin”, *Sınıf Yönetimi*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 52

¹¹ TOPSES Gürsen, “Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Toplumsal ve Psikolojik Etmenler ve Sorunlar”, *Sınıf Yönetimi*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 2

¹² ÖZSOY Halil İbrahim, ATAÜNAL Aydoğan, *Nasıl Bir İnsan ve Nasıl?*, Eğitim, Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını:7, Ankara, 2001, s. 9

çabuk benimseyecekler ve uygulayacaklardır. Kurallar ve uygulanma süreçleri daha okulun ilk günü sınıfa anlatılmalıdır. Bu sayede öğretmenin kendilerinden ne beklediğini tahmin etmelerine gerek kalmayan öğrenciler, uygun olan davranışların ne olduğunu sınırları ile öğrenmiş olacaklardır. Öğrenciler belirlenen kurallara uymadıklarında ne gibi yaptırımlarla karşılaşacakları konusunda da bilgilendirilmelidir. Belirlenen ve öğrencilerin uyması istenen kurallar açık, anlaşılır ve işlevsel olmalıdır.

Sınıfta demokratik ortamın oluşturulması, sınıf kurallarının anlamlı, amaçlı ve tutarlı olmasına bağlıdır. Sınıf kurallarının öğrencilerce anlaşılması ve paylaşılması, belirsizliğin ortadan kalkmasına ve doğal olarak istedik davranışların artmasına neden olur.¹³

Sınıfta kurallar kesin olarak belirlenmemişse, belirlenen kurallar hakkında öğrencilere yeterli bilgi verilmemişse, kurallar öğrencilerin katkısı olmadan tek yanlı olarak büyükler tarafından konmuşsa ve çocuklara anlamsız geliyorsa öğretmenle öğrenciler arasında çatışmaların çıkması doğaldır.

“Hedef davranışlar yanında hedef davranışa yardım edici, onu olumlu etkileyen davranışlar da istenen davranış grubuna girer. Bu tür davranışların pekiştirilmesi, istenmeyen davranışa yönelimi azaltır.”¹⁴ İstenen davranışların sürekli hale getirilmesinin ilk koşulu o davranışın pekiştirilmesidir.

Bir öğretmen için sınıftaki tüm öğrencilerin sınıf ortamına uygun davranışlar göstermesi ideal bir durumdur. Ancak bireysel farklılıklardan dolayı sınıftaki tüm öğrencilerin uygun davranışlar göstermesi beklenemez. Bu nedenle sınıf ortamına uygun davranışları gösteren öğrencileri ödüllendirmek, öğretmenin önde gelen görevlerindedir.

İstenen davranışın süreklilik göstermesinde bireyin değil davranışın değerlendirilmesi önemlidir. Sınıfta öğrencilere sorumluluk verilmesi, kararlara

¹³ AYDIN Ayhan, *Sınıf Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 1998, s. 119

¹⁴ BAŞAR, s. 98

katılımının sağlanması, istenmeyen davranışın çekiciliğini ortadan kaldırarak sınıfı istenen davranışın gösterilebileceği bir ortam haline getirir.

Öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için öğretmenle öğrenci arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Öğretmenle öğrenci arasında “karşılıklı olarak önem verme”, “saygı gösterme” ve “sevme” ilişkisi gelişirse disiplin sorunu da azalır.¹⁵ Öğrenciler, kendilerine önem veren, sevgiyle bağlı oldukları ve saydıkları öğretmene problem çıkarmaktan mümkün olduğunca kaçınırlar. Böylesi sınıflarda disiplini sağlamak için harcanan zaman öğretmeye ve öğrenmeye ayrılır.

III- SINIFTA İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR

“İlkay, her gün derse geç gelmektedir. Ali, sürekli arkadaşlarını şikâyet etmektedir. Ömer, verilen ödevleri yapmamaktadır. Mustafa, sırasında nadiren oturmakta, zamanının büyük bir kısmını kalem açmakla geçirmektedir. Oya, sık sık devamsızlık yapmaktadır. Gül, derste sürekli konuşarak dersi kesmektedir.” Bu ve benzeri durumlar sınıf ortamında sıkça karşılaşılan davranış problemleridir. Bu davranışların çoğu hemen hemen bütün sınıflarda öğretmenler tarafından gözlenmektedir. En deneyimli öğretmenler bile sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışları ile karşı karşıya kalmaktadır.

İlköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları, bir anlamda önemli bir disiplin sorunudur ve eğitim öğretim etkinliğinin yürütülmesinde büyük bir problem oluşturur. Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışların tümü istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış, istenmeyen davranıştır.¹⁶ Sorun olarak görülen davranışlar sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin kanunî beklenti ve kuralları ile ters düşen ya da sınıfta karışıklık yaratan türdeki davranışlardır.¹⁷ Problem davranışlar

¹⁵ GORDON, s. 3

¹⁶ İLGAR Lütfü, *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Yayıncılık, İstanbul , 2000, s. 167

¹⁷ TERTEMİZ s. 56

öğrencileri hem öğrenme-öğretme etkinliğinden alıkoymakta hem de öğrencilerin zamanlarının büyük bir kısmını ders dışı etkinliklere ayırmalarına neden olmaktadır. İstenmeyen öğrenci davranışları sadece eğitim öğretimi engellemez, bununla birlikte bazı fiziksel ve psikolojik huzursuzlukları da beraberinde getirir.

Haigh'a göre istenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler.¹⁸ Sınıf içindeki istenmeyen davranışlar, sınıf düzenini ve eylemlerini bozarak amaçlara ulaşmayı engellerken özellikle eğitime harcanması gereken zamanın, bu sorunların çözümüyle geçirilmesine neden olur. Bunun ötesinde kimi olumsuz davranışların zararları, okula ve hattâ içinde yaşanılan çevreye kadar uzanabilir.

İstenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, psikolojik özellikleri gibi pek çok etkenlere bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Davranışlar, zamana, mekana ve koşullara göre istendik ya da istenmedik özelliği kazanırlar. Örneğin bir öğrencinin teneffüste arkadaşıyla yüksek sesle konuşması kabul edilebilir. Ancak aynı davranışın derste gösterilmesi istenmeyen davranış olarak nitelendirilir. Yine aynı şekilde istenmeyen davranışların sıklığı da yaştan yaşa, sosyo-ekonomik düzeye, öğretmenden öğretmene, dersten derse farklılık gösterebilmektedir.

Derse devam etmeme ya da derslere geç gelme, derse hazırlıksız gelme, sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşma, arkadaşlarına, kendisine veya eşyalarına zarar verme, derste uzun süre hayal kurma ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşma gibi davranışlar, sınıfta sıkça gözlenen istenmeyen öğrenci davranışları olarak özetlenebilir. Ayrıca bu davranışların dışında temizlik ve görgü kurallarına uymama, sınavlarda kopya çekme, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanma, öğretmenine ve arkadaşlarına kaba davranma, küfürlü konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme, söz almadan konuşma gibi davranışlar da derslerde karşılaşılabilen istenmedik davranışlardandır. Görüldüğü gibi yukarıda sıralanan bu davranışlar eğitim öğretim sürecinin başarılı bir şekilde

¹⁸ Aktaran: BAŞAR, s. 95

yürütülmesinde büyük bir engel olarak öğretmenlerin karşısına çıkmaktadır. Bu nedenle istenmeyen davranışların ortaya çıkması, hem kaçınılmaz nitelikte doğal bir olaydır hem de uygun eğitim yaşantılarını kazandırmak için iyi bir fırsattır.¹⁹ Öğretmenler bir davranışı değerlendirirken davranışın şiddetini, sürekliliğini, sıklığını, olduğu şartları, öğrencinin gelişim özelliklerini ve davranışın diğer öğrencilere etkisini göz önünde bulundurmalarıdır.²⁰

A- İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN SINIFLANDIRILMASI

Evertson, Emmer, Clements, Worsham'a göre sorun davranış olarak ifade edilen davranış türleri şunlardır:²¹

1-Sorun Olmayan Davranışlar

Kısa dikkatsizliklerdir. Ders anlatım etkinliklerinde bazı öğrencilerin konuşması, ödev üzerinde çalışırken kısa aralar vermeleri gibi ortak davranış örneklerinden oluşur. Bunlar öğrencilerin kısa duraksamalarıdır ve öğrenme ve öğretimi etkilemezler.

2-En Küçük Sorunlar

Sınıf işlemleri ve kurallarına karşı olan davranışları içerir. Bu davranışlar ortaya çıktığında sınıf etkinliklerini tahrip eder ve öğrenci öğrenmesini ciddi biçimde engeller. Örneğin öğrencinin oturduğu yerden izin almadan kalkması. Bu davranışlar kısa süreli olarak oluştukları sürece küçük olan rahatsızlık verici davranışlardır.

3-Önemli, Ancak Etkileri Ve Genişliği Sınırlandırılmış Sorunlar

Bu davranışlar etkinliği bozan ve öğrenmeyi engelleyen davranışlardır. Ancak bu davranışlar tek bir öğrenci veya az sayıdaki öğrenci tarafından yapılan davranışlardır. Bu gruptaki davranışlar çok ciddidir ancak okul kuralları veya sınıf baskısı ile izole edilirler. Örneğin diğer öğrencilere şiddet uygulama veya kavga eylemi gibi.

¹⁹ AYDIN, s. 138

²⁰ TERTEMİZ s. 57

²¹ Aktaran: CELEP, s.153

4-Yükselme ve Yayılma Sorunları

Sorunun devam etmesi, öğrenme çevresini ve düzenini tehdit etmeye başlar. Örneğin çoğu öğrencinin odanın içinde dolaşması ve sürekli yüksek sesle konuşması.

B- İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ETKENLERİ

Herhangi bir okulda veya derslikte bir disiplin problemi çıkmışsa, bunun mutlaka bir nedeni vardır. Bir derslikte disiplin problemleri görülmesi, durumda kesinlikle bir bozukluk olduğuna işaret eder ve böyle bir durumda hemen problemin altında yatan nedenlerin aranması gerekir. Çok farklı nedenlere dayanan istenmeyen davranışlar, sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışların kaynakları, öğretmen, öğrencinin, sınıfın fiziksel yapısının, sınıfın içinde bulunduğu okulun, çevrenin (uzak ve yakın) sahip olduğu özelliklere göre değişiklik göstermektedir. İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında etkisi olan nedeni anlamak, hem o davranışı değiştirmek hem de gelecekte ortaya çıkabilecek davranışı engelleyebilmek için gereklidir²². Sınıftaki istenmeyen öğrenci davranışlarının önüne geçilebilmesi bu davranışların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlerin bilinmesine bağlıdır. Bu bağlamda istenmeyen davranışların etkenleri sınıf dışı etkenler ve sınıf içi etkenler olmak üzere iki ana grupta incelenebilir.

1-Sınıf Dışı Etkenler

Sınıf içindeki istenmeyen davranışların büyük bölümü sınıfın dışında yaşanan olaylardan kaynaklanmaktadır. Öğrencinin yaşadığı çevre, aile ortamı ve okul, davranışlarının temel kaynağını oluşturur. Bu çevrede yaşayan insanların eğitim düzeyleri, öğrencilerin davranışları üzerinde önemli ölçüde etkilidir, dolayısıyla öğrencilerin davranışlarına yansıtılarak sınıf içine taşınır. Eğer öğretmen, yalnızca sınıf içi davranış değişkenleri ile uğraşıp, sınıf dışı etkenleri göz ardı ederse başarıya ulaşması hem zor olur hem de kalıcı olamaz. Sınıf dışı etkenler, okul, çevre ve aile olmak üzere üç başlık altında incelenebilir.

²² SAYIN, s. 11

a- Okul

Sınıfın en yakın dış çevresi okuldur. Okulun fiziksel özellikleri, durumu, öğrenci sayısı, kuralları, yönetim yapısı gibi bir çok değişken sınıf içine yansyarak öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkiler. Johnson'a göre okul, öğrenciler için uygun ve çekici olmalıdır. Temiz, bakımlı, iyi donanımlı okullar, yalnız morali değil davranışı da etkiler.²³ Okulun sahip olduğu bütün fiziksel ve eğitsel özellikler öğrencilere ilişkin eğitim hedeflerini gerçekleştirebilecek nitelikte olmalıdır. Aksi halde öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermeleri kaçınılmaz hale gelir.²⁴

Okuldaki öğrenci sayısının artması demek disiplin sorunlarının da artması demektir. Çünkü kalabalık sınıflarda öğretmen daha etken, öğrenci pasif, öğretim geleneksel, öğrenciyi eleştirel düşünmeye sevk edici etkinlikler düşüktür. Durum böyle olunca istenmeyen davranışların ortaya çıkması da oldukça doğaldır. Okul yönetiminin demokratik olması, esnek bir düzen kurması, kararların öğretmen ve öğrencilerle birlikte alınması, okul yönetimi kökenli istenmeyen davranışları azaltacaktır.

Okul sadece kendi sınırları içinde öğrenciden sorumlu olduğunu düşünür, kapılarını çevreye kapatır ve dışarıdaki oluşumlara duyarsız kalırsa, öğrenci istenmeyen davranış gösteren arkadaş, çevre ve sokağın bozucu etkileri ile karşı karşıya kalacak, okulun kazandırmayı amaçladığı davranışlar yok olup gidecektir. Bundan dolayı da eğitim, amacından sapacak ve istenmedik bazı davranışlar ortaya çıkacaktır.

Özyürek'e göre okul, çevresindeki istenmeyen davranışlarla eğitim yoluyla uğraşını sürdürürken, çevredeki davranışların bozucu etkilerinden öğrencilerini korumak için onları okulda olasıca uzun süre tutabilmeye de çalışmalıdır. Okul bahçesinin ve oyun alanlarının öğrencilere ders dışı zamanlarda da kullanabilecekleri bir programla açık tutulması, bu etkinliklerin öğretmen denetimi ve yardımı ile gerçekleştirilmesi, okul kitaplığının olasıca uzun süre öğrencilerin kullanımına hazır bulundurulması, okulun diğer alanlarının öğrencilerin yönelim ve

²³ Aktaran: BAŞAR, s. 24

²⁴ DAĞDELEN Ömer, İlköğretim Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1999, s. 21

gereksinimlerine yanıt bulabilecekleri hale getirilmesi öğrencinin çevredeki bozucu davranışlarla karşılaşma olasılığını azaltacaktır.²⁵

Öğrencilerin enerjilerini kullanacağı bireysel ve grupla etkinlikler, bu enerjinin istenmeyen davranışlara kaymasını da engelleyecek, okul ve sınıf yönetimini olumlu etkileyecektir.²⁶

Eğitim öğretim için gerekli olan materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir. Öğrenci, materyal, araç, gereç ve kaynakların yokluğu ya da yetersizliği nedeniyle başarı çabalarının engellendiğini hissettiği anda sınıf içinde veya dışında olumsuz davranışlara yönelebilir.

Gottfredson ve diğerlerine göre okulun olumsuz davranışa yönelten bir yanı da kurallar ve olumsuz davranışlar konusunda yöneticilerin, öğretmenlerin farklı görüş ve uygulayıpta olmalarıdır.²⁷ Öğretmenlerin benzer konularda farklı davranışları öğrencilerin şaşırmasına neden olur ve dolayısıyla bazı istenmeyen davranışlar için bahane ve gerekçe oluşturur. Bunun önüne geçilmesi için okulda çalışanlar arasında görüş birliği sağlanmalı, en azından farklı düşünenlerin okul politikalarına uygun hareket etmeleri sağlanmalıdır.

b- Çevre

Öğrencileri problem davranışlara sevk eden en önemli faktörlerden birisi okulun sosyal çevresidir. Okulun bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal çevre öğrenci davranışları üzerinde büyük ölçüde belirleyici etkilere sahiptir.

Öğrenci, içinde yaşadığı uzak ya da yakın çevre ile sürekli etkileşim halindedir. Öğrencinin ve okulun içinde bulunduğu bu çevre, sınıfın yapısını etkiler. Çevrede rastlanılan bir takım olumsuz davranışlar doğrudan ya da dolaylı olarak sınıf içine yansyarak eğitim öğretim faaliyetlerini engeller. Öğrencilerin toplumsal yaşamda

²⁵ Aktaran: BAŞAR, s. 104

²⁶ BAŞAR, s. 26

²⁷ Aktaran: BAŞAR, s. 106

karşılaşılan bu tür olumsuzluklardan etkilenmemesi için okul ve öğretmenlerin çevreyi sürekli kontrol etmesi, çevreyi eğitmesi ve etkileyebilmesi gerekmektedir. Öğretmenin, çevrede karşılaşılan bazı olumsuz davranışların sınıf ortamına girmesini önleyebilmesi için çevreyi tanınması, ekonomik, sosyal, kültürel geçmişini ve kaynaklarını çok iyi bilmesi gerekir.

Okul çevreden neleri alabileceğini ve çevreye neler yapabileceğini bilmeli ve planlamalıdır. Çevredeki olumsuz davranışların değiştirilmesi için okul ve sınıfın kapıları çevreye açılmalı, eğitim etkinlikleri çevreye taşınmalıdır. Okulun düzenlediği çay, kermes, tiyatro ya da müsamerelere öğrenci velileri ve çevre insanları çağırılarak olumlu davranış örnekleri çevre halkına sunulmalı, böylece çevreden okul ve sınıf ortamına kayacak olan istenmedik davranışlar engellenmeye çalışılmalıdır.

Arkadaş grupları, öğrenci davranışlarının kazanılmasında oldukça etkilidir. Öğrencinin çevresindeki bu arkadaş grupları ile ilişkisi davranışlarını şekillendirmektedir. Bu yüzden öğrenciler eğitimin amaçladığı davranışları gösteren arkadaş ya da akran gruplarına yönlendirilmelidir.

Amacı öğrencileri eğitmek olan okul, çevresini de eğitmelidir. Bunu yaparsa o çevreden okula gelecek öğrencilerin bazı davranışları daha okula gelmeden düzeltilmiş olur. Aksi halde çevredeki istenmeyen davranış örnekleri sınıfa kadar girer, sınıf ortamını bozar, eğitsel amaçların ve sınıf yönetiminin engellerini oluşturur.²⁸

Öğrencilerin içerisinde yaşadıkları çevre, davranışlar üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bazen çevreyi değiştirmeden davranışları değiştiremezsiniz.²⁹

²⁸ BAŞAR, s. 21

²⁹ APUHAN Recep Şükrü, *Etkili Öğretmenin Temel Davranışları*, Timaş Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 128

c- Aile

Eğitim ailede başlar. Aile öğrenci davranışının şekillenmeye başladığı, örnek alındığı, bazı temel davranışların kazanıldığı yerdir. Öğrenciler zamanlarının önemli miktarını ve ilk sosyalleşmelerini aile içinde tamamladıkları için istenmeyen davranışların kaynaklarının ilk çekirdekleri de aile içinde atılmaktadır.”³⁰ Ailede edinilen davranışların sonradan değiştirilmesi oldukça zordur. Aile iyi tanınmazsa, öğrencinin buradan alıp okula getirdiklerini de bilmek mümkün değildir.

Anne, baba ve kardeşler arasındaki kötü ilişkiler, aile bireylerinden birinin ölümü, anne ve babanın boşanması, aile içi şiddet gibi bir çok psikolojik durumdan her insan gibi öğrenci de etkilenir. Bu sorunlar öğrenci davranışlarına belirleyici ve etkileyici biçimde yansyarak öğrencinin sınıfta istenmedik bazı davranışlar göstermesine neden olur.

Ailedeki birey sayısı, ailenin gelir ve eğitim durumu öğrenci davranışlarının nedenlerinden bazılarıdır. Nüfusun fazla olduğu aileler, çocukları ile yeterince ilgilenememekte, onlara zaman ayıramamakta ve onlara gereken sevgiyi gösterememektedir. Sevgiden ve ilgiden yoksun çocuklar bu sevgi açığını kapatmak için çeşitli arayışlar içine girmekte ve sınıf ortamında istenmeyen bazı davranışlara yönelerek sınıfı olumsuz yönde etkilemektedirler. Çocuğunu gerçekten seven, düşünceli ve dikkatli ebevenyler, çocuklarının ilgi ve gereksinimlerini önceden kestirip bunlara uygun davranarak sorunlu davranışların ortaya çıkmasına engel olurlar.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu öğrenci davranışlarının büyük ölçüde belirleyicisi olmaktadır. Sosyal ve ekonomik açıdan problemlili alanlardaki ve dezavantajlı öğrencilerin yer aldığı okullarda problem davranışların oranı daha yüksektir.³¹ Ailenin ekonomik durumunun iyi olmaması çocuğun ihtiyaç ve gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanamaması, gerekli ders araç, gereç ve materyallerinin temin edilememesi öğrenciyi ister istemez olumsuz davranışlara sevk etmektedir.

³⁰ TÜRNÜKLÜ , ZORALOĞLU , GEMİCİ, s. 436

³¹ ATICI Meral, “İlköğretimdeki Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar ve Nedenleri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 20, Bahar 2001, s. 9

Levin ve Nolan'a göre "benzer biçimde, ailenin ekonomik sorunlarının neden olduğu aile içi iletişimsizlik çocukları da oldukça etkilemektedir. Düzensiz aile içi disiplinden gelen ve ailede olumsuz davranışlarla karşı karşıya kalan öğrenciler, okul içinde sorun yaratabilmektedirler."³²

Ailenin eğitim durumu, öğrenci davranışlarını etkilemektedir. İyi eğitim görmüş aileler, eğitime daha bilinçli bir şekilde yaklaştıklarından bu ailelerin çocuklarının sınıf içindeki istenmeyen davranışlara yönelim eğilimi diğer aile çocuklarına oranla daha az görülür. Okulla ve öğretmenle yeteri kadar iletişim kurmayıp tüm sorumluluğu öğretmene ve okula bırakarak çocuğun eğitimiyle yakından ilgilenmeyen ve çocuğun durumunu yeteri kadar izlemeyen ailelerin çocuklarının, istenmeyen davranışlara yönelme eğilimi oldukça fazladır.

Ailenin eğitim, kültür ve ekonomik düzeyinin yanı sıra, aile bütünlüğü de çocuğun davranışlarında önemli bir etkidir. Ailenin parçalanmış olması öğrenciyi olumsuz yönde etkilemekte, öğrencinin ister istemez sınıf ortamında istenmeyen bazı davranışlara yönelmesine neden olmaktadır.

Sınıf ortamında gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarının aileden kaynaklanan diğer bir nedeni ise anne-baba tutumlarıdır. Kendini gerçekleştirememiş, olumlu bir kişilik kazanamamış anne-babanın çocuklarına karşı olumsuz tutum ve davranışları, doğrudan çocuğun davranışlarına yansımakta ve çocuk, ailesinden gördüğü benzer tepkileri okulda öğretmenlerine ve arkadaşlarına gösterebilmektedir.

Aile içinde sürekli bastırılan, girişimleri sürekli olarak engellenen, sınırlanan çocuklar aileden farklı bir ortam olan okulla karşı karşıya geldiklerinde; okul ve hatta sınıf ortamında saldırgan davranışlar sergileyen, çevresindeki insan ve eşyalara zarar veren bir kişiliğe bürünebilmektedirler. Böylece sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkması kaçınılmaz bir hâl almaktadır.

³²Aktaran: TÜRNÜKLÜ , ZORALOĞLU , GEMİCİ, s. 418-419

Ailelerin çocuklarından aşırı beklentilerinin olması, çocuğun okul ve sınıf ortamında istenmeyen bazı davranışlara yönelmesini sağlamaktadır.

Evdeki aşırı kontrol, disiplin, ilgi ya da ilgisizlik gibi ebeveyn davranışları, öğrencinin problemleri davranışlarının altında yatan etkenler olabilir. Çocukların özgürlük istekleriyle ailelerin buna izin vermedeki isteksizlikleri arasındaki çatışma, çocukları isyan etmeye sürükler. Evdeki isyan okula, sınıfa yansır.³³

Aileyle ilgili olarak öğretmenin aileyi tanınması ve aile ile ilişkiler kurması ortaya çıkabilecek bazı olumsuz davranışların önlenmesinde etkili olabilir.

2-Sınıf İçi Etkenler

İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasında sınıf dışı etkenler kadar, sınıf içi etkenler de önemlidir. Öğretmenin sınıf içi davranış etkenlerini de bilmesi ve denetlemesi gerekmektedir. Öğrenciyi istenmeyen davranışlara yönelten sınıf içi etkenler, öğretmen, öğrenci ve fiziksel ortam olmak üzere gruplandırılabilir.

a-Öğretmenden Kaynaklanan Etkenler

Öğretmen, sınıf ikliminin yaratıcısı ve sınıf yönetiminin yürütücüsü olarak sınıfın ilişki düzeninin kurulması ve geliştirilmesinde yol gösterici bir liderdir. Öğretmenin nitelikleri sınıf yönetiminin kalitesi ve başarısı üzerinde önemli ölçüde etkilidir.

Öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği alan bilgisi, meslek bilgisi, ve genel kültüre sahip olmaları gerekmektedir. Bu bilgi düzeylerinin niteliği öğretim sürecinde öğretmen öğrenci etkileşiminin niteliğini de belirlemektedir. Çünkü öğretmenlerin psikolojik durumu, mesleğini ve öğrencileri sevmesi, karakteri, inançları, değerleri, disiplin anlayışı, öğrencilere karşı ilgileri, tutumları, davranışları gibi pek çok faktörün öğretmen ile doğrudan etkileşimde bulunan öğrencilerin, sınıf

³³ YALÇINKAYA Münevver, "Sınıf-İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Yönetimine İlişkin Stratejiler", *Sınıf Yönetimi*, Editör Ömer ÜRE, Mikro Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 186

içinde olumlu ya da olumsuz yönde davranışlar göstermelerine neden olacağı bilinmektedir.³⁴

Etkili bir sınıf yönetiminde öğretmenin her şeyden önce yapması gereken ilk iş öğrencileri tanımak olmalıdır. Öğrencilerini yeterince tanımayan bir sınıf öğretmenin, etkili bir sınıf yönetiminden söz etmek mümkün değildir. Bu bağlamda öğretmenin hitap ettiği öğrenci grubunun bedensel, zihinsel ve sosyal gelişim özelliklerini çok iyi bilmesi, öğrencilerini iyi tanması ve onlar hakkında gerekli bilgileri toplaması gerekir. Öğrencilerini yeterince tanımayan öğretmenlerin öğrencilerinde istenilen yönde davranış değiştirmeleri imkansız gibi bir şeydir.

Öğretmen hangi davranışın nerede ve nasıl yapılması gerektiğini, buna karşılık hangi davranışın nerede ve nasıl yapılmaması gerektiğini öğrencilere anlatmalıdır. Bu sayede öğrenciler neyi, ne zaman yapmaları gerektiğini; bir durumda yapıldığında hoş karşılanabilen bir davranışın başka bir durumda istenmeyen davranış olarak nitelendirileceğinin farkına varabilmelidirler.

İstenmeyen davranışların oluşmasında öğretmenlerin yetersizlikleri büyük rol oynamaktadır. Sınıf içi sorun olan davranışların en önemli nedeni, öğretmenin planlama ve uygulama ile ilgili yetersizlikleridir. Öğretmenin planlı olmayışı, ders anında neyi ne zaman nerede yapacağını bilememesi ya da hazırlıklı gelmemesi, etkinlikler arasında kopuklukların yaşanması, dersin işleniş sırasında boşluklar yaratabilmekte, boşluklar düzensizliğe yol açmakta ve sonuçta öğretmen istenmeyen davranışlarla karşı karşıya kalabilmektedir.³⁵ Oysa ki öğretmen önceden yapacağı bir dizi planla sınıf içinde oluşacak karmaşıklıkların önüne geçebilmekte, sınıftaki zamanını daha etkili kullanabilme olanağına kavuşabilmektedir. Öğretmenler çalışma alanına giren her şeyi planladığı sürece öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla karşı karşıya kalma olasılıkları oldukça azalacaktır.

³⁴ DAĞDELEN, s. 19

³⁵ ÖZTÜRK Necla, Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2001 s. 25

Öğretmenin kullandığı öğretim yöntemleri, araç-gereç ve materyaller, öğrencinin ilgisini çekmiyorsa, ihtiyacını karşılamıyorsa, öğrenci sıkılır. Derste sıkılan öğrenci, ya yanındaki arkadaşı ile konuşur ya sık sık kalem açmaya kalkar ya da ders dışı bir etkinlikle uğraşır. Böyle durumlar, sınıf iklimini ve düzenini bozar; eğitim amaçlarına ulaşmaz.

Öğretim sürecini sıkıcı hale getiren ve sınıf ortamında istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olan en önemli faktörlerden biri de tekdüzeliktir.³⁶ Derste öğretmenin sürekli aktif, öğrencinin pasif olması, öğrencilerin dikkatini dağıtır. İyi bir gözlemci olan öğretmenin dikkatin dağıldığını fark ettiğinde öğretim yöntemini değiştirmesi, öğrenciye bilmece sorması, araya rontlar sıkıştırması, sınıf içi bir dizi oyunlar oynatması, istenmeyen davranışın ortaya çıkmadan önlenmesinde yararlı olur. Gage Berliner ve Doyle'ye göre öğrencileri sürekli çalışır halde tutan, sınıf etkinliklerinin kesintisiz sürmesini sağlayan, ilgi ve uyanıklığı sürekli hale getiren yöntemler, istenmeyen davranışları da önlemektedir.³⁷

Öğretmenin öğrenci ile alay etmesi, öğrencilere kaba davranması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaması, öğretmenin toplumsal beceri eksikliğinden kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Öğrenciler, öğretmenin kendilerini yanlış anladığını, güvenmediğini, bir kenara ittiğini, aşağıladığını, küçük düşürdüğünü ya da eleştirerek değerlendirdiğini hissedersen bedensel eğitimi gibi en ilginç derslerde bile sıkılır ve inatla öğrenmeye karşı koyarlar.³⁸ Öğretmen olumlu uyarımlar alan, öğretmeni tarafından sevildiğini fark eden, öğretmenin kendisini başarılı bulduğuna inanan öğrenciler olumlu davranışlarını arttırırlar ve daha başarılı olurlar.³⁹ Aynı şekilde öğrenci, öğretmenin kendisine değer vermediğini, kendisinden hoşlanmadığını ve başarı beklemediğini düşünüyorsa, olumsuz davranışlara yönelme eğilimleri daha da artar.

³⁶ SADIK ,s. 40

³⁷ Aktaran: BAŞAR, s. 115

³⁸ GORDON, s. 4

³⁹ HALİS İsa, "Sınıf İçi Davranışlar", *Sınıf Yönetimi*, Editör Ömer ÜRE, Mikro Yayıncılık, Ankara , 2003 s 172

Öğretmenlerin bir bölümü, sınıf içinde olan olay ve kişilere çok çabuk duygusal tepkiler verme eğilimi içinde olabilir. Kolayca kızan, bağırarak bu tür öğretmenler, sınıflarında gözledikleri en küçük uygun olmayan davranışı bile ceza kullanarak denetlemeye çalışırlar. Bu tutumları doğal olarak, çocukların davranışına yansıtılarak, uygun olmayan davranışların gözlenmesine neden olabilir.⁴⁰

Öğretmenlerin pek çoğunun yaptığı “Kes sesini!”, “Otur yerine!” gibi emredici davranışları öğrencilerin inatlaşma, karşılık verme, bağırıp çağırma gibi bir çok olumsuz davranışları beraberinde getirmesine neden olabilir.

Öğretmen düşünce ve eylemlerinde açık olmazsa öğrenciler onun davranışlarını, sözlerini yanlış anlayabilir, farklı anlamlar verebilir.⁴¹ Öğretmenin söylediklerinin yanlış anlaşılması için sade, açık ve anlaşılır biçimde konuşması gerekir. Öğretmenin sorduklarının, söylediklerinin iyi anlaşılması, istenmeyen davranışları arttırır.

Öğretmenin ana etkinliği kesip başka bir ayrıntı ile ilgilenmesi (örneğin geç gelen, konuşan bir öğrenciyle), bir konu dilimini sonuçlandırmadan başkasına geçmesi, konuyu gereksiz yere uzatması, üstelemesi, istenmeyen davranış isteğini uyandırmaktadır.⁴²

Öğretmenin öğrencileri ile göz iletişimi kurmaktan kaçınması, yüzünü tahtaya dönerek ders anlatması, bireysel farklılıkları dikkate almaması, öğrencilerle bire bir ilişki kurmaması öğrenciyi ister istemez olumsuz tutum ve davranışlara sevk edecektir.

Ayrıca öğretmenin kişisel özellikleri, özgüven, tükenmişlik, başarısızlık korkusu vb durumlar, çocuklardan hoşlanmama ve özel sorunları (evlilik vb.) sınıf içi disiplin sorunlarının kaynağını oluşturabilir.⁴³

⁴⁰ ATAMAN Ayşegül, “Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler”, *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET , Nobel Yayıncılık, Ankara , 2001, s. 178

⁴¹ SADIK, s. 23

⁴² BAŞAR, s. 119

⁴³ TERTEMİZ, s. 58

Öğretmenin söz ve davranışlarında tutarlı olması gerekir. Bu gün kötü dediği bir davranışa yarın iyi diyorsa, öğrenci sınıfta nasıl davranacağını bilemeyecektir. Böylece öğrencide istenmeyen bazı davranışlar gözlenecektir.

Öğretmen, öğrencinin gösterdiği uygun davranışları ödüllendirmek yerine sadece uygun olmayan davranışları eleştiriyor ve öğrenciyi bundan dolayı azarlıyorsa sınıf içindeki istenmeyen davranışlar doğal olarak artacaktır.

“Disiplin sorunlarının bazıları, öğretmen beklentileriyle ortaya çıkmaktadır. Ders hedeflerine ve öğrenci beklentilerine ters düşen öğretmen tutumları disiplin sorunları yaratabilmektedir.”⁴⁴

Öğretmenin istek ve beklentilerinin öğrenci düzeyinin çok üstünde veya altında olması da öğrenciyi uygun olmayan davranışlara sürükleyen diğer bir nedendir.

Öğretmenin istedik davranışların kazandırılmasında öğrenciye model olması gerekir. Bu sebeple öğretmen, olumsuz davranış örneklerinden sürekli kaçınılmalıdır.

Öğrenciler öğretmenlerinin yaptığı, söylediği ve giydiği her şeyle son derece ilgilidir. Öğretmenler öğrencilerin önünde her an âdeta podyumda gibidirler. Davranışları, oluşturdukları model, öğrenciler üzerinde söyledikleri her şeyden daha etkilidir.⁴⁵

Öğretmen, sürekli olarak öğrencinin davranışlarını gözleyerek kendisini taklit edip etmediğini belirlemelidir. Eğer öğrenci öğretmenin davranışlarını taklit ediyorsa öğretmen, kendi davranışlarını gözden geçirmelidir. Bu nedenle sınıf içi disiplini sağlamada birinci derecede sorumlu olan öğretmenler, başarıya ulaşmak ya da sorunları en aza indirmek için önce kendilerinin davranış ve tutumlarını analiz etmelidirler ve işe olumlu, sıcak bir öğrenci öğretmen etkileşimi oluşturmakla başlamalıdır.⁴⁶

⁴⁴ ÜLTANIR Gürçan, “Öğretmen Beklentileri ve Disiplin Sorunları”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 141, Ocak-Şubat-Mart 1999, s. 50

⁴⁵ GORDON, s. 247

⁴⁶ AKSOY Naciye, “Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, Ekim 2000, s.9

Öğretmen öğrencilerine verdiği ev ödevlerini her gün mutlaka kontrol etmelidir. Eğer öğrenci yaptığı ödevin kontrol edilmediğini anlarsa, ya ödevini üstünkörü yapar ya da hiç yapmaz. Bu da büyük bir istenmeyen davranış olarak karşımıza çıkar.

Öğretmenin başarı duygusunu her öğrenciye tattırması gerekir. Eğer öğretmen bunu gerçekleştirebilirse başarı eksikliği olan bu tür öğrencilerin uygun olmayan davranışları en aza indirilmiş olur.

Öğretmenler, öğrencilere karşı yargılayıcı mesajlar kullanmamalıdır; yani öğretmenler sınıfta kabul edilmeyen bir davranışın ne olduğunu açıklarken, bunu sınıftaki öğrencileri azarlamadan, suçlamadan ve en önemlisi de onları tehdit etmeden yapmalıdırlar.⁴⁷ Suçlamak, çocuklara baskı yapmak, geçerli, yararlı bir yol değildir. Tersine zararlı sonuçlar doğurmaktadır. Çocuklarda beklenmeyen, istenmeyen yeni davranış bozukluklarının oluşmasına neden olmaktadır.⁴⁸

Aşırı disiplin yanlısı, örgütleme gücü yeterince gelişmemiş, tutarlı davranışlar sergileyemeyen, olumsuz eleştirmekten hoşlanan öğretmenler; sınıf yönetiminde sorunlarla sık karşılaşır, sınıflarında öğretimi destekleyecek düzeni kuramazlar.⁴⁹

Lider öğretmen, öğrencinin kendisini karşıt olarak görmesine yol açacak tavırlardan kaçınır. Öğrenci, öğretmeni karşıt olarak görürse, ya huzur bozmaya devam eder ya da huzursuzluğu destekler.⁵⁰

Meydana gelebilecek istenmeyen davranışları önleyebilmek için öğretmenin sınıfta neler olduğunun her an farkında olması gerekir. Öğrencilerini iyi tanıyan dikkatli bir öğretmen, yardıma ihtiyacı olan öğrencileri hemen fark eder. Bununla da kalmayıp onlara yardım ederek istenmeyen durumların ortaya çıkmasını engeller; öğrenci davranışlarını yapıcı şeylere yönlendirir.

⁴⁷ SABAN Ahmet, *Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori Ve Yaklaşımlar*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2000, s. 61

⁴⁸ ERCAN Ahmet Rahmi, *Öğrenmeyi Etkinleştiren Başarıyı Yükselten Öğretmen Davranışları*, Galeri Kültür/Eğitim Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 44

⁴⁹ GÖZÜTOK F Dilek, *Öğretmenliği Geliştiriyorum*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2000, s. 149

⁵⁰ GLASSER William, *Okulda Kaliteli Eğitim* (Türkçesi Ulaş KAPLAN), İstanbul, 1999, s. 133

Öğretmen öğrencilerin olumsuz davranışlarının ortadan kaldırılmasına yardım edebilmek için sınıftaki öğrencilerde görülen istenmeyen davranışların nedenlerini ve türlerini çok iyi bilmek zorundadır. Bunu gerçekleştirebilmesi için öğrenci ile her türlü iletişime açık olması, hitap ettiği öğrenci grubunun özelliğini çok iyi bilmesi ve bireysel farklılıkları sürekli olarak göz önünde bulundurması, öğretimi öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde öğrenci merkezli olarak yürütmesi, öğrenciyi derste sürekli aktif halde tutabilecek öğretim yöntemlerini kullanması gerekmektedir.

Elbette ki hiçbir öğretmen sınıfında yukarıda belirtilen bu türden davranışları kasıtlı olarak yapmaz. Başka bir ifade ile hiçbir öğretmen sınıfında disiplin sorunu yaratmayı önceden tasarlamaz veya böyle bir şeye niyetlenmez. Aksine herhangi bir sorun yaşamadan zevkli ve verimli bir ortamda ders yapmak öğretmenlerin en büyük arzusudur. Ancak daha öncede belirtildiği gibi içinde yetişilen ailenin yapısı, toplumun kültürü, alınan eğitimin kalite ve süresi, öğrenciye bakış açısı ve benzeri bir çok etken ister istemez öğretmenlerin davranış ve tutumlarına, dolaylı olarak da sınıf içi uygulamalara ve öğrenci davranışlarına yansımaktadır.⁵¹

Öğrencilerde istendik davranışlar oluşturmak her öğretmen için ideal bir durumdur. Ancak bundan çok daha önemli olan, bu davranışlara süreklilik kazandırmaktır. Başarılı bir teknik direktör saha kenarından oyunu nasıl yönlendiriyorsa, iyi bir öğretmen de sınıfı aynı şekilde yönetebilmelidir.⁵²

b- Öğrenciden Kaynaklanan Etkenler

Öğrenci, *“eğitim süreci içinde, eğitim ve öğretim süreçlerini bir bütün olarak yaşayan ve bu yaşantı sonucunda, bilişsel, duyuşsal, devinişsel davranışlar yanında törel davranışlarının da amaçlı ve olumlu yönde değiştirilmek istenen kişi”*⁵³ olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç içerisinde istendik davranışlara yönlendirilmek istenen öğrencilerde, çeşitli etkenlere bağlı olarak istenmedik davranışlarla karşılaşılabilir.

⁵¹ AKSOY, s. 6

⁵² ÖZSOY, s. 102

⁵³ TOPSES, s. 2

Duygusal problemler yaşayan bazı öğrenciler, okul hayatının gerektirdiği sorumlulukları yerine getiremeyince, sınıfa ve okula uyum sağlamakta zorlanırlar. Öğretmenlerinin ya da arkadaşlarının dikkatlerini kendi üzerlerine çekmek isteyen böyle öğrenciler, sınıf içinde bir takım istenmeyen davranışlara yönelirler. Dikkat çekmeye yönelik istenmeyen öğrenci davranışları, genellikle ilkokul çağında gözlemlenir. Ancak sevgi ve ilgiden yoksun her yaşta öğrencide istenmeyen davranışlarla karşılaşmak mümkündür. Öğretmen bu öğrencilerin istenmeyen davranışlarını görmezlikten gelip istedik davranışlarını ödüllendirirse, istenmeyen davranışlar giderek azalabilir.⁵⁴ Öğrenciler dikkate alındıklarını hissettiklerinde işbirliği yapmak isterler, yanlış ve kötü davranışlara yönelmezler.⁵⁵

Bazı öğrenciler öğrenim yaşantılarında karşılaştıkları başarısızlıklar nedeniyle sınıfta dersi takip etmeyerek sürekli sınıfın havasını bozmaya çalışırlar. Başarısızlık duygusu ve korkusu ile öz güveni gelişmeyen öğrenciler kendilerini kabul ettirebilmek için ya istenmedik davranışlarla statü arayışına girerler ya da kendi içlerine kapanarak öğrenme etkinliklerine kayıtsız kalmayı tercih ederler. Böyle bir durumda öğretmenin bu öğrencilere başarı duygusunu tattırması gerekir. Bu tür başarı eksikliği olan öğrencilerin böylece istenmeyen davranışlara yönelimi en aza indirilmiş olur.

Eğer öğrenci dikkatini toplamada güçlük çekiyor ve kendisini sınıftaki etkinliklere karşı güdüleyemiyorsa, bu öğrencilerin sınıfta uygun olmayan davranışları gösterme olasılığı oldukça yüksektir.

Öğrencinin yaşlarına göre zeka düzeyinin yüksek ya da düşük olmasının da öğrenci davranışları üzerindeki etkisi inkar edilemeyecek kadar açıktır.

Öğrencinin, öğretmeni ve arkadaşlarıyla etkileşim düzeyinin düşük olması, sosyal becerilerde yetersiz olması, arkadaşının olmaması, okulu sevmemesi, sosyal

⁵⁴ İPŞİR Duran, “Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini”, *Milli Eğitim Dergisi*, (yayim.meb.gov.tr/yayimlar/153-154/ipsir.htm-49k 23.08.2003) s. 7

⁵⁵ NELSEN Jone, LOTT Lynn, GLENN Stephen, *Sınıfta Pozitif Disiplin* (Türkçesi : Miyase KOYUNCU), Hayat Yayıncılık, İstanbul , 2000 , s. 180

doyumsuzluk içinde olması gibi pek çok neden öğrenciyi sınıf ortamında görmek istemediğimiz davranışlara itmektedir.

Öğrencinin görme ve işitme yetersizlikleri öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk eden diğer bir nedendir. Yazılanları iyi göremeyen ya da söylenenleri iyi duyamayan bir öğrencinin istenen davranışları göstermesi oldukça zordur. Öğretmenin, görmesinde ya da işitmesinde sorun olan bu öğrencileri ön sıralara oturtması ve onları da eğitim öğretim sürecine katarak onlarda eğitimin amacı olan davranış değişikliğini sağlaması gerekir. Öğrencinin kalıcı bir hastalığa sahip olması, fiziksel özürülü olması veya herhangi bir vücut uzvunun eksikliği, çevresindeki akranlarından farklı fiziksel gelişim özelliklerine sahip olması vb. nedenlerle öğrencinin yapmak istediklerine fiziksel durumunun engel olması, arkadaşları arasında yeterli ilgiyi görememesi, alay konusu olması öğrencilerin olumsuz davranışlar göstermelerine neden olarak gösterilebilir.⁵⁶

Arkadaş çevresi de çocukluk ve gençlik döneminde, bireyin davranışları üzerinde önemli rol oynayan bir başka önemli etkidir. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde bağlanma, ait olma, sevilme, takdir edilme ve kabul görme gibi en temel gereksinimleri evde yeterince karşılanmayan çocukların bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek başka alanlara yönelmesi kaçınılmazdır. Arkadaş çevresi de bunlardan biridir ve olumsuz bir arkadaş çevresi çocuğun toplumsallaşma ve bireyselleşme sürecini de olumsuz yönde etkileyerek istenmeyen davranışlara yönelmesine neden olur.

Öğrencilerin tüm davranışlarının temelinde ihtiyaçlar vardır. Bu durum istenmeyen davranışlar için de geçerlidir. Eğer bir öğrenci istenmeyen davranışlar gösteriyorsa, bu durum, karşılanamamış ihtiyaçlarını gidermeye çalıştıklarının bir göstergesidir.

c- Fiziksel Ortamdan Kaynaklanan Etkenler

Sınıf etkinliklerinin yer aldığı ortam, öğrenci davranışlarını etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Sınıfın fiziksel koşulları, gürültülü ve kalabalık oluşu, ısı ve ışık durumu öğrenci performansı üzerinde önemli ölçüde etkilidir.

⁵⁶ DAĞDELEN, s. 13

Sınıftaki öğrenci sayısının çok olması, sınıfın öğretmen tarafından etkili yönetilmesini engeller. Kalabalık sınıflarda öğretmen her öğrenciye zaman ayıramaz ve öğrenci gelişimini rahatlıkla izleyemez. Kalabalık sınıflarda öğretmeni ve öğrencileri engelleyen istenmeyen davranışların görülme olasılığı oldukça yüksektir. Lemlech, Finn ve Achilles'e göre kalabalık olmayan sınıflarda bireysel dikkat çoğalır, bozucu davranışlar azalır, sınıf etkinliklerine katılma fırsatı artar.⁵⁷ Kalabalık sınıflarda eğitimi amacına ulaştırmak zordur.

Sınıfta okuma ve yazma faaliyetlerinin rahatça yapılmasını sağlayacak bir aydınlığın olması gerekir. Işığın az ya da çok olması gözü yorar, dikkati dağıtır ve istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını sağlar. Sınıfın ısı düzeni de öğrencilerin davranışlarını etkiler.

Isının aşırı yükselmesi fiziksel rahatsızlıklara, ilginin dağılmasına, zihnin gevşemesine ve bunların neden olduğu yansımış sorunlara yol açmaktadır. Düşük ısı, çabaları ısınmaya yöneltmekte, zihnin odaklaşmasını güçleştirmektedir.⁵⁸

Sınıf ısısının mevsime ve neme göre ayarlanması gerekir. Ne öğrencileri bunaltacak kadar sıcak, ne de üşütecek kadar soğuk olmalıdır.

Sınıf ölçülerinin normal olması, duvarların boyalı badanalı olması, pencerelerin geniş olması, masa, sıra, pencere, duvar ve yerlerin temiz olması gibi bir çok etken öğrencilerin davranışlarına yön verir. Onların istenmeyen davranışlarının azalmasını sağlar. Fiziksel açıdan kötü yapılandırılmış bir ortamda, öğrencilere eğitimin amacı olan istendik davranışları kazandırmak yani davranış değişikliği sağlamak kolay değildir. Temiz, iyi düzenlenmiş, seçkin bir zevkin ve geniş imkanların ürünü bir fiziksel ortamdaki insan davranışları ile bunun aksine fiziksel ortamdaki insan davranışları aynı değildir.⁵⁹ Seçkin fiziksel ortam, seçkin davranışları, sıradan fiziksel ortam sıradan davranışları teşvik eder.⁶⁰

⁵⁷ Aktaran: BAŞAR, s. 30

⁵⁸ BAŞAR, s. 31

⁵⁹ APUHAN, s. 127

⁶⁰ APUHAN, s. 127

Sınıf düzeni gibi, öğrencilerin oturma düzeni de sınıf yönetimi ve eğitsel çabalar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenci sayılarının fazla oluşu ve yer darlığı nedeniyle klasik oturma düzeninin tercih edilmek zorunda kalındığı sınıflarda birbirlerinin ensesini gören öğrenciler yeterli iletişimi kuramamaktadır. Bu yüzden de istenmeyen davranışlara yönelim artmaktadır. Oysa en ideal oturma düzeni öğrencilerin çift yönlü iletişim kurmalarını sağlayan “U” şeklindeki yerleşimdir.

Öğretmenler, yaratıcılıklarını kullanıp sınıf ortamını zenginleştirerek öğrencilerin fiziksel ortamdaki kaynaklanan istenmeyen davranışları ile başa çıkabilirler. Öğrencilerin fiziksel koşullara bağlı olarak ortaya çıkan kabul edilemez davranışları, olumsuz koşulların değiştirilmesiyle ortadan kaldırılabılır.

C- İSTENMEYEN DAVRANIŞIN ORTAYA ÇIKMAMASI İÇİN KULLANILABİLECEK STRATEJİLER-ETKİNLİKLER

İstenmeyen davranışlar için davranışlara neden olan etmenleri belirlemek ve ona uygun stratejiler geliştirmek gerekir. İstenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engellemek için izlenmesi gereken stratejiler şunlardır:⁶¹

1-Öğrencileri Sürekli Olarak İzlemek

Öğretmen ders esnasında gözleri ile sınıfın tümünü gözlemeli, öğrencilerin tümünü görebileceği yerlerde durmalıdır. Bakış, sınıftaki tüm öğrencileri görebilecek şekilde genel olmalıdır.

2-Öğrencileri Motive Etmek ve Motivasyonu Dersin Sonuna Kadar Sürdürmek

Öğrencileri motive etmek için onlara aktif olma fırsatı verilmeli, öğretmen merkezli öğretim yöntemleri terk edilmeli, mümkün olduğunca fazla öğrenciye söz hakkı verilmelidir.

⁶¹ İLGAR, s. 172-174

3-Öğrencilerin İlgilerini Anlamak ve Derse İlgiyi Arttırmak

Öğretmen iyi bir gözlemlerle öğrencilerinin ilgi düzeylerini keşfetmeye çalışmalı, ilginin dağılması ve sıkılma belirtilerinin görülmesi durumunda güncel bir konuyu tartışmak, mantık ve zeka oyunlarını kullanmak, birkaç dakika serbest faaliyet yapmalarına izin vermek vb. gibi bazı şeyleri kullanarak ilgilerini yeniden kazanmaya çalışmalıdır.

4-Sınıf Kurallarını Tespit Etmek

Öğretmen, öğrencileriyle tanıştığı ilk derste öğrencilerinden beklediği davranışlarla ilgili açıklamalar yapmalı, kurallar koymalı ve bu kuralların neden gerekli olduğu konusunda tatmin ve ikna edici açıklamalar yapmalıdır.

D-İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR KARŞISINDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN ÖĞRETMEN TEPKİLERİ

1-Sorunu Anlamak

İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında, öğretmenin yapması gereken ilk iş, sorunu anlamak olmalıdır. Sorunun doğru bir biçimde anlaşılması, doğru bir yaklaşımla çözülmesi için ön koşuldur. Davranışı anlamak, mevcut sorunların nedenlerini tanımlamanın ötesinde, gelecekte ortaya çıkabilecek olan istenmeyen davranışların kestirilmesi açısından da gereklidir.⁶²

2-Görmezden Gelmek

İstenmeyen davranış o an için hemen olup bitiyorsa, süreklilik göstermiyorsa görmezden gelinebilir. Ancak öğretmen, görmezden geldiği davranışı pekiştirmekten kaçınmak zorundadır. Çünkü, istenmeyen bir davranışta bulunan öğrenci, bu davranışının öğretmen tarafından görmezden gelinmesiyle bunun kabul edilebilir bir davranış olduğunu düşünerek aynı davranışı tekrarlayabilir. Öğretmen tekrarlanan bu davranışı da görmezden gelirse, istenmeyen davranışların pekişmesine neden olur. Bu yöntemin dikkatli kullanılması gerekir. Aksi takdirde öğrenci yaptığı yanlış davranışın öğretmen tarafından tasdik edildiği yanılgısına düşebilir. Görmezden gelme yöntemi,

⁶² AYDIN, s. 118.

dikkatli kullanılmadığında ciddi sorunlara yol açar. Önemli davranış problemlerini görmezden gelme ile ortadan kaldırmak mümkün olmadığı gibi, sorunun ağırlaşmasına da neden olur.

3-Uyarmak

İstenmeyen davranışı yapan öğrenciye, davranışının kabul edilemez olduğu çeşitli uyarılarla hissettirilebilir. Öğretmen vücut dilini kullanarak, dokunarak, sözle doğrudan veya dolaylı olarak soru sorarak, söz hakkı vererek veya sözü doğrudan doğruya istenmeyen davranışa getirerek öğrenciyi uyarabilir.

4-Derste Değişiklik Yapmak

Sınıfta öğretmenin sürekli aynı yöntemleri kullanması, kendinin aktif, öğrencilerin ise pasif olması, dersin sıkıcı bir hal almasına ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına neden olur. Dikkati dağılan öğrencilerin istenmeyen davranışlara yönelmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden ortaya çıkabilecek istenmeyen davranışlar, dersin işlenişinde, öğretim yöntemlerinde, araç ve gereçlerde değişiklikler yapılarak ortadan kaldırılabilir.

5-Sorumluluk Vermek

Yapacak bir işi olmadığını düşünen veya işi kendisine ilginç gelmeyen öğrencinin istenmeyen davranışlara yönelmesi doğaldır. Bu durumda ona kendisini meşgul edecek bir iş vermek, ya da işini kendisine daha ilginç gelecek başka bir işle değiştirmek istenmeyen davranışların önlenmesi konusunda yararlı bir yöntemdir. Öğrencilerini tanıyan, onlar hakkında bilgi sahibi olan bir öğretmen öğrencilerine sorumluluklar verir. Sınıf başkanlığı yapmak, araç gereç getirip götürmek, ödevleri kontrol etmek gibi sorumluluklarla öğrenci kendi davranışını kontrol ederek istenmeyen davranışlara yönelmez. Uygun ve anlamlı etkinliklerle sorumluluk verilen öğrenciler, istenmeyen davranışlara yönelecek zamanı bulamazlar.

6-Öğrenciyle Konuşmak

Yapılan bütün uyarılara rağmen öğrencinin davranışlarında bir değişiklik görülüyorsa, sorunun öğrenci ile konuşulmasında yarar vardır. İstenmeyen bir davranış görüldüğünde hemen sığağı sığağına öğrenciyle ders içinde veya ders dışında, davranışının nedenleri ve sonuçları hakkında konuşulabilir.

7-Okul Yönetimi, Aile ve Rehber Uzman İle İlişki Kurmak

Bazı davranış sorunlarının boyutları, öğretmenin üstesinden gelemeyeceği kadar büyük olabilir. Böylesi durumlarda öğretmenin okul yönetimi ve rehberlik servisi ile işbirliği yapması gerekir. Sınıf içinde sıkıntı yaratan, eğitim öğretimi engelleyen davranışlarla öğretmen baş edemediği durumlarda okul yönetimi, aile veya bir uzmandan sorunun çözümü için yardım isteyebilir.

8-Ceza Vermek

Diğer yöntemleri kullanmasına rağmen öğretmen, hâlâ öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş edemiyorsa göstermesi gereken en son tepki ceza vermek olacaktır. Ceza, davranışla orantılı olarak, o davranışın yinelenmesini engelleyecek şekilde uygulanmalı, bunun için de öğrenci neyi, nasıl yaptığı için ceza aldığını bilmelidir.⁶³ Neden ceza aldığını bilmeyen öğrencinin eğitimin amaçları doğrultusunda istenen davranışları göstermesi mümkün değildir.

Etkili bir sınıf yönetiminde cezanın yeri olmamalıdır. Çünkü ceza davranışı zayıflatır ya da belli bir süre için durdurur. Baskının ortadan kalkmasıyla istenmeyen davranış aynen tekrar eder. Ceza, davranış değişikliğine neden olmaz. Diğer bir deyişle istenmedik bir davranışı istendik yönde değiştirmez.

İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş edebilmek için öğretmenlerin sık sık başvurduğu bir yöntem olan ceza, öğrenciler üzerinde bazı olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Aldığı cezanın etkisiyle öğrenci ya saldırgan davranışlar sergilemekte ya da içine kapanık bir öğrenci olmayı tercih etmektedir. Ceza vererek bir dizi sorunların ortadan kaldırıldığı düşünülürken, cezanın beraberinde birçok sorunu getirdiğinin farkına bile varılamamaktadır.

Sonuç olarak sınıf, eğitim öğretimin yapıldığı ortamdır. Sınıfta sınıf içi ya da sınıf dışı etkenlerden kaynaklanan bir çok neden öğrenciyi istenmeyen davranışa sevk etmektedir.

⁶³ BAŞAR, s. 142

Her şeyin dört dörtlük gittiği, hiçbir istenmeyen davranışın olmadığı bir sınıfı hayal etmek bir bakıma gerçeği görememektir. Trafik kazalarını en iyi sistemlerde bile bütünüyle ortadan kaldırma olasılığının bulunmaması gibi, okullarda da disiplin sorunlarını bütünüyle ortadan kaldırmak olası değildir.⁶⁴

Eğitim öğretim etkinliklerinden beklenen verimin elde edilebilmesi iyi bir sınıf düzenini gerektirir. Öğretmenlerin olumsuz öğrenci davranışları ile başa çıkabilmesi için iyi bir sınıf yönetimi becerisine sahip olmaları gerekir. Sorun davranışların ortaya çıkmadan önlenmesi, öğrencilerin sınıf etkinliklerine katılımını artırır; öğretmenin enerjisinin önemli miktarını harcadığı istenmeyen davranışların ortaya çıkma olasılığını da düşürür.⁶⁵

Öğrenci sınıf ortamına öğrenme ihtiyacını gidermek amacıyla gelirken, aynı zamanda sevgi-saygı görme, fikirlerine değer verilme, bir birey olarak kabul edilme gibi gereksinimlerini de birlikte getirmektedir. Sınıf ortamı bunu sağladığı sürece, bu bağlamda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma olasılığı aşağı çekilecektir.⁶⁶

İstenmeyen davranışların en aza indirilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla onların motive edilmesi gerekmektedir.⁶⁷

IV- İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ömer Dağdelen'in yaptığı "İlköğretim Öğrencilerinin Sınıf-İçi Olumsuz Davranışlarının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması" konulu araştırmasının temel amacı, öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurarak ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içindeki olumsuz davranışları ne düzeyde gösterdiklerini

⁶⁴ TÜRNUKLÜ , ZORALOĞLU , GEMİCİ, s. 438

⁶⁵ TÜRNUKLÜ Abbas, "Sınıf İçi Davranış Yönetimi", *Eğitim Yönetimi*, Cilt 6, Sayı 21, kış 2000, s.142

⁶⁶ ÖZTÜRK, s.19

⁶⁷ ÖZDAYI Nurhayat, "Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış", *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, cilt 1, Ankara 2004, s. 375

belirlemeye ve öğretmen ve öğrencilerin bu davranışlarla ilgili görüşlerini karşılaştırmaya dönüktür.

Araştırmada varolan bir durumun farklı yönleriyle ortaya konulması amaçlandığından, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, Ankara ilinde bulunan resmi ilköğretim okullarının 4. ve 5. sınıflarında öğrenim gören öğrenciler ile bu sınıflarda öğretim görevini yapan sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminde toplam 100 sınıf öğretmeni ve 200 öğrenci yer almıştır. Araştırmacı veri toplama aracı olarak anket kullanmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Hem öğretmenler hem de öğrenciler sınıf içindeki olumsuz davranışların çok düşük düzeyde gösterildiğini belirtmişlerdir. Ancak öğretmenler öğrencilere göre olumsuz davranışların daha yüksek düzeyde gösterildiği konusunda fikir beyan etmişlerdir.

Öğretmenler “Öğretmenine küsme”, “Arkadaşlarıyla kavga etme” ve “Argo konuşma” davranışları ile *az* karşılaştıklarını belirtirken bu davranış öğrenciler tarafından *en fazla gösterilen davranış* olarak belirlenmiştir. Buna karşın “Öğretmenine fiziksel olarak saldırma”, “Arkadaşının eşyalarına zarar verme” ve “Hırsızlık yapma” davranışları ise *en az gösterilen davranış* olarak belirlenmiştir.⁶⁸

Fatma Sadık yaptığı “İlköğretim I. Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar” konulu araştırmasında ilkokul sınıflarında problem davranış olarak tanımlanan öğrenci davranışlarını, bu davranışların sınıflarda hangi sıklıkta gözlendiğini, problem davranışların önem derecelerini, sürekli problem davranış gösteren öğrenci sayısı ve cinsiyetini, öğretmenlerin yönetimini zor olarak nitelendirdiği problem davranışları, problem davranışların yönetimine ayrılan süreyi, öğretmenlerin bu konuda kendi yeterliliklerini nasıl algıladıklarını ve problem davranışların nedenlerini belirlemeyi amaçlamıştır.

⁶⁸ DAĞDELEN Ömer, İlköğretim Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1999

Araştırma genel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma evreni, 1999-2000 eğitim- öğretim yılında Adana ili Yüreğir ve Seyhan Merkez İlçelerindeki ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleridir. Tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 19 ilköğretim okulunda görev yapan 321 sınıf öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmacı veri toplama aracı olarak anket kullanmıştır.

Araştırmanın sonuçları şu şekilde özetlenebilir: Öğretmenler “Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek”, “Hırsızlık”, “Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak”, “Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak”, “Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, bozmak”, “Sürekli konuşarak diğer öğrencileri rahatsız etmek”, “Elindeki bir nesne ile sıra, kapı ya da duvarlara vurarak gürültü yapmak” davranışlarını *problem davranış* olarak tanımlamışlardır.

Sınıf öğretmenleri “Yanıdaki arkadaşı ile konuşmak”, “Herhangi bir nesne ile meşgul olmak”, “Yerinde sürekli kıpırdanmak”, “Sağa sola bakınmak”, “Ders dışında bir işle meşgul olmak”, “Arkadaşlarının söz ve davranışlarından alınmak”, “Ders araç gereçlerini temiz kullanmamak”, “Arkadaşlarının ve öğretmenin sözünü keserek konuşmak”, “İzin almadan yerinden kalkmak ve dolaşmak” davranışlarını *kısmen problem davranış* olarak nitelendirmişlerdir.

“Hırsızlık”, “Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşmak”, “Yalan söylemek”, “Arkadaşlarından izin almadan onların çantalarını karıştırmak”, “Arkadaşlarının hata ya da fiziksel özürleriyle alay etmek”, “Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek”, “Arkadaşlarının okul eşyalarını çizmek, yırtmak, bozmak”, “Arkadaşlarına kafa tutmak, saygısız konuşmak”, “Öğretmene kafa tutmak, saygısız konuşmak” davranışları öğretmenlerin *en ciddi algıladıkları* problem davranışlardır.

Öğretmenler “Hırsızlık”, “Arkadaşlarının ve öğretmenin sözünü keserek konuşmak”, “Arkadaşlarına karşı saldırgan davranışlar sergilemek”, “Yalan söylemek”, “Birbirlerini şikayet etmek”, “Sürekli konuşarak diğer öğrencileri rahatsız etmek” davranışlarını *yönetimi en zor olan* davranışlar olarak nitelendirmişlerdir.

Genel olarak her sınıfta ortalama 5 öğrenci öğretmenler tarafından sorunlu öğrenci olarak tanımlanmış ve bu öğrencilerin erkek olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenler problem davranışların yönetimine gereğinden fazla zaman harcamalarına rağmen bu konuda ara sıra sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler aile, çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi, kalabalık sınıflar, çocuğun gelişim özellikleri ve sınıf tekrarı gibi faktörleri problem davranışların nedenleri olarak göstermişlerdir.⁶⁹

Necla Öztürk yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri” konulu araştırmasında ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarını hangi sıklıkta gözlemlediklerini ve bu davranışlarla baş edebilmek için hangi yolları tercih ettiklerini saptamayı amaçlamıştır.

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan 119 ilköğretim okulunda görev yapan 2264 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Küme örnekleme yoluyla seçkisiz olarak belirlenen 18 okuldaki 320 sınıf öğretmeni örnekleme oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anketin uygulanması ile elde edilmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar şunlardır: Sınıf öğretmenleri sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla çok ciddi boyutlarda karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleri istenmeyen davranışlarla baş etmede davranışı gösteren öğrenciyi yargılamak yerine, davranışın nedenini aramaya yönelik yaklaşımları tercih etmişlerdir. Sözel olmayan uyarıcıları içeren yaklaşımları tercih etmişlerdir.

⁶⁹ SADIK Fatma, İlköğretim I. Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2000

Öğretmenler öğrenci üzerinde daha çok olumsuz etkiler bırakacak, sınıf ortamını olumsuz etkileyecek türdeki yaklaşımları çok az tercih etmişlerdir. Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede davranışın olumsuz etkilerini sınıfta açıklama, öğrencinin dikkat çekmeye çalıştığını düşünerek daha yakın davranma ,öğrenciyle birebir görüşme yapma, sözlü uyarılarda bulunma, ailesiyle bağlantı kurma *en çok tercih ettikleri yaklaşımlardır.*⁷⁰

Nükhet Sayın'ın yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri ile İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri” konulu araştırmasının temel amacı, ilköğretim okulu birinci kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaşma sıklıklarını ve bu davranışların nedenlerine ilişkin görüşleri ile istenmeyen davranışları önlemede kullandıkları yöntemleri saptamak ve değerlendirmektir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini 1999-2000 öğretim yılının bahar döneminde Eskişehir il merkezinde bulunan toplam 92 ilköğretim okulunun birinci kademesinde görev yapan 1235 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmacı, evrene ulaşımın kolay olması ve güvenilirliği daha yüksek verilerin elde edilebileceği düşüncesiyle örneklem alma yoluna gitmeyerek evrenin geneli üzerinde çalışmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: “Öğretmene arkadaşlarını şikayet etme”, “Arkadaşlarına bağırma”, “Gereksiz gürültü yapma” ve “Derste izin istemeden konuşma” davranışları öğretmenlerin sınıf yönetiminde *en sık karşılaştıkları davranışlardır.*

⁷⁰ ÖZTÜRK Necla, Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2001

Öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerini öğretmenin bazı olumsuz davranışları, öğrencinin ailesi, sınıfın fiziki ortamı ve öğrencilerin kendi özellikleri olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı çoğu zaman önleyici disiplin yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdir. İstenmeyen davranışlara karşı iyileştirici disiplin yönteminin ara sıra kullanılan, cezalandırıcı ve önleyici disiplin yöntemlerinin ise çok az kullanılan yöntemler olduğu saptanmıştır.⁷¹

Vesile Alkan yaptığı “İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sınıf-İçi Uygun Olmayan Davranışları Gösterme Sıklıkları Ve Bu Davranışların Öğretmen Performansına Etkisi” konulu araştırmasında, İlköğretim I. Kademe öğrencilerinin sınıf- içi uygun olmayan davranışları gösterme sıklıklarını, bu davranışların gösterilme nedenlerini ve bu davranışların öğretmen performansına etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır.

Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini, 2000-2001 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Denizli il merkezinde bulunan 63 resmi ve özel İlköğretim Okullarının I. Kademesinde görev yapan 956 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini tesadüfi olarak seçilen toplam 24 resmi ve özel İlköğretim Okulunda görev yapan 343 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Sınıf-içi uygun olmayan davranışların İlköğretim I. Kademe de çoğu zaman görülmediği ortaya çıkmıştır. “Ders sırasında arkadaşlarıyla konuşmak”, “Hep kendisine söz verilmesini istemek”, “Söz almadan konuşmak”, “Derste birbirlerini şikayet etmek” gibi uygun olmayan davranışların *ara sıra* görüldüğü, “Otoriteye meydan okumak”, “Okuldan kaçmak”, “Ders sırasında öğretmene küstahça hitap etmek” gibi uygun olmayan davranışların *hiç* görülmediği tespit edilmiştir.

⁷¹ SAYIN Nükhet, Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), 2001

Öğretmenler sınıf- içi uygun olmayan davranışların nedenlerini ailenin şiddet uygulaması, anne babanın alkolik olması, anne baba arasındaki zayıf ilişki, anne babanın boşanmış olması, ilgisizlik, öğrencinin özgüveninin olmaması, kendini gösterme isteği, sürekli başarısız olması, maddi imkansızlıklar olarak belirtmişlerdir.

“Ders sırasında arkadaşlarıyla konuşmak”, “Söz almadan konuşmak”, “Derse hazırlıksız gelmek”, “Derste birbirlerini şikayet etmek”, “İlginin kolayca dağılması”, “Gürültü yapmak” gibi davranışların öğretmen performansını *çoğu zaman* etkilediği; “Ders sırasında arkadaşlarını rahatsız etmek”, “Öğrenmeye karşı isteksizlik”, “Arkadaşlarına vurmak”, “Öğretmenin sözünü kesmek”, “Arkadaşlarını dinlememek” gibi davranışların öğretmen performansını *ara sıra* etkilediği; “Derste öfkeyle tepinmek”, “Derste sakız çiğnemek”, “Derste ağlamak”, “İzinsiz şarkı söylemek”, “Öğretmene kaba davranmak”, “Uygunsuz giyinmek” gibi davranışların ise öğretmen performansını *hiç* etkilemediği saptanmıştır.⁷²

Mehmet Ali Keskin yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ve Kullandıkları Başetme Yolları” konulu araştırmasında, sınıf içinde oluşan istenmeyen öğrenci davranışlarının görülme düzeyini ve karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede sınıf öğretmenlerinin kullandıkları yollara ilişkin görüşlerini saptamayı amaçlamıştır.

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Ankara ili Altındağ Belediyesi sınırları içerisinde bulunan 70 İlköğretim Okulunda görev yapan 2060 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Ankara ili Altındağ Belediyesi sınırları içerisinde 20 İlköğretim Okulunda görev yapan 351 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket ile elde edilmiştir.

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: İstenmeyen öğrenci davranışlarının öğrenme ve öğretme sürecini güçleştirici boyutlara ulaşmadığı tespit edilmiştir. “Sınıfta

⁷² ALKAN Vesile, İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sınıf-İçi Uygun Olmayan Davranışları Gösterme Sıklıkları ve Bu Davranışların Öğretmen Performansına Etkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2002

söz almadan konuşmak” davranışının *sık sık* gözlemlendiği; “Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek”, “Sınıfa gürültüyle girmek, çıkmak”, “Diğer öğrencileri girişte ve çıkışta itelemek”, “Ders için gerekli materyalleri getirmemek”, “Arkadaşlarına karşı fiziki ya da diğer biçimlerde zorbalık yapmak”, “Ev ödevlerini yapmamak”, “Dersi dinlememek”, “Verilen görevleri yapmamak”, “Diğer öğrencileri kızdırmak ve sataşmak”, “Sınıfını ve çevresini temiz kullanmamak”, “Özenli davranmamak” davranışlarının da *bazen* düzeyinde gözlemlendiği belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı sözel uyarıcıları içeren baş etme yollarını tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Sözle uyarma, Öğrenci ile ders dışında konuşma, ailesi ile görüşme ve öğrenciyle ders içinde konuşma öğretmenlerin *en çok kullandıkları* yaklaşımlardır. Fiziksel ceza verme, istemediği görevleri verme, Okul yönetimi ile görüşme, istediği şeylerden mahrum bırakma ise öğretmenlerin *en az kullandıkları* yaklaşımlardır. Öğretmenlerin fiziksel cezaları tercih etmedikleri belirlenmiştir.⁷³

Yılmaz Demir yaptığı “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Başetme Stratejileri” konulu araştırmasında İlköğretim Okullarında görev yapan I. Kademe öğretmenlerin, sınıf içinde karşılaştıkları problem davranışlara karşı baş etme stratejilerinin neler olduğunun saptanmasını amaçlamıştır.

Araştırma, genel tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, 2002-2003 öğretim yılında Adana ili Seyhan ve Yüreğir Merkez İlçelerine bağlı tüm İlköğretim Okulları ve bu okullardaki I. Kademe sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 15’i alt sosyo-ekonomik düzey, 11’i orta sosyo-ekonomik düzey, 9’u üst sosyo-ekonomik düzey ve 3’ü özel okul olmak üzere toplam 38 İlköğretim Okulu oluşturmuştur. Alt sosyo-ekonomik düzeyden 130, orta sosyo-ekonomik düzeyden 90, üst sosyo-ekonomik düzeyden 70, özel okuldan 20 öğretmen olmak üzere toplam 310 öğretmen araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır.

⁷³ KESKİN Mehmet Ali, Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Başetme Yolları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2002

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmenlerin; sözel uyarı, bakışlarla uyarma, sınıf kuralı hatırlatma, öğüt verme, olumsuz davranışı aık tanımlama ve olumlu davranışlara dikkat çekme stratejilerini *en çok* kullandıkları, görmezden gelme stratejisini ise *ok seyrek* kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, sınıfta karşılaşılan problem davranışlara karşı öğretmenlerin baş etme stratejilerinin cinsiyet, kıdem, sosyoekonomik düzey ve mezun olunan bölüme göre farklılaşmadığı grlmştir.⁷⁴

⁷⁴ DEMİR Yılmaz, Sınıf ğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Başetme Stratejileri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2003

V- ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğünü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için en çok hangi yolları kullandığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki problem cümlesi ve alt problem cümlelerindeki sorulara cevaplar aranmıştır.

A- PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışları sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görülmektedir ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yolları nelerdir? Öğretmenlerin görüşleri ile öğretmenlerle ilgili bazı değişkenler arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

B- ALT PROBLEMLER

1- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışları sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görülmektedir?

2- Öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yolları nelerdir?

3- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *cinsiyet* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *mezun olunan okul* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

5- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *mesleki kıdem* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

6- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *medeni durum* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

7- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *okulun sosyo-ekonomik düzeyi* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

8- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *cinsiyet* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

9- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *mezun olunan okul* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

10- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *mesleki kıdem* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

11- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *medeni durum* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

12- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri

okulun sosyo-ekonomik düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

C- DEĞİŞKENLER

Öğretmenlerin cinsiyeti, mezun olduğu okul, mesleki kıdemi, medeni durumu ve okulun sosyo-ekonomik düzeyi araştırmanın değişkenlerini oluşturmaktadır.

D- HİPOTEZLER (H₀)

1- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *cinsiyet* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

2- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *mezun olunan okul* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

3- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *mesleki kıdem* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *medeni durum* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

5- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri *okulun sosyo-ekonomik düzeyi* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

6- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *cinsiyet* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

7- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *mezun olunan okul* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

8- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *mesleki kıdem* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

9- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *medeni durum* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

10- İlköğretim I. Kademe 1. 2. ve 3. sınıf sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri *okulun sosyo-ekonomik düzeyi* değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

VI- ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Okula farklı sosyal, kültürel ve ekonomik tabakalardan gelen öğrenciler, içinde buldukları ailenin ve yakın çevrenin etkisiyle kazanmış oldukları bazı beceri, tutum, alışkanlık ve davranışlarını da beraberinde getirirler. Öğrencilerin okula ve en önemlisi de sınıf ortamına beraberinde getirdiği bu davranışlar bazen okulun işleyişi ve sınıfın kuralları ile uyum gösterirken bazen de okulun işleyişine ve kurallarına ters düşmektedir. Öğrencilerin gösterdiği bu davranışlar eğitimin bireye kazandırmayı amaçladığı istendik davranışlara paralellik gösteriyorsa olumlu öğrenci davranışı olarak adlandırılır. Sınıf ortamının havasını bozan, öğrenmeyi engelleyen, eğitimin amaçlarından sapmasına neden olan durumlarda ise olumsuz davranış olarak

adlandırılmaktadır. Okul ve sınıf ortamında karşılaşılan bu istenmeyen öğrenci davranışları çoğu zaman eğitim öğretimi olumsuz yönde etkilemektedir.

İlgili literatür taraması sonucunda ilköğretim kademesinde öğrencilerin sınıf içindeki istenmeyen davranışlarına yönelik olarak yapılan araştırmaların yeterli sayıda olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu araştırma ile istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için hangi yolları kullandıkları belirlenmeye çalışılacaktır. İstenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğünün tespiti metot açısından orijinaldir.

Bu araştırma, istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etme yolları hakkında yönetici ve öğretmenlere bilgi vermesi ve bundan sonra yapılacak bu konudaki araştırmalara yol göstermesi açısından önemli görülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim ve hizmet içi eğitimlerinde onlara ışık tutması açısından önemlidir.

Ayrıca araştırma sonucunda elde edilen bulguların etkili bir sınıf ortamı yaratma konusunda öğretmenlere yol göstereceğine inanılmaktadır.

VII- SINIRLILIKLAR

1- Araştırma, Afyon Merkez İlçeye bağlı İlköğretim I.Kademe I.Devrede (1. 2. ve 3.sınıfta) görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.

2- Araştırma, 2003-2004 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

3- Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

VIII- TANIMLAR

İstenmeyen Öğrenci Davranışları: Okulda ve sınıfta, eğitsel çabalara engel olan davranışlara istenmeyen davranış adı verilir. Dersin akışını bozan, hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen her davranış istenmeyen davranıştır.

Bu araştırmada şu davranışlar istenmeyen öğrenci davranışı olarak kabul edilmiştir:

- * Bir yerde uzun süreli oturamamak
- * Derste sıraların arasında dolaşmak
- * Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak
- * Öğretmen geldiği halde hâla sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek
- * Arkasına dönerek; kalem, silgi vb atarak arkadaşını meşgul etmek
- * Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek
- * Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak
- * Küme çalışmaları ve sosyal aktivitelere katılmamak
- * Çalışmaya başlamayı engelleyecek, geciktirecek başka şeylerle uğraşmak
- * Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak
- * Arkadaşlarına lakap takmak (şişman, dört göz vb)
- * Yerlere tükürmek, çöp atmak
- * Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek
- * Kavga etmek
- * Yalan söylemek
- * Kapıyı çalmadan sınıfa girmek
- * Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak
- * Sık sık devamsızlık yapmak
- * Okuldan kaçmak
- * Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek
- * Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek
- * Her konuda bencil davranmak
- * Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek
- * Yaptığı hatadan sonra özür dilememek
- * Hiçbir şeyi umursamamak

BÖLÜM II

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problem ve alt problemlerinden yola çıkarak araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama aracına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

A- ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğünü ve öğretmenlerin bu davranışlarla baş etmek için hangi yolları kullandığını belirlemeye yönelik olduğu için genel tarama modelinde yapılmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.⁷⁵ Bu yönteme dayanan araştırmalarla, durum nedir? Neredeyiz? Ne yapmak istiyoruz? Nereye, hangi yöne gitmeliyiz? Oraya nasıl gideriz? gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulunmak istenir.⁷⁶

B- ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırmacı önce il Milli Eğitim Müdürlüğüne giderek Afyon ili Merkez İlçeye bağlı İlköğretim Okullarının listesini almıştır. Afyon ili Merkez İlçeye bağlı toplam 44 İlköğretim Okulundan 1 tanesi İşitme Engelliler Okulu, diğer 2 tanesi de özel okul olduğu için bu okullar araştırma dışında bırakılarak toplam 41 İlköğretim Okulu üzerinden araştırma gerçekleştirilmiştir.

⁷⁵ KARASAR Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara 1982, s. 82

⁷⁶ KAPTAN Saim, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara 1998, s. 59

Araştırmanın çalışma evrenini, 2003-2004 eğitim öğretim yılında Afyon ili Merkez İlçeye bağlı 41 İlköğretim Okulunda görev yapan 94 birinci sınıf öğretmeni, 89 ikinci sınıf öğretmeni ve 87 üçüncü sınıf sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 270 öğretmen oluşturmaktadır.

C- ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmacının, evrenin tamamına ulaşması mümkün olmadığı için örneklem alma yoluna gidilmiştir. Milli Eğitim Müdürlüğünden yetkili bir kişinin yardımıyla İlköğretim Okulları; alt düzey okullar, orta düzey okullar ve üst düzey okullar olmak üzere gruplandırılmıştır. Gruplandırma sonucunda 8 tane üst düzey okul, 22 tane orta düzey okul ve 11 tane de alt düzey okul olduğu belirlenmiştir. Bu okullardan önce üst düzey okullar bir torbanın içine konularak random (rastgele) tekniği ile 7 okul seçilmiştir. Aynı işlem orta düzey okullar için de yapılmış ve 7 okul seçilmiştir. Alt düzey okullardan ise 5 okul olmak üzere toplam 19 İlköğretim Okulu seçilmiştir. Her İlköğretim Okulundan da 2 tane 1. sınıf öğretmeni, 2 tane 2. sınıf öğretmeni, 2 tane de 3. sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 6 öğretmen tespit edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini, 19 okuldan 6'şar öğretmenden oluşan toplam 114 öğretmen oluşturmuştur. Bu da evrenin % 42,22'sini temsil etmektedir.

D- VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmacı, hipotezlerini test etmek amacıyla araştırmada veri toplama aracı olarak, istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik anket formu kullanmıştır.

1- Anketin Hazırlanması

Araştırmacı, ilk önce konuyla ilgili literatür taraması yapmıştır. Literatür taraması sonucunda elde edilen istenmeyen öğrenci davranışları sıralanarak bir liste oluşturulmuştur. Oluşturulan bu listede 140 tane istenmeyen öğrenci davranışı yer almaktadır. Daha sonra bu listedeki istenmeyen öğrenci davranışları tekrar gözden

geçirilerek çeşitli düzenlemelere gidilmiş; aynı anlama gelen davranışlar çıkartılmış, birleştirilmesi gerekenler birleştirilerek toplam 107 davranış listeye alınmıştır.

Daha sonra bu 107 tane davranış gruplandırılarak 5 ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar araştırmacı ve danışmanın karşılıklı fikir alış verişinde bulunmasıyla **Hiperaktiflik**, **Tembellik**, **Ahlâk**, **Okul Kurallarına Uymamak ve Mizaç** olarak belirlenmiştir. İlgili başlıkların altına bu 107 istenmeyen öğrenci davranışı yerleştirilerek gruplandırma yapılmıştır. Buna göre **Hiperaktiflik** başlığı altında 17 davranış, **Tembellik** başlığı altında 14 davranış, **Ahlâk** başlığı altında 22 davranış, **Okul Kurallarına Uymamak** başlığı altında 22 davranış, **Mizaç** başlığı altında ise 32 davranış yer almaktadır.

Araştırmacı, araştırılmasında yarar gördüğü, özellikle de İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin gösterebileceği davranışlardan her bir başlık için ayrı ayrı 10'ar davranış seçerek 50 davranış belirlemiştir. Araştırmacı daha sonra belirlemiş olduğu bu 50 davranışı Türkiye'nin değişik üniversitelerinde görev yapan 4 profesör, 3 yardımcı doçent ve 3 öğretim görevlisi olmak üzere toplam 10 uzman kişiye yollamış ve 5 ana başlıkta rastgele sıralanmış olan 10 davranış içerisinde her bir başlık için ayrı ayrı olmak üzere araştırılması gereken 5 tanesini seçmeleri istenerek uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda en çok tercih edilen 25 öğrenci davranışı anket formuna alınmıştır.

Anketin ön sayfasında anketin uygulanacağı İlköğretim öğretmenlerinin ön bilgilerine yer verilmiş ve ilgili boşlukları doldurmaları istenmiştir. Anketin ikinci sayfasında ise en çok tercih edilen 25 öğrenci davranışı sıralanmış ve öğretmenlerden bu davranışların karşısına her bir davranışı sınıftaki kaç öğrencide gördüklerini yazmaları istenmiştir. Ayrıca bu davranışlar ile baş etmede kullanılan sıralanmış 8 tane çözüm yolundan en çok kullandığı üç tanesinin önündeki rakamı önem sırasına göre her bir davranışın karşısına yazmaları istenmiştir. Anketler üzerinde geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolunun geçerlik güvenirlik katsayısı (Alpha) 0,9032 ; öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede ikinci derecede

kullandıkları çözüm yolunun geçerlik güvenirlik katsayısı (Alpha) 0,9107 ve öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolunun geçerlik güvenirlik katsayısı (Alpha) 0,8470 olarak bulunmuştur.

2- Anketin Uygulanması

Araştırmacı, geliştirdiği bu anket formu ile birlikte İl Milli Eğitim Müdürlüğüne giderek araştırmanın yapılması için gerekli izinleri almıştır. Alınan izin belgesiyle birlikte örnekleme alınan İlköğretim Okullarına tek tek gitmiştir. Okul yöneticileriyle gerekli konuşmaları yaptıktan sonra her okulun yöneticilerine 1. 2. ve 3. sınıf öğretmenleri tarafından doldurulmak üzere 6 adet anket formu bırakılmış ve formun doldurulmasıyla ilgili açıklamalar yapılmış, anketlerin beş gün sonra araştırmacı tarafından gelip toplanacağı belirtilmiştir. Belirlenen günlerde okullara gidilip verilen anketler toplanmıştır. 114 öğretmene uygulanan anket formundan 7 tanesi geri dönmemiştir. 107 ankete verilen cevaplar değerlendirmeye alınmıştır. Anket Aralık 2003- Ocak 2004 tarihleri arasında uygulanmıştır.

E- VERİLERİN ANALİZİ

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 10 for Windows Paket programından yararlanılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Verilerin analizinde yüzdellikler ve Ki- kare testi uygulanmıştır.

Sınıftaki istenmeyen öğrenci davranışları sınıftaki öğrenci sayısına göre yüzdelenmiş ve onlar gruplandırılmıştır. % 1-9 arası bir grup, % 10-19 arası başka bir grup, % 20-29 arası diğer bir grup ve % 30 ve üzeri de son grup olmak üzere dört grupta toplanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mezun oldukları okul sayısının çok fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple de mezun olunan okullar araştırmacı tarafından gruplandırılmış ve ön lisans ve lisans olmak üzere iki grup altında toplanmıştır. 1. grupta (ön lisans) yer alan okullar; EE (Eğitim Enstitüsü), EYO (Eğitim Yüksek Okulu),

EÖL (Eğitim Ön Lisans), AÖFEÖL (Açıköğretim Fakóltesi Eğitim Ön Lisans) ve AÖFÖL (Açıköğretim Fakóltesi Ön Lisans) tır. 2. grupta (lisans) yer alan okullar ise; EF (Eğitim Fakóltesi), MEF (Mesleki Eğitim Fakóltesi), AÖF (Açıköğretim Fakóltesi), İF (İktisat Fakóltesi), LT (Lisans Tamamlama), AÖFLT (Açıköğretim Fakóltesi Lisans Tamamlama), EFLT (Eğitim Fakóltesi Lisans Tamamlama) dır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri üç grupta toplanmıştır. 1-19 yıl bir grup, 20-25 yıl diğer bir grup, 25'ten yukarı ise başka bir grup olarak düzenlenmiştir.

Milli Eğitimden temin edilen Afyon Merkez İlçeye bağlı İlköğretim Okulları, Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yetkili bir kişinin yardımıyla okulların içinde buldukları çevre ve ailelerin sosyoekonomik düzeyleri göz önünde bulundurularak; üst düzey okullar, orta düzey okullar ve alt düzey okullar olarak gruplandırılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracından elde edilen bulgulara ve araştırmacının bu bulgularla ilgili yorumlarına yer verilmiştir. Öncelikli olarak araştırmaya katılan öğretmenlerin ön bilgilerine yer verilmiştir. Daha sonra her bir alt problem, değişkenler açısından tek tek ele alınmış ve bunlarla ilgili yorumlar yapılmıştır.

A- ÖRNEKLEMİN ÖZELLİKLERİ

Tablo 1) Örnekleme Giren Okullardan Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sayısı

Okul Adlar	Frekans	Yüzde
Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu	6	5,6
Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu	6	5,6
Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu	6	5,6
Kocatepe İlköğretim Okulu	6	5,6
Salim Pancar İlköğretim Okulu	6	5,6
Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu	6	5,6
Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu	6	5,6
Sahipata İlköğretim Okulu	6	5,6
Atatürk İlköğretim Okulu	6	5,6
Methiye Dumlu İlköğretim Okulu	6	5,6
Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	6	5,6
Fatih İlköğretim Okulu	6	5,6
Oruçoğlu İlköğretim Okulu	6	5,6
Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu	5	4,7
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	5	4,7
Kadınana İlköğretim Okulu	5	4,7
Hürriyet İlköğretim Okulu	5	4,7
Osman Attila İlköğretim Okulu	4	3,7
Nurettin Karaman İlköğretim Okulu	5	4,7
Toplam	107	100

Araştırmanın örneklemini oluşturan İlköğretim Okullarından; Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu'ndan 6, Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu'ndan 6, Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu'ndan 6, Kocatepe İlköğretim Okulu'ndan 6, Salim Pancar İlköğretim Okulu'ndan 6, Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu'ndan 6, Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu'ndan 6, Sahipata İlköğretim Okulu'ndan 6, Atatürk İlköğretim Okulu'ndan 6, Methiye Dumlu İlköğretim Okulu'ndan 6, Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu'ndan 6, Fatih İlköğretim Okulu'ndan 6, Oruçoğlu İlköğretim Okulu'ndan 6, Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu'ndan 5, Cumhuriyet İlköğretim Okulu'ndan 5, Kadınana İlköğretim Okulu'ndan 5, Hürriyet İlköğretim Okulu'ndan 5, Nurettin Karaman İlköğretim Okulu'ndan 5 ve Osman Attila İlköğretim Okulu'ndan 4 öğretmen olmak üzere toplam 107 öğretmen araştırmaya katılmıştır.

Tablo 2) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	41	38,3
Erkek	66	61,7
Toplam	107	100

Araştırmaya katılan 107 öğretmenden % 38,3'ü kadın, % 61,7'si erkektir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okul sayılarının çok fazla olmasından dolayı bu okullar araştırmacı tarafından gruplandırılmıştır. Bu gruplandırmaya, hipotezlerin test edilmesinde daha ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 39,3'ü EE (Eğitim Enstitüsü), % 24,3'ü EYO (Eğitim Yüksek Okulu), % 7,5'i EF (Eğitim Fakültesi), % 6,5'i EÖL (Eğitim Ön Lisans), % 4,7'si AÖF (Açıköğretim Fakültesi), % 4,7'si LT (Lisans Tamamlama), % 2,8'i AÖFEÖL (Açıköğretim Fakültesi Eğitim Ön Lisans), % 4,7'si AÖFLT (Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama), % 2,8'si AÖFÖL (Açıköğretim Fakültesi Ön Lisans), % 0,9'u EFLT (Eğitim Fakültesi Lisans Tamamlama), % 0,9'u İF (İktisat Fakültesi), % 0,9'u MEF (Mesleki Eğitim Fakültesi) mezunudur.

Tablo 3) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara İlişkin Bulgular

Mezun Olunan Okul	Frekans	Yüzde
EE	42	39,3
EYO	26	24,3
EF	8	7,5
EÖL	7	6,5
AÖF	5	4,7
LT	5	4,7
AÖFEÖL	5	4,7
AÖFLT	3	2,8
AÖFÖL	3	2,8
EFLT	1	0,9
İF	1	0,9
MEF	1	0,9
Toplam	107	100

Diğer bir gruplandırma şekli ise araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin gruplandırılmasıdır. Yine bu gruplandırmaya, hipotezlerin test edilmesinde daha ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 18,7'si 24 yıl, % 17,8'i 25 yıl, % 7,5'i 14 yıl, % 7,5'i 15 yıl, % 7,5'i 28 yıl, % 6,5'i 7 yıl, % 5,6'sı 13 yıl, % 5,6'sı 23 yıl, % 2,8'i 20 yıl, % 2,8'i 21 yıl, % 2,8'i 26 yıl, % 2,8'i 27 yıl, % 2,8'i 30 yıl, % 1,9'u 17 yıl, % 0,9'u 9 yıl, % 0,9'u 10 yıl, % 0,9'u 16 yıl, % 0,9'u 19 yıl, % 0,9'u 22 yıl, % 0,9'u 29 yıl, % 0,9'u 32 yıl, % 0,9'u 34 yıl mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 4) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular (Frekans esas alınmıştır.)

Mesleki Kıdem	Frekans	Yüzde
24 yıl	20	18,7
25 yıl	19	17,8
14 yıl	8	7,5
15 yıl	8	7,5
28 yıl	8	7,5
7 yıl	7	6,5
13 yıl	6	5,6
23 yıl	6	5,6
20 yıl	3	2,8
21 yıl	3	2,8
26 yıl	3	2,8
27 yıl	3	2,8
30 yıl	3	2,8
17 yıl	2	1,9
9 yıl	1	0,9
10 yıl	1	0,9
16 yıl	1	0,9
19 yıl	1	0,9
22 yıl	1	0,9
29 yıl	1	0,9
32 yıl	1	0,9
34 yıl	1	0,9
Toplam	107	100

Tablo 5) Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflara İlişkin Bulgular

Okutulan Sınıf	Frekans	Yüzde
1.sınıf	33	30,8
2.sınıf	37	34,6
3.sınıf	37	34,6
Toplam	107	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 30,8'i 1. sınıfı, % 34,6'sı 2. sınıfı, % 34,6'sı 3. sınıfı okutmaktadır.

B- ANKETE VERİLEN CEVAPLARIN GENEL DÖKÜMÜ

Tablo 6) İstenmeyen Davranışları Sınıflarında Problem Olarak Gören Öğretmenlerin Sayısına İlişkin Bulgular

Soru No	İstenmeyen Davranış	N	%	Yüzde Sırası
3	Dikkatini toplayamamak	84	78,5	1
1	Bir yerde uzun süreli oturamamak	83	77,6	2
7	Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	79	73,8	3
10	Derse aktif olarak katılmamak	77	72,0	4
14	Kavga etmek	77	72,0	4
5	Arkadaşlarını meşgul etmek	75	70,1	5
2	Derste sıraların arasında dolaşmak	74	69,2	6
21	Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	74	69,2	6
6	Görevi yarıda bırakmak, yapmamak	73	68,2	7
9	Dersten başka şeylerle uğraşmak	67	62,6	8
23	Parmak kaldırmaya cesaret edememek	63	58,9	9
4	Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	59	55,1	10
15	Yalan söylemek	57	53,3	11
13	Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	56	52,3	12
25	Hiçbir şeyi umursamamak	54	50,5	13
8	Sosyal aktivitelere katılmamak	52	48,6	14
20	Özensiz kıyafet ve temizlik	50	46,7	15
11	Arkadaşlarına lakap takmak	47	43,9	16
24	Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	43	40,2	17
12	Yerlere tükürmek, çöp atmak	38	35,5	18
22	Her konuda bencil davranmak	37	34,6	19
18	Sık sık devamsızlık yapmak	33	30,8	20
16	Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	26	24,3	21
17	İzinsiz sınıftan ayrılmak	14	13,1	22
19	Okuldan kaçmak	3	2,8	23

Tablo 6'ya baktığımızda “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışının araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu tarafından istenmeyen davranış olarak işaretlendiği görülmüştür (% 78,5). İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerini ele aldığımızda, zaten bu öğrencilerin dikkatlerini toplama süresi yaklaşık 5-10 dakikadır. Bu 5-10 dakikadan sonra dikkatlerin dağılması çocukların gelişimsel özellikleri açısından oldukça doğaldır. Ayrıca öğrencinin hiperaktif olması da dikkat eksiliğini beraberinde getirir. Genellikle hiperaktif çocuklarda dikkat zayıftır. Uzun süreli olarak dikkatlerini toplayamazlar. Öğrenciler hem gelişim döneminin özelliklerinden hem de buna ilave olarak aşırı hareketliliklerinden dolayı dikkatlerini toplayamıyor olabilirler.

“Bir yerde uzun süreli oturamamak” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 77,6'sı tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Elde edilen bu bulgu “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışı ile paralellik göstermektedir. Öğrenciler aile ortamından farklı bir ortam olan okula başladıklarında ilk zamanlarda okula uyum sağlamada güçlük çekebilmektedirler. Oyun çağında olan bu çocuklar (özellikle de ilkokul 1. ya da 2. sınıflar) içinde buldukları gelişim döneminin verdiği enerjiyle sürekli hareket halindedirler, yerlerinde duramazlar. Dikkatlerini uzun süreli olarak toplayamadıkları için dikkatleri dağıldığı andan itibaren enerjik ve aktif olmaya başlarlar. Bu nedenle de içinden gelen o enerjisini boşaltabilmek için yerinde oturamazlar ve sınıf ortamında istenmeyen bazı davranışlara yönelirler.

“Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 73,8'i tarafından problem davranış olarak görülmüştür. İlköğretim Müfredat Programında, aslında İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrenciye ev ödevi verilmesi yoktur. Ama ilköğretim okullarında öğretmenler öğrencilere ısrarla ödev vermeye devam etmektedir. Öğrenciyi ödevlerini eksik yapmaya ya da yapmamaya sevk eden nedenlerin birincisi olarak, verilen ödevlerin öğrencinin seviyesinin çok altında veya üstünde olması gösterilebilir. Zor ya da çok basit geldiği için kendisine verilen ödevi yapmayan öğrenci zamanla sıkılmaya başlayacak, ders çalışma isteği giderek azalacak bu sebeplerden dolayı da ödevlerini yapmayacak ya da eksik yapacaktır. Yine öğretmenlerin oyun çağında olan bu

çocuklara, oyun oynamasına izin vermeyecek kadar çok fazla ödev vermesi de öğrencileri böyle bir davranış sergilemeye sevk edebilir. Başka bir neden olarak da öğretmenin verdiği ödevleri kontrol etmemesi gösterilebilir. Eğer öğrenci yaptığı ödevini öğretmenin kontrol etmediğini anlarsa kendisi de yavaş yavaş ödevlerini yapmamaya, yapsa bile üstün körü yapmaya başlar ki, bu da sınıf ortamında istenmeyen davranış olarak öğretmenlerin karşısına çıkmaktadır.

“Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak” davranışı ile “Kavgaya etmek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 72,0’ı tarafından problem davranış olarak görülmüştür. “Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak davranışı” dikkatin dağılmasından sonra ortaya çıkan bir davranıştır. Dikkatlerini toplama süresi kısa olan bu altı- dokuz yaşlar arasındaki, özellikle de daha önceden anaokuluna ya da kreşe gidip sürekli olarak oyuna alışan çocuklar, anaokulundan farklı olan yeni bir ortamla karşılaştıklarında oyuna alışkın oldukları için derslerden çabuk sıkılmaktadırlar. Derste sıkılan öğrenci; dersi dinlemek ya da derse katılmak yerine kalemiyle oynamayı, sıraya vurmaya tercih ederek başka şeylerle meşgul olabilecektir. Yine aynı şekilde görmesinde ya da işitmesinde bir problem olan öğrenci, öğretmenin anlattıklarını duymadığı ya da görmediği için derse katılmıyor olabilir. Hatta hatta öğrenci öğretmenin verdiği ödevleri yapmadığından, çalışması gereken yerleri çalışmadığından dolayı da derse katılmayıp başka şeylerle meşgul oluyor olabilir. Eğer öğrenci derse katıldığı bir zamanda öğretmenin ters bir tepkisiyle karşılaştıysa ya da verdiği yanlış cevaptan sonra cezalandırıldı, susturuldu ya da alaya alındıysa bütün bu olumsuzluklardan dolayı içine kapanmayı ve bir daha asla derse katılmamayı tercih etmiş olabilir. “Kavgaya etmek” davranışı ise öğretmenlerin sınıflarında hemen hemen her gün karşılaştıkları bir davranıştır. Çocukluk döneminde ailesi tarafından sürekli bastırılan, susturulan, çeşitli girişimlerde bulunması engellenen çocuklar ileri yaşlarda saldırgan davranışlar göstermeye başlıyor. İçinde yaşadığı bu iç huzursuzluğunu, içinde kopan fırtınaları ve buna bağlı olarak taşıdığı bu agresif duyguları sınıf ortamına taşıyarak arkadaşlarına kaba kuvvet uyguluyor olabilir, sevgi ve ilgi açığını kapatmak için bu saldırgan davranışlara yöneliyor olabilir ve bir bakıma kendisini arkadaşlarına karşı kanıtlamaya çalışıyor olabilir. Ayrıca seyretmiş olduğu saldırganlık içeren filmlerin etkisinde kalmış olabilir. Televizyon programlarındaki olay

kahramanlarından etkilenmiş olup gördüklerini arkadaşlarına karşı uygulamak istiyor olabilir. Aile içinde sürekli şiddete maruz kalan öğrenci bu öfke ve kızgınlığını evde açığa vuramadığından dolayı, duygularını saldırgan davranışlarla ortaya döküyor olabilir. Her ne sebeple olursa olsun, insanın doğasında var olan bu saldırganlık duygusu bazen hat safhalara çıkarak sınıf ortamında öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirmesine engel olmaktadır.

“Arkasına dönerek; kalem, silgi vb atarak arkadaşını meşgul etmek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 70,1’i tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Bu yaş grubu çocuklarda, hiperaktivite ve dürtüsellik (ataklık) davranışları yoğun bir şekilde görüldüğü için çocuk kendi otokontrolünü sağlıklı bir şekilde sağlayamaz. Mevcut olan yoğun enerjilerini boşaltacak özgür bir ortam bulamadıklarından dolayı bu tür davranışlara yöneliyor olabilirler.

“Derste sıraların arasında dolaşmak” davranışı ile “Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 69,2’si tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Bu davranışlar, ilköğretim okullarında özellikle de 1., 2. ve 3. sınıflarda öğretmenlerin en çok karşılaştıkları davranışlardır. Bu dönemdeki çocuklar genellikle hareketli ve enerjiktirler. İçleri içlerine sığmaz. İçlerindeki o aktif enerjiyi bastıramadıkları ve üstüne üstlük canları çabuk sıkıldığı için sınıfta dolaşıyor olabilirler. Kalem açma bahanesiyle sürekli ayağa kalkıyor ve çöp kutusunun yanına gidiyor olabilirler. Yine bu dönemdeki çocuklar egosantrik düşünceden tamamen sıyrılıp sosyal merkezli düşünceye geçemedikleri ve ayrıca sınıf ortamında ilgi odağı haline gelmek istedikleri için arkadaşlarını şikayet ediyor olabilirler.

“Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 68,2’si tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Aile ortamında çocuğa kaldırabileceği kadar sorumluluk verilmemişse, çocuğa sorumluluk duygusu aşılanmamışsa öğrenci bu sebeplerden dolayı bu davranışı gösteriyor olabilir.

“Çalışmaya başlamayı engelleyecek, geciktirecek başka şeylerle uğraşmak” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 62,6’sı tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Bu yaş grubu çocuklar oyun çağında olduklarından dolayı formal eğitim sistemine uyum sağlamada zorluk çekmektedirler. Bu yaş grubu çocuklarda programlı çalışma düzeni zamanla oturmaktadır. Sistemli bir çalışmaya yönelmeleri, bu çalışma doğrultusunda kendilerini güdülemeleri zor olacağından bu tür davranışları göstermeye eğilimlidirler. 7-11 yaş arası çocuklar, oyun etkinliklerinde bulunmaktan haz duydukları için bu tür sistemli çalışmalara yönelmelerinde gecikmeler görülebilir.

“Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 58,9’u tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Güvensizliğe karşı temel güvenin kazanıldığı 0-2 yaşlarda bebeğe ailesi tarafından yeterince ilgi, sevgi ve şefkat gösterilmediyse; ona ailenin bir bireyi olduğu hissettirilmediyse bu büyük bir problem olarak çocuğun yetişkin yaşantısına aktarılır ve çocukta özgüven eksikliği olarak karşımıza çıkar. Yine ailenin baskıcı tutumları, aile içi şiddet, çocuğun girişimciliğinin sürekli olarak engellenmesi gibi nedenlerden dolayı çocuk kendisini izole ediyor olabilir. Ayrıca çocuk sınıf ortamında öğretmeni ya da arkadaşları ile önceden yaşadığı birtakım olumsuzluklardan dolayı da parmak kaldırmaya cesaret edemiyor olabilir. Böylelikle gururunun incinmesinden, kötü duruma düşmekten, hayal kırıklığına uğramaktan bir bakıma kendini koruyor olabilir. İletişim girişimlerine tepkisiz kalmayı tercih ediyor olabilir.

“Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin %55,1’i tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Okulun ilk günü öğretmen, sınıfta uyulması gereken kuralları öğrenciye açıklamadıysa; kuralların varlığından öğrenciyi haberdar etmediyse istenmeyen bu davranışla karşılaşması oldukça doğaldır. İşte bu nedenle öğrenciler sınıf kurallarının belirsizliğinden dolayı bu davranışı gösteriyor olabilirler.

“Yalan söylemek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 53,3’ü tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Eğer çocuğun sevgi ve ilgi ihtiyacı ailesi tarafından yeterince doyurulmamışsa çocuk, içinde taşıdığı bu duygusal

problemleri yalana başvurarak ortaya koymaya çalışıyor olabilir. Yine aile içinde baskıcı bir tutumun hakim olmasından dolayı çocuk bazı korku ve kaygılar taşıyabilir. Yaptıklarından dolayı cezalandırılacağını düşünüyor olabilir. Bundan dolayı da doğruyu söylemek yerine yalana başvuruyor olabilir. Çocuğun anne-babası ve okulda sürekli etkileşimde bulunduğu arkadaş çevresi sık sık yalana baş vuruyorsa; çocuk, önündeki bu örnekleri model alıyor ve zamanla o da yalan söylemeye başvuruyor olabilir. Ayrıca çocuk kendisiyle ilgilenilmesini istediği için, sevme, sevilme, ait olma ve takdir edilme ihtiyacını doyumak için, övgü sözcükleri işitmek ve ödüllendirilmek için en önemlisi de bir birey olarak kendisine değer verilmesini istediği için yalana baş vuruyor olabilir.

“Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 52,3’ü tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Ailesinden hiçbir zaman beğeni ve övgü içeren sözler alamayan çocuk, çirkin sözler söyleyerek ilgiyi bir bakıma kendi üstüne çekmek isteyerek bundan haz almaya çalışıyor olabilir. Ayrıca çocuk bazı küfür ya da hakaretleri arkadaşlarıyla bir arada oynarken onlardan duymuş ya da evdeki yetişkinlerden kapmış olabilir. Bu duymuş olduğu çirkin sözleri sınıf ortamında kullanıyor olabilir.

“Hiçbir şeyi umursamamak” davranışı araştırmaya katılan öğretmenlerin % 50,5’i tarafından problem davranış olarak görülmüştür. Ailesi tarafından sosyal ve duygusal gelişimleri yönünden yeterince doyurulmayan, çocuğa kendi başına bir birey olduğu hissettirilmeyen okul çağı çocuklarında sosyal ve duygusal izolasyon davranışları daha sık gözlemlendiğinden, bu tür davranışlar sergileyebilirler.

İstenmeyen davranışların kaç öğrencide sorun olarak görüldüğüne ilişkin cevaplar ve yüzdeler Tablo 7’de verilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sınıflarındaki toplam öğrenci sayısı 3135 olarak bulunmuştur. İstenmeyen davranışların toplam kaç öğrencide sorun olarak görüldüğü hesaplanmış ve bunun toplam öğrenci içindeki yüzdesi bulunmuştur.

“Bir yerde uzun süreli oturamamak” davranışı en çok öğrencinin gösterdiği bir davranıştır. Bu davranışı gösteren öğrencilerin sayısı 410 (% 13,07) dur. Öğrencilerin

çoğunun bu davranışı sergilemesine, gelişim dönemlerinin onlara verdiği enerji ve öğrencilerin de içinden gelen bu enerjilerini bir bakıma boşaltmak istemeleri bundan dolayı da çeşitli şekillerde deşarj olmaya çalışmalarını gösterilebilir.

Tablo 7) İstenmeyen Davranışların Kaç Öğrencide Sorun Olarak Görüldüğüne İlişkin Bulgular

Soru No	İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Kaç Öğrencide Görüldüğü	Yüzde	Yüzde Sırası
1	Bir yerde uzun süreli oturamamak	410	13,07	1
3	Dikkatini toplayamamak	377	12,02	2
21	Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	310	9,88	3
5	Arkadaşlarını meşgul etmek	278	8,86	4
4	Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	271	8,64	5
7	Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	264	8,42	6
10	Derse aktif olarak katılmamak	262	8,35	7
6	Görevi yarıda bırakmak, yapmamak	253	8,07	8
2	Derste sıraların arasında dolaşmak	231	7,36	9
14	Kavga etmek	229	7,30	10
9	Dersten başka şeylerle uğraşmak	214	6,82	11
23	Parmak kaldırmaya cesaret edememek	212	6,76	12
24	Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	173	5,51	13
8	Sosyal aktivitelere katılmamak	161	5,13	14
15	Yalan söylemek	151	4,81	15
11	Arkadaşlarına lakap takmak	124	3,95	16
22	Her konuda bencil davranmak	124	3,95	16
13	Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	115	3,66	17
16	Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	104	3,31	18
25	Hiçbir şeyi umursamamak	102	3,25	19
12	Yerlere tükürmek, çöp atmak	100	3,18	20
20	Özensiz kıyafet ve temizlik	97	3,09	21
17	İzinsiz sınıftan ayrılmak	59	1,88	22
18	Sık sık devamsızlık yapmak	58	1,85	23
19	Okuldan kaçmak	3	0,09	24

“Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 377 (% 12,02) dir. Bu davranışın da ikinci sırada yer almasına 7-11 yaş arası okul çocuklarının dikkat sürelerinin kısa ve sınırlı olduğu gösterilebilir.

“Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 310 (%9,88) dur. “Arkasına dönerek; kalem, silgi vb atarak arkadaşlarını meşgul etmek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 278 (% 8,86) dir. “Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 271 (% 8,64) dir.

“Verilen ödevleri eksik yapmak ya da yapmamak” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 264 (% 8,42) tür. “Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 262 (% 8,35) dir. “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 253 (% 8,07) tür. “Derste sıraların arasında dolaşmak” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 231 (% 7,36) dir. “Kavga etmek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 229 (% 7,30) dur. “Çalışmaya başlamayı engelleyecek, geciktirecek başka şeylerle meşgul olmak” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 214 (% 6,82) tür. “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 212 (% 6,76) dir. “Yaptığı hatadan sonra özür dilememek” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 173 (% 5,51) tür. “Küme çalışmaları ve sosyal aktivitelere katılmamak” davranışını gösteren öğrencilerin sayısı 161 (% 5,13) dir.

“Okuldan kaçmak” davranışı ise öğrencilerin çok azının gösterdiği bir davranıştır. Bu davranışı gösteren öğrencilerin sayısı 3 (% 0,09) tür. Okuldan kaçmak ilköğretim okullarında özellikle de 1., 2. ve 3. sınıflarda öğretmenlerin hemen hemen hiç karşılaşmadığı bir davranıştır. Okula yeni başlayan 1. sınıf öğrencileri okula uyum sağlayıncaya kadar belki bir iki gün okuldan kaçabilirler. Bu durum ilk günler için doğal karşılanabilir. Okula alıştıklarında zamanla bu davranışları da ortadan kalkar. Çocuğun okul ortamını sıkıcı bulması, okulun çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılayamaması gibi nedenler çocuğu okuldan kaçmaya sevk ediyor olabilir. Ayrıca öğretmenin sınıftaki öğrencilere hakaret etmesi, kaba davranması ve baskıcı bir tutum sergilemesi; bu durumu gözleyen çocuğun korkuya kapılmasına yol açabilir ve çocuğun bu olumsuz tablodan bir an önce kurtulmanın tek yolunun okuldan kaçmak olduğunu düşünmesine neden olabilir. Öğrencilerin % 5’inden daha azında görülen davranışlar Tablo 7’den izlenebilir.

Tablo 8) İstenmeyen Her Davranışın Hangi Yüzde Aralıklarında Olduğuna İlişkin Bulgular

İstenmeyen Davranış	%1-9		%10-19		%20-29		%30 ve üzeri		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bir yerde uzun süreli oturamamak	24	22,4	37	34,6	12	11,2	10	9,3	83	77,6
Derste sıraların arasında dolaşmak	40	37,4	26	24,3	8,	7,5	-	-	74	69,2
Dikkatini toplayamamak	20	18,7	44	41,1	20	18,7	-	-	84	78,5
Sınıfta dolaşmak,sırasına geçmemek	24	22,4	19	17,8	12	11,2	4	3,7	59	55,1
Arkadaşlarını meşgul etmek	36	33,6	29	27,1	6	5,6	4	3,7	75	70,1
Görevi yarıda bırakmak ,yerine getirmemek	35	32,7	30	28,0	8	7,5	-	-	73	68,2
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	36	33,6	35	32,7	8	7,5	-	-	79	73,8
Sosyal aktivitelere katılmamak	31	29,0	21	19,6	-	-	-	-	52	48,6
Dersten başka şeylerle uğraşmak	38	35,5	23	21,5	6	5,6	-	-	67	62,6
Derse aktif olarak katılmamak	37	34,6	29	27,1	11	10,3	-	-	77	72,0
Arkadaşlarına lakap takmak	30	28,0	17	15,9	-	-	-	-	47	43,9
Yerlere tükürmek, çöp atmak	24	22,4	14	13,1	-	-	-	-	38	35,5
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	43	40,2	13	12,1	-	-	-	-	56	52,3
Kavga etmek	45	42,1	26	24,3	6	5,6	-	-	77	72,0
Yalan söylemek	36	33,6	21	19,6	-	-	-	-	57	53,3
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	16	15,0	10	9,3	-	-	-	-	26	24,3
İzinsiz sınıftan ayrılmak	11	10,3	1	0,9	1	0,9	1	0,9	14	13,1
Sık sık devamsızlık yapmak	28	26,2	5	4,7	-	-	-	-	33	30,8
Okuldan kaçmak	3	2,8	-	-	-	-	-	-	3	2,8
Özensiz kıyafet ve temizlik	38	35,5	12	11,2	-	-	-	-	50	46,7
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	36	33,6	27	25,2	6	5,6	5	4,7	74	69,2
Her konuda bencil davranmak	24	22,4	13	12,1	-	-	-	-	37	34,6
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	31	29,0	32	29,9	-	-	-	-	63	58,9
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	23	21,5	16	15,0	-	-	4	3,7	43	40,2
Hiçbir şeyi umursamamak	47	43,9	7	6,5	-	-	-	-	54	50,5

Tablo 8’de, istenmeyen öğrenci davranışlarının hangi yüzdeler aralıklarda bulunduğu listelenmektedir. Bu tablonun ana karakteristikleri şöyledir. En çok görülen

istenmeyen öğrenci davranışı “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışı idi. Bu davranış en çok sınıfın % 10-19’u aralığında görülmektedir. İkinci sırada yer alan ‘Bir yerde uzun süreli oturamamak’ davranışı da sınıfın % 10-19 aralığında görülmektedir. Üçüncü sırada yer alan “Verilen ödevleri eksik yapmak ya da yapmamak”, dördüncü sırada yer alan “Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak” ve “Kavga etmek” davranışları ile beşinci sırada yer alan “Arkasına dönerek; kalem, silgi vb atarak arkadaşlarını meşgul etmek” davranışı sınıfın % 1-9 aralığında yer almaktadır.

% 1-9 aralığında en çok karşılaşılan davranışlar; “Hiçbir şeyi umursamamak”, “Kavga etmek” ve “Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek” tir.

% 10-19 aralığında en çok karşılaşılan davranışlar; “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak”, “Bir yerde uzun süreli oturamamak” ve “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” tir

% 20-29 aralığında en çok karşılaşılan davranışlar; “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak”, “Bir yerde uzun süreli oturamamak”, “Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek” ve “Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak”tır.

% 30 ve üzerinde en çok karşılaşılan davranış ise “Bir yerde uzun süreli oturamamak”tır.

Tablo 8’e baktığımızda istenmeyen öğrenci davranışlarının neredeyse tamamına yakınının % 1-9 aralığında olduğunu görürüz. Buradan da şu sonucu çıkarabiliriz. Öğretmenler sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla çok ciddi boyutlarda karşılaşmamaktadırlar. Bu davranışlar, eğitim öğretimi büyük ölçüde kesintiye uğratmayan davranışlardır ki, bu da sevindirici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 9) İstenmeyen Her Bir Davranışla Baş Etmek İçin Öğretmenlerin Tercih Ettiği Baş Etme Yollarına İlişkin Bulgular

Davranışlar	Sıra	Baş etme yolları (%)								Toplam
		1	2	3	4	5	6	7	8	
Bir yerde uzun süreli oturamamak	1	12,1	72,5	9,9	5,5	-	-	-	-	100
	2	4,9	15,9	62,2	11,0	-	-	-	6,1	100
	3	13,7	5,5	12,3	42,5	16,4	4,1	2,7	2,7	100
Derste sıraların arasında dolaşmak	1	5,8	79,1	11,6	1,2	-	2,3	-	-	100
	2	9,1	9,1	48,1	23,4	1,3	1,3	1,3	6,5	100
	3	7,7	6,2	9,2	38,5	18,5	15,4	-	4,6	100
Dikkatini toplayamamak	1	5,3	46,3	21,1	13,7	8,4	-	-	5,3	100
	2	2,4	25,3	31,3	25,3	13,3	1,2	-	1,2	100
	3	3,9	7,9	14,5	31,6	35,5	1,3	2,6	2,6	100
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	1	4,1	74,3	12,2	4,1	-	2,7	-	2,7	100
	2	6,2	12,3	47,7	23,1	4,6	4,6	-	1,5	100
	3	5,4	7,1	28,6	30,4	8,9	10,7	1,8	7,1	100
Arkadaşlarını meşgul etmek	1	8,3	71,4	8,3	4,8	3,6	1,2	-	2,4	100
	2	10,5	19,7	39,5	18,4	1,3	3,9	-	6,6	100
	3	7,7	6,2	13,8	36,9	20,0	9,2	3,1	3,1	100
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	1	3,4	51,7	21,3	9,0	11,2	-	-	3,4	100
	2	-	25,3	22,8	30,4	15,2	1,3	-	5,1	100
	3	8,7	5,8	18,8	21,7	37,7	-	1,4	5,8	100
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	1	4,4	51,6	15,4	8,8	16,5	-	-	3,3	100
	2	-	26,8	34,1	18,3	14,6	1,2	-	4,9	100
	3	4,1	8,1	14,9	24,3	44,6	1,4	1,4	1,4	100
Sosyal aktivitelere katılmamak	1	4,3	40,6	29,0	15,9	5,8	-	-	4,3	100
	2	1,6	27,9	36,1	18,0	13,1	-	-	3,3	100
	3	7,5	5,7	7,5	43,4	30,2	1,9	1,9	1,9	100
Dersten başka şeylerle uğraşmak	1	5,0	73,8	7,5	7,5	2,5	1,3	-	2,5	100
	2	2,9	14,7	50,0	20,6	1,5	5,9	-	4,4	100
	3	3,3	5,0	15,0	38,3	25,0	5,0	3,3	5,0	100
Derse aktif olarak katılmamak	1	6,7	66,3	11,2	5,6	2,2	2,2	-	5,6	100
	2	5,3	18,4	34,2	21,1	13,2	2,6	-	5,3	100
	3	5,8	1,4	18,8	34,8	23,2	8,7	2,9	4,3	100
Arkadaşlarına lakap takmak	1	1,6	73,0	4,8	12,7	1,6	1,6	1,6	3,2	100
	2	3,5	15,8	19,3	36,8	14,0	3,5	-	7,0	100
	3	2,2	2,2	22,2	28,9	31,1	8,9	2,2	2,2	100
Yerlere tükürmek, çöp atmak	1	-	77,6	12,1	3,4	-	1,7	-	5,2	100
	2	-	16,0	46,0	28,0	2,0	4,0	-	4,0	100
	3	2,4	2,4	9,5	50,0	21,4	4,8	2,4	7,1	100
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	1	4,2	77,5	4,2	7,0	2,8	1,4	-	2,8	100
	2	-	9,1	33,3	30,3	19,7	4,5	-	3,0	100
	3	1,7	1,7	13,6	33,9	37,3	1,7	6,8	3,4	100
Kavga etmek	1	1,1	74,2	11,2	6,7	4,5	1,1	-	1,1	100
	2	2,5	13,6	33,3	35,8	6,2	3,7	-	4,9	100
	3	-	1,4	9,6	26,0	52,1	4,1	2,7	4,1	100
Yalan söylemek	1	1,4	65,3	11,1	11,1	5,6	1,4	-	4,2	100
	2	-	19,4	22,4	34,3	17,9	-	-	6,0	100
	3	-	3,4	15,5	25,9	48,3	1,7	1,7	3,4	100
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	1	7,7	80,8	7,7	-	-	1,9	-	1,9	100
	2	2,4	12,2	58,5	17,1	2,4	-	-	7,3	100
	3	10,8	2,7	13,5	56,8	5,4	2,7	2,7	5,4	100

Tablo 9) İstenmeyen Her Bir Davranışla Baş Etmek İçin Öğretmenlerin Tercih Ettiği Baş Etme Yollarına İlişkin Bulgular (Devam)

Davranışlar	Sıra	Baş etme yolları (%)								Toplam
		1	2	3	4	5	6	7	8	
İzinsiz sınıftan ayrılmak	1	2,5	70,0	10,0	5,0	7,5	2,5	-	2,5	100
	2	-	12,1	48,5	24,2	6,1	6,1	-	3,0	100
	3	3,1	6,3	3,1	46,9	25,0	6,3	3,1	6,3	100
Sık sık devamsızlık yapmak	1	3,7	40,7	7,4	11,1	35,2	-	-	1,9	100
	2	-	27,1	16,7	27,1	27,1	-	-	2,1	100
	3	-	15,4	23,1	30,8	25,6	-	2,6	2,6	100
Okuldan kaçmak	1	-	44,4	3,7	7,4	44,4	-	-	-	100
	2	-	20,0	28,0	24,0	20,0	-	4,0	4,0	100
	3	-	15,8	21,1	31,6	15,8	5,3	5,3	5,3	100
Özensiz kıyafet ve temizlik	1	2,9	44,1	7,4	8,8	32,4	-	-	4,4	100
	2	5,0	16,7	38,3	20,0	15,0	-	-	5,0	100
	3	2,0	19,6	11,8	21,6	39,2	2,0	2,0	2,0	100
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	1	12,8	64,0	14,0	5,8	1,2	1,2	-	1,2	100
	2	2,7	24,3	37,8	28,4	-	2,7	-	4,1	100
	3	9,4	9,4	17,2	40,6	12,5	-	3,1	7,8	100
Her konuda bencil davranmak	1	6,9	62,1	13,8	12,1	1,7	1,7	-	1,7	100
	2	3,9	25,5	52,9	11,8	2,0	-	-	3,9	100
	3	4,3	6,4	12,8	46,8	21,3	-	2,1	6,4	100
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	1	3,8	47,4	19,2	23,1	2,6	-	-	3,8	100
	2	3,0	24,2	34,8	21,2	10,6	-	-	6,1	100
	3	4,8	3,2	19,4	29,0	35,5	-	1,6	6,5	100
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	1	3,2	65,1	15,9	7,9	-	3,2	-	4,8	100
	2	-	21,4	48,2	19,6	7,1	-	-	3,6	100
	3	2,0	5,9	13,7	54,9	11,8	3,9	2,0	5,9	100
Hiçbir şeyi umursamamak	1	4,1	54,8	9,6	13,7	11,0	2,7	-	4,1	100
	2	3,2	22,2	25,4	25,4	17,5	1,6	-	4,8	100
	3	-	9,1	14,5	25,5		1,8	3,6	5,5	100

İstenmeyen her bir davranışla baş etmek için öğretmenlerin tercih ettiği baş etme yollarına ilişkin bulgular Tablo 9’da yer almaktadır. “Bir yerde uzun süreli oturamamak” davranışını öğretmenlerin % 77,6’sı bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (91 kişi), % 72,5’i 1. çözüm yolu olarak öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir. % 12,1’i de görmezden gelme yolunu önermiştir. 2. çözüm yolu olarak öğretmenlerin (82 kişi), % 62,2’si olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermeyi tercih etmiştir. % 15,9’u öğrenciyi uygun bir dille uymayı önermiştir. 3. sırada bütün çözüm yolları tercih edilmesine rağmen öğretmenlerin (73 kişi) en çok önerdiği yol % 42,5’nin öğrenci ile dersten sonra konuşmasıdır.

“Derste sıraların arasında dolaşmak” davranışından öğretmenlerin % 69,2’si şikâyetçidirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (86

kişi), % 79,1'i 1.çözüm yolu olarak öğrenciyi uygun bir dille uyarmak yolunu tercih etmiştir. % 11,6'sı da olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme yolunu önermiştir. 2. sırada bütün çözüm yolları tercih edilmesine rağmen öğretmenlerin (77 kişi) en çok önerdiği yol % 48,1'in olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermedir. 3. çözüm yolu olarak öğretmenlerin (65 kişi), % 38,5'i öğrenci ile dersten sonra konuşma yolunu tercih etmiştir. % 18,5'i öğrencinin ailesine haber verme yolunu tercih etmiştir.

“Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışını öğretmenlerin % 78,5'i bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (95 kişi), % 46,3'ü 1.çözüm yolu olarak öğrenciyi uygun bir dille uyarmak yolunu tercih etmiştir. % 21,1'i ise olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme yolunu tercih etmiştir. 2. çözüm yolu olarak öğretmenlerin (83 kişi), % 31,3'ü olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme yolunu tercih etmiştir. 3. sırada bütün çözüm yolları tercih edilmesine rağmen öğretmenlerin (76 kişi) en çok önerdiği yol % 35,5'nin öğrencinin ailesine haber vermedir.

“Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek” davranışından öğretmenlerin % 55,1'i şikayetçidirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (74 kişi), % 74,3'ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Arkasına dönerek; kalem, silgi vb atarak arkadaşlarını meşgul etmek” davranışını öğretmenlerin % 70,1'i bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (84 kişi), % 71,4'ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışını öğretmenlerin % 68,2'si bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (89 kişi), % 51,7'si öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Verilen ödevleri eksik yapmak ya da yapmamak” davranışını öğretmenlerin % 73,8’i bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (91 kişi), % 51,6’sı öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Küme çalışmaları ve sosyal aktivitelere katılmamak” davranışından öğretmenlerin % 48,6’sı şikayetçilerdir. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (69 kişi), % 40,6’sı öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu önermiştir.

“Çalışmaya başlamayı engelleyecek, geciktirecek başka şeylerle meşgul olmak” davranışını öğretmenlerin % 62,6’sı bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (80 kişi), % 73,8’i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak” davranışını öğretmenlerin % 72,0’si bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (89 kişi), % 66,3’ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Arkadaşlarına lakap takmak” davranışından öğretmenlerin % 43,9’u şikayetçilerdir. Bütün çözüm yolları tercih edilmesine rağmen, istenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (63 kişi), en çok önerdiği yol % 73,0’nün öğrenciyi uygun bir dille uyarmasıdır.

“Yerlere tükürmek, çöp atmak” davranışını öğretmenlerin % 35,5’i bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (58 kişi), % 77,6’sı öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek” davranışını öğretmenlerin % 52,3’ü bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren

öğretmenlerin (71 kişi), % 77,5'i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Kavga etmek” davranışından öğretmenlerin % 72,0'si şikayetçilerdirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (89 kişi), % 74,2'si öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu önermiştir.

“Yalan söylemek” davranışını öğretmenlerin % 53,3'ü bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (72 kişi), % 65,3'ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Kapıyı çalmadan sınıfa girmek” davranışını öğretmenlerin % 24,3'ü bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (52 kişi), % 80,8'i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak” davranışından öğretmenlerin % 13,1'i şikayetçilerdirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (40 kişi), % 70,0'i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu önermiştir.

“Sık sık devamsızlık yapmak” davranışını öğretmenlerin % 30,8'i bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (54 kişi), % 40,7'si öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Okuldan kaçmak” davranışını öğretmenlerin % 2,8'si bir problem olarak görmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece 3'ü “Okuldan kaçmak” davranışını problem olarak görürken, istenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin sayısı ise 27 dir. Öğretmenlerin % 44,4'ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu seçerken yine % 44,4'ü de öğrencinin ailesine haber verme yolunu tercih etmiştir.

“Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek” davranışından öğretmenlerin % 46,7’si şikayetçilerdirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (68 kişi), % 44,1’i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu önermiştir.

“Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” davranışını öğretmenlerin % 69,2’si bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (86 kişi), %64,0’ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Her konu da bencil davranmak” davranışından öğretmenlerin % 34,6’sı şikayetçilerdirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (58 kişi), % 62,1’i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu önermiştir.

“Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışını öğretmenlerin % 58,9’u bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (78 kişi), % 47,4’ü öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Yaptığı hatadan sonra özür dilememek” davranışını öğretmenlerin % 40,2’si bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (63 kişi), % 65,1’i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

“Hiçbir şeyi umursamamak” davranışını öğretmenlerin % 50,5’i bir problem olarak görmektedirler. İstenmeyen bu davranışla baş etmede çözüm öneren öğretmenlerin (73 kişi), % 54,8’i öğrenciyi uygun bir dille uyarma yolunu tercih etmiştir.

Tablo 9’a baktığımızda, araştırmaya katılan bütün öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede 1. çözüm yolu olarak öğrenciyi uygun bir dille uyarmayı tercih ettiklerini görürüz. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun

istenmeyen davranışlarla baş etmede 2. çözüm yolu olarak olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermeyi tercih ettiklerini görürüz. Öğretmenlerin çoğunluğunun 3. çözüm yolu olarak tercih ettikleri yol ise öğrenci ile dersten sonra konuşmadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş etmede görmezden gelme, öğrenciye bağırma ve öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma yollarını hiç tercih etmedikleri ortaya çıkmıştır. Her ne kadar öğretmenler öğrenciye bağırma ve öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma yollarını tercih etmediklerini belirtse de gözlemlerimize göre okullarda bu yolları oldukça çok kullanmaktadırlar. Sosyal kabul edilebilirlik açısından ankete doğru cevapları yansıtmadıkları düşünülmektedir. Keşke gerçekten bu yolları kullanmıyor olsalar... Ama ne yazık ki, bu acı gerçeği de inkar etmemek gerekir.

C- HİPOTEZLERİN TEST EDİLMESİ

1- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespit edilebilmesi için Pearson Kikare Testi uygulanarak elde edilen veriler Tablo 10’da sunulmuştur.

“İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir” şeklindeki sıfır hipotezi test edilmiş ve doğrulanmıştır.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 10) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	83	77,6	1,348	2	0,510
Derste sıraların arasında dolaşmak	74	69,2	0,258	2	0,879
Dikkatini toplayamamak	84	78,5	1,086	2	0,581
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	59	55,1	1,405	2	0,495
Arkadaşlarını meşgul etmek	75	70,1	2,536	2	0,281
Görevi yarıda bırakmak, yerine	73	68,2	0,294	2	0,863
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	79	73,8	1,780	2	0,411
Sosyal aktivitelere katılmamak	52	48,6	0,080	1	0,777
Dersten başka şeylerle uğraşmak	67	62,6	1,309	2	0,520
Derse aktif olarak katılmamak	77	72,0	0,494	2	0,781
Arkadaşlarına lakap takmak	47	43,9	0,102	1	0,750
Yerlere tükürmek, çöp atmak	38	35,5	0,002	1	0,969
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	56	52,3	0,075	1	0,784
Kavga etmek	77	72,0	3,532	2	0,171
Yalan söylemek	57	53,3	0,087	1	0,768
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	26	24,3	1,534	1	0,216
İzinsiz sınıftan ayrılmak	14	13,1	1,564	2	0,457
Sık sık devamsızlık yapmak	33	30,8	0,471	1	0,492
Okuldan kaçmak	3	2,8	-	-	-
Özensiz kıyafet ve temizlik	50	46,7	0,570	1	0,450
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	74	69,2	0,034	2	0,983
Her konuda bencil davranmak	37	34,6	0,794	1	0,373
Parmak kaldırmaya cesaret	63	58,9	0,386	1	0,535
Yaptığı hatadan sonra özür	43	40,2	0,929	2	0,629
Hiçbir şeyi umursamamak	54	50,5	0,896	1	0,344

2- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri mezun olunan okul değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mezun oldukları okul sayısının çok fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple de mezun olunan okullar araştırmacı tarafından gruplandırılmış ve ön lisans ve lisans olmak üzere iki grup altında toplanmıştır.

1. grupta (ön lisans) yer alan okullar; EE (Eğitim Enstitüsü), EYO (Eğitim Yüksek Okulu), EÖL (Eğitim Ön Lisans), AÖFEÖL (Açıköğretim Fakültesi Eğitim Ön Lisans) ve AÖFÖL (Açıköğretim Fakültesi Ön Lisans) tır. 2. grupta (lisans) yer alan okullar ise; EF (Eğitim Fakültesi), MEF (Mesleki Eğitim Fakültesi), AÖF (Açıköğretim Fakültesi), İF (İktisat Fakültesi), LT (Lisans Tamamlama), AÖFLT (Açıköğretim Fakültesi Lisans Tamamlama), EFLT (Eğitim Fakültesi Lisans Tamamlama) dır.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile mezun oldukları okul arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 11) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	83	77,6	0,472	2	0,790
Derste sıraların arasında dolaşmak	74	69,2	1,054	2	0,590
Dikkatini toplayamamak	84	78,5	1,654	2	0,437
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	59	55,1	2,033	2	0,362
Arkadaşlarını meşgul etmek	75	70,1	0,591	2	0,744
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	73	68,2	6,923	2	0,031*
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	79	73,8	0,966	2	0,617
Sosyal aktivitelere katılmamak	52	48,6	0,005	1	0,941
Dersten başka şeylerle uğraşmak	67	62,6	0,837	2	0,658
Derse aktif olarak katılmamak	77	72,0	0,458	2	0,795
Arkadaşlarına lakap takmak	47	43,9	1,095	1	0,295
Yerlere tükürmek, çöp atmak	38	35,5	0,262	1	0,609
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	56	52,3	2,764	1	0,096
Kavga etmek	77	72,0	0,314	2	0,855
Yalan söylemek	57	53,3	0,546	1	0,460
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	26	24,3	1,791	1	0,181
İzinsiz sınıftan ayrılmak	14	13,1	3,309	2	0,191
Sık sık devamsızlık yapmak	33	30,8	0,928	1	0,335
Okuldan kaçmak	3	2,8	-	-	-
Özensiz kıyafet ve temizlik	50	46,7	1,023	1	0,312
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	74	69,2	0,011	2	0,995
Her konuda bencil davranmak	37	34,6	0,870	1	0,351
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	63	58,9	0,406	1	0,524
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	43	40,2	3,691	2	0,158
Hiçbir şeyi umursamamak	54	50,5	2,815	1	0,093

Tabloya baktığımızda, sadece “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 12) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Sınıflarındaki “Verilen Bir Görevi Yarıda Bırakmak Ya Da Yerine Getirmemek” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark

Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek						
			%1-9	%10-19	%20-29	TOPLAM
MEZUN OLUNAN OKUL	1.grup	Sayı	20	25	7	52
		%	38,5	48,1	13,5	100
	2.grup	Sayı	14	4	1	19
		%	73,7	21,1	5,3	100
TOPLAM		Sayı	34	29	8	71
		%	47,9	40,8	11,3	100

$$p>0,05 \quad s=0,031$$

1. grup yani 2 yıllık (ön lisans) okullardan mezun olan öğretmenler “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışının sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha fazlasında görüldüğünü söyledikleri halde, 2. grup yani 4 yıllık (lisans) okullardan mezun olan öğretmenlerde, bu davranış sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha azında ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlerin eğitim süreleri arttıkça “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışının görülme yüzdesi azalmaktadır.

3- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri üç grupta toplanmıştır. 1-19 yıl bir grup, 20-25 yıl diğer bir grup, 25’ten yukarı ise başka bir grup olarak düzenlenmiştir. Araştırma şehir merkezinde yapıldığı için, Milli Eğitimin yeni mezunları merkeze atamamasından dolayı şehir merkezinde görev yapan öğretmenlerin

çoğunluğu 20 yıl ve üzeri kıdeme sahiptirler. Mesleki kıdemlerin gruplandırılmasında bu durum göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı

Tablo 13) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	83	77,6	3,779	4	0,437
Derste sıraların arasında dolaşmak	74	69,2	3,153	4	0,533
Dikkatini toplayamamak	84	78,5	3,616	4	0,460
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	59	55,1	3,840	4	0,428
Arkadaşlarını meşgul etmek	75	70,1	4,614	4	0,329
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	73	68,2	3,940	4	0,414
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	79	73,8	3,983	4	0,408
Sosyal aktivitelere katılmamak	52	48,6	4,428	2	0,109
Dersten başka şeylerle uğraşmak	67	62,6	1,590	4	0,811
Derse aktif olarak katılmamak	77	72,0	3,501	4	0,478
Arkadaşlarına lakap takmak	47	43,9	2,429	2	0,297
Yerlere tükürmek, çöp atmak	38	35,5	0,034	2	0,983
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	56	52,3	0,665	2	0,717
Kavga etmek	77	72,0	3,898	4	0,420
Yalan söylemek	57	53,3	2,132	2	0,344
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	26	24,3	0,409	2	0,815
İzinsiz sınıftan ayrılmak	14	13,1	1,838	4	0,765
Sık sık devamsızlık yapmak	33	30,8	1,037	2	0,595
Okuldan kaçmak	3	2,8	-	-	-
Özensiz kıyafet ve temizlik	50	46,7	0,269	2	0,874
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	74	69,2	2,962	4	0,564
Her konuda bencil davranmak	37	34,6	1,016	2	0,602
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	63	58,9	7,604	2	0,022*
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	43	40,2	6,422	4	0,170
Hiçbir şeyi umursamamak	54	50,5	0,262	2	0,877

Tabloya baktığımızda, sadece “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 14) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark

Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek			%1-9	%10-19	TOPLAM
KIDEM GRUBU	1-19 yıl	Sayı	10	8	18
		%	55,6	44,4	100
	20-25 yıl	Sayı	12	22	34
		%	35,3	64,7	100
	25'ten yukarı	Sayı	9	2	11
		%	81,8	18,2	100
TOPLAM		Sayı	31	32	63
		%	49,2	50,8	100

$p > 0,05$ $s = 0,022$

20 yıldan az kıdeme sahip öğretmenlerle 25 yıldan fazla kıdeme sahip öğretmenler “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışının sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha azında görüldüğünü söyledikleri halde, 20-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerde bu davranış sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha fazlasında ortaya çıkmaktadır.

4- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan 107 öğretmenden 102’si evli 4’ü bekadır. Araştırma şehir merkezinde yapıldığı için şehir merkezinde de kıdemli öğretmenler görev yaptığı için öğretmenlerin çoğu evlidir. Bu nedenle de öğretmenlerin medeni durumu dikkate alınmayarak değerlendirme dışı tutulmuştur.

5- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki öğrencilerin yüzde kaçında görüldüğüne ilişkin öğretmen görüşleri okulun sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Milli Eğitimden temin edilen Afyon Merkez İlçeye bağlı İlköğretim Okulları, Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yetkili bir kişinin yardımıyla okulların içinde buldukları çevre ve ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri göz önünde bulundurularak; üst düzey okullar, orta düzey okullar ve alt düzey okullar olarak gruplandırılmıştır.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 15) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	83	77,6	7,377	4	0,117
Derste sıraların arasında dolaşmak	74	69,2	8,517	4	0,074
Dikkatini toplayamamak	84	78,5	1,398	4	0,845
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	59	55,1	2,386	4	0,665
Arkadaşlarını meşgul etmek	75	70,1	9,053	4	0,060
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	73	68,2	3,069	4	0,546
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	79	73,8	8,577	4	0,073
Sosyal aktivitelere katılmamak	52	48,6	3,342	2	0,188
Dersten başka şeylerle uğraşmak	67	62,6	3,528	4	0,474
Derse aktif olarak katılmamak	77	72,0	4,813	4	0,307
Arkadaşlarına lakap takmak	47	43,9	2,675	2	0,262
Yerlere tükürmek, çöp atmak	38	35,5	0,797	2	0,671
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	56	52,3	1,065	2	0,587
Kavga etmek	77	72,0	1,145	4	0,887
Yalan söylemek	57	53,3	4,834	2	0,089
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	26	24,3	5,680	2	0,058
İzinsiz sınıftan ayrılmak	14	13,1	1,909	4	0,752
Sık sık devamsızlık yapmak	33	30,8	10,263	2	0,006*
Okuldan kaçmak	3	2,8	-	-	-
Özensiz kıyafet ve temizlik	50	46,7	9,472	2	0,009*
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	74	69,2	5,816	4	0,213
Her konuda bencil davranmak	37	34,6	5,359	2	0,069
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	63	58,9	1,468	2	0,480
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	43	40,2	7,827	4	0,098
Hiçbir şeyi umursamamak	54	50,5	2,150	2	0,341

Tabloya baktığımızda, “Sık sık devamsızlık yapmak”, “Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek” davranışlarında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 16) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Sınıflarındaki “Sık Sık Devamsızlık Yapmak” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark

Sık sık devamsızlık yapmak					
			%1-9	%10-19	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	Sayı	12	1	13
		%	92,3	7,7	100
	Orta Düzey	Sayı	12	-	12
		%	100	-	100
	Alt Düzey	Sayı	4	4	8
		%	50	50	100
TOPLAM	Sayı		28	5	33
	%		84,8	15,2	100

$$p>0,05 \quad s=0,006$$

Üst düzey ve orta düzey okullarda görev yapan öğretmenler “Sık sık devamsızlık yapmak” davranışının sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha azında görüldüğünü söyledikleri halde, alt düzey okullarda görev yapan öğretmenlerde bu davranış sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha fazlasında ortaya çıkmaktadır.

Tablo 17) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Sınıflarındaki “Kılık Kıyafetine Ve Kişisel Temizliğine Özen Göstermemek” Davranışını Algılamaları Arasındaki Fark

Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek					
			%1-9	%10-19	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	Sayı	16	1	17
		%	94,1	5,9	100
	Orta Düzey	Sayı	12	2	14
		%	85,7	14,3	100
	Alt Düzey	Sayı	10	9	19
		%	52,6	47,4	100
TOPLAM	Sayı		38	12	50
	%		76,0	24,0	100

$$p>0,05 \quad s=0,009$$

Üst düzey, orta düzey ve alt düzey okullarda görev yapan öğretmenler “Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek” davranışının sınıflarındaki öğrencilerin % 10’undan daha azında görüldüğünü belirtmişlerdir. Ancak alt düzey okullarda görülen “Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek” davranışı üst ve orta düzey okullardan daha fazladır.

6- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 18) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	80	74,8	0,348	2	0,840
Derste sıraların arasında dolaşmak	79	73,8	0,632	2	0,729
Dikkatini toplayamamak	85	79,4	0,424	3	0,935
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	67	62,6	1,973	2	0,373
Arkadaşlarını meşgul etmek	74	69,2	3,032	3	0,387
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	83	77,6	5,565	3	0,135
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	84	78,5	1,128	3	0,770
Sosyal aktivitelere katılmamak	63	58,9	4,441	3	0,218
Dersten başka şeylerle uğraşmak	73	68,2	4,757	3	0,191
Derse aktif olarak katılmamak	76	71,0	3,661	3	0,300
Arkadaşlarına lakap takmak	58	54,2	2,162	3	0,539
Yerlere tükürmek, çöp atmak	54	50,5	2,436	2	0,296
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	65	60,7	2,338	3	0,505
Kavgaya etmek	86	80,4	0,407	3	0,939
Yalan söylemek	67	62,6	8,498	3	0,037*
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	46	43,0	0,076	1	0,783
İzinsiz sınıftan ayrılmak	37	34,6	9,789	3	0,020*
Sık sık devamsızlık yapmak	51	47,7	5,512	3	0,138
Okuldan kaçmak	27	25,2	3,301	3	0,348
Özensiz kıyafet ve temizlik	63	58,9	6,598	3	0,086
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	73	68,2	5,196	3	0,158
Her konuda bencil davranmak	52	48,6	6,747	3	0,080
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	72	67,3	8,429	3	0,038*
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	56	52,3	3,169	2	0,205
Hiçbir şeyi umursamamak	65	60,7	2,687	3	0,442

Tabloya baktığımızda, “Yalan söylemek”, “Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak” ve “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışlarında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 19) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Yalan Söylemek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Yalan söylemek							
			2	3	4	5	TOPLAM
CİNSİYET	Kadın	sayı	18	1	6	3	28
		%	64,3	3,6	21,4	10,7	100
	Erkek	sayı	29	7	2	1	39
		%	74,4	17,9	5,1	2,6	100
TOPLAM		sayı	47	8	8	4	67
		%	70,1	11,9	11,9	6,0	100

$$p>0,05 \quad s= 0,037$$

Bayan öğretmenler sınıflarındaki “Yalan söylemek” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, genellikle % 64,3’ü *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* ve % 21,4’ü *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu tercih ederken, erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 74,4’ü *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmişlerdir.

Tablo 20) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Öğretmenden İzin Almadan Sınıftan Ayrılmak” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak							
			2	3	4	5	TOPLAM
CİNSİYET	Kadın	sayı	11	-	2	3	16
		%	68,8	-	12,5	18,8	100
	Erkek	sayı	17	4	-	-	21
		%	81,0	19,0	-	-	100
TOPLAM		sayı	28	4	2	3	37
		%	75,7	10,8	5,4	8,1	100

$$p>0,05 \quad s= 0,020$$

Bayan öğretmenler sınıflarındaki “Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, % 68,8’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak*, % 12,5’i *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* ve % 18,8’i *öğrencinin ailesine haber vermek* yollarını tercih ederken, erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 81,0’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu seçmiştir. Geriye kalanı da % 19,0’u *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* yolunu tercih etmiştir.

Tablo 21) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek							
			2	3	4	5	TOPLAM
CİNSİYET	Kadın	sayı	7	8	9	1	25
		%	28,0	32,0	36,0	4,0	100
	Erkek	sayı	30	7	9	1	47
		%	63,8	14,9	19,1	2,1	100
TOPLAM		sayı	37	15	18	2	72
		%	51,4	20,8	25,0	2,8	100

$$p>0,05 \quad s=0,038$$

Bayan öğretmenlerin sınıflarındaki “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolları aşağı yukarı birbirine yakın olup % 28,0’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak*, % 32,0’si *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek*, % 36,0’sı *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yollarını tercih etmelerine rağmen, erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 63,8’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmiştir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte ikinci derede kullandıkları çözüm yolları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 22) Öğretmenlerin Cinsiyetleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	73	68,2	0,457	2	0,796
Derste sıraların arasında dolaşmak	63	58,9	2,684	3	0,443
Dikkatini toplayamamak	79	73,8	7,478	3	0,058
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	57	53,3	3,754	3	0,289
Arkadaşlarını meşgul etmek	60	56,1	3,673	3	0,299
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	74	69,2	2,496	3	0,476
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	77	72,0	2,334	3	0,506
Sosyal aktivitelere katılmamak	58	54,2	3,643	3	0,303
Dersten başka şeylerle uğraşmak	59	55,1	0,997	3	0,802
Derse aktif olarak katılmamak	66	61,7	1,298	3	0,730
Arkadaşlarına lakap takmak	49	45,8	0,329	3	0,955
Yerlere tükürmek, çöp atmak	46	43,0	5,598	3	0,133
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	61	57,0	0,775	3	0,855
Kavga etmek	72	67,3	3,290	3	0,349
Yalan söylemek	63	58,9	2,372	3	0,499
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	37	34,6	2,193	3	0,533
İzinsiz sınıftan ayrılmak	30	28,0	1,094	3	0,779
Sık sık devamsızlık yapmak	47	43,9	1,804	3	0,614
Okuldan kaçmak	23	21,5	3,916	3	0,271
Özensiz kıyafet ve temizlik	54	50,5	1,861	3	0,602
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	67	62,6	0,286	2	0,867
Her konuda bencil davranmak	47	43,9	1,664	3	0,645
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	60	56,1	2,396	3	0,494
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	54	50,5	3,312	3	0,346
Hiçbir şeyi umursamamak	57	53,3	2,256	3	0,521

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 23) Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	56	52,3	4,487	3	0,213
Derste sıraların arasında dolaşmak	47	43,9	2,363	3	0,501
Dikkatini toplayamamak	68	63,6	2,856	3	0,414
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	42	39,3	1,278	3	0,734
Arkadaşlarını meşgul etmek	50	46,7	1,971	3	0,578
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	58	54,2	0,690	3	0,875
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	68	63,6	1,437	3	0,697
Sosyal aktivitelere katılmamak	46	43,0	3,961	3	0,266
Dersten başka şeylerle uğraşmak	50	46,7	2,320	3	0,509
Derse aktif olarak katılmamak	54	50,5	2,974	3	0,396
Arkadaşlarına lakap takmak	38	35,5	1,979	3	0,577
Yerlere tükürmek, çöp atmak	35	32,7	2,130	3	0,546
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	51	47,7	0,866	3	0,834
Kavga etmek	65	60,7	1,590	3	0,662
Yalan söylemek	54	50,5	1,849	3	0,604
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	29	27,1	2,868	3	0,412
İzinsiz sınıftan ayrılmak	26	24,3	3,995	3	0,262
Sık sık devamsızlık yapmak	37	34,6	0,424	3	0,935
Okuldan kaçmak	16	15,0	12,667	3	0,005*
Özensiz kıyafet ve temizlik	47	43,9	2,714	3	0,438
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	51	47,7	7,861	3	0,049*
Her konuda bencil davranmak	41	38,3	0,581	3	0,901
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	54	50,5	0,365	3	0,947
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	44	41,1	9,309	3	0,025*
Hiçbir şeyi umursamamak	49	45,8	1,656	3	0,647

Tabloya baktığımızda, “Okuldan kaçmak”, “Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” ve “Yaptığı hatadan sonra özür dilememek” davranışlarında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 24) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Okuldan Kaçmak” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Okuldan kaçmak							
			2	3	4	5	TOPLAM
CİNSİYET	Kadın	sayı	-	4	1	3	8
		%	-	50,0	12,5	37,5	100
	Erkek	sayı	3	-	5	-	8
		%	37,5	-	62,5	-	100
TOPLAM		sayı	3	4	6	3	16
		%	18,8	25,0	37,5	18,8	100

$$p>0,05 \quad s= 0,005$$

Bayan öğretmenler sınıflarındaki “Okuldan kaçmak” davranışı ile baş etmede üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, % 50,0’si *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek*, % 12,5’i *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* ve % 37,5’i *öğrencinin ailesine haber vermek* yollarını tercih ederken, erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 62,5’i *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu seçmiştir. Geriye kalanı da % 37,5’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmiştir.

Tablo 25) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Sürekli Arkadaşlarını Şikayet Etmek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek							
			2	3	4	5	TOPLAM
CİNSİYET	Kadın	sayı	3	7	5	4	19
		%	15,8	36,8	26,3	21,1	100
	Erkek	sayı	3	4	21	4	32
		%	9,4	12,5	65,6	12,5	100
TOPLAM		sayı	6	11	26	8	51
		%	11,8	21,6	51,0	15,7	100

$$p>0,05 \quad s= 0,049$$

Bayan öğretmenler sınıflarındaki “Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek” davranışı ile baş etmede üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolu olarak, % 36,8’i *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* yolunu tercih etmişlerdir. Ama % 15,8’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak*, % 21,1’i *öğrencinin ailesine haber vermek* yollarını erkek öğretmenlerden daha fazla tercih etmişlerdir. Erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 65,6’sı *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu tercih etmiştir.

Tablo 26) Öğretmenlerin Cinsiyetleriyle Sınıflarındaki “Yaptığı Hatadan Sonra Özür Dilememek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Yaptığı hatadan sonra özür dilememek							
			2	3	4	5	TOPLAM
CİNSİYET	Kadın	sayı	3	4	9	5	21
		%	14,3	19,0	42,9	23,8	100
	Erkek	sayı	-	3	19	1	23
		%	-	13,0	82,6	4,3	100
TOPLAM	sayı		3	7	28	6	44
	%		6,8	15,9	63,6	13,6	100

$$p>0,05 \quad s=0,025$$

Bayan öğretmenler sınıflarındaki “Yaptığı hatadan sonra özür dilememek” davranışı ile baş etmede üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, % 42,9’u *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu tercih ederken, erkek öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 82,6’sı *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu tercih etmişlerdir. Bayan öğretmenlerin % 14,3’ü *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu % 23,8’i de *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih ederken erkek öğretmenlerin bu yolları pek tercih etmedikleri görülmüştür.

7- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri mezun olunan okul değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derede kullandıkları çözüm yolları ile mezun oldukları okul arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 27) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	80	74,8	0,327	2	0,849
Derste sıraların arasında dolaşmak	79	73,8	2,283	2	0,319
Dikkatini toplayamamak	85	79,4	1,283	3	0,733
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	67	62,6	2,764	2	0,251
Arkadaşlarını meşgul etmek	74	69,2	6,796	3	0,079
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	83	77,6	1,504	3	0,681
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	84	78,5	0,827	3	0,843
Sosyal aktivitelere katılmamak	63	58,9	3,266	3	0,352
Dersten başka şeylerle uğraşmak	73	68,2	2,445	3	0,485
Derse aktif olarak katılmamak	76	71,0	3,815	3	0,282
Arkadaşlarına lakap takmak	58	54,2	3,330	3	0,344
Yerlere tükürmek, çöp atmak	54	50,5	1,407	2	0,495
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	65	60,7	0,639	3	0,887
Kavga etmek	86	80,4	1,399	3	0,706
Yalan söylemek	67	62,6	2,490	3	0,477
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	46	43,0	3,118	1	0,077
İzinsiz sınıftan ayrılmak	37	34,6	7,605	3	0,055
Sık sık devamsızlık yapmak	51	47,7	4,288	3	0,232
Okuldan kaçmak	27	25,2	6,497	3	0,090
Özensiz kıyafet ve temizlik	63	58,9	1,528	3	6,676
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	73	68,2	3,27	3	0,330
Her konuda bencil davranmak	52	48,6	2,083	3	0,555
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	72	67,3	8,129	3	0,043*
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	56	52,3	0,192	2	0,909
Hiçbir şeyi umursamamak	65	60,7	6,374	3	0,095

Tabloya baktığımızda, sadece “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışında sıfır hipotezimizin (H_0) reddildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 28) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek							
			2	3	4	5	TOPLAM
MEZUN OLUNAN OKUL	1.grup	sayı	28	9	15	-	52
		%	53,8	17,3	28,8	-	100
	2.grup	sayı	8	6	3	2	19
		%	42,1	31,6	15,8	10,5	100
TOPLAM		sayı	36	15	18	2	71
		%	50,7	21,1	25,4	2,8	100

$$p > 0,05 \quad s = 0,043$$

Ön lisans mezunu öğretmenler sınıflarındaki “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, genellikle % 53,8’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* ve % 28,8’i *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yollarını tercih ederken, lisans mezunu öğretmenlerin çoğunluğu % 42,1’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmişlerdir. Ön lisans mezunu öğretmenlerin % 17,3’ü *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* yolunu tercih etmelerine rağmen *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu öğretmenlerin tercih etmediği görülmüştür. Lisans mezunu öğretmenlerin % 31,6’sı *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* % 10,5’i de *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih etmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları ile mezun oldukları okul arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 29) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	73	68,2	1,226	2	0,542
Derste sıraların arasında dolaşmak	63	58,9	1,138	3	0,768
Dikkatini toplayamamak	79	73,8	1,585	3	0,663
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	57	53,3	1,364	3	0,714
Arkadaşlarını meşgul etmek	60	56,1	3,946	3	0,267
Görevi yarıda bırakmak, yapmamak	74	69,2	5,400	3	0,145
Ödevleri eksik yapmak, yeine getirmemek	77	72,0	3,326	3	0,344
Sosyal aktivitelere katılmamak	58	54,2	1,513	3	0,679
Dersten başka şeylerle uğraşmak	59	55,1	1,058	3	0,787
Derse aktif olarak katılmamak	66	61,7	1,425	3	0,700
Arkadaşlarına lakap takmak	49	45,8	4,194	3	0,241
Yerlere tükürmek, çöp atmak	46	43,0	1,625	3	0,654
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	61	57,0	1,109	3	0,775
Kavga etmek	72	67,3	1,995	3	0,573
Yalan söylemek	63	58,9	5,632	3	0,131
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	37	34,6	13,762	3	0,003*
İzinsiz sınıftan ayrılmak	30	28,0	1,959	3	0,581
Sık sık devamsızlık yapmak	47	43,9	2,143	3	0,543
Okuldan kaçmak	23	21,5	9,595	3	0,022*
Özensiz kıyafet ve temizlik	54	50,5	1,493	3	0,684
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	67	62,6	0,322	2	0,851
Her konuda bencil davranmak	47	43,9	4,289	3	0,232
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	60	56,1	1,117	3	0,773
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	54	50,5	3,029	3	0,387
Hiçbir şeyi umursamamak	57	53,3	1,585	3	0,663

Tabloya baktığımızda, “Kapıyı çalmadan sınıfa girmek”, “Okuldan kaçmak” davranışlarında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 30) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Kapıyı Çalmadan Sınıfa Girmek” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Kapıyı çalmadan sınıfa girmek							
			2	3	4	5	TOPLAM
MEZUN OLUNAN OKUL	1.grup	sayı	1	21	6	1	29
		%	3,4	72,4	20,7	3,4	100
	2.grup	sayı	4	2	1	-	7
		%	57,1	28,6	14,3	-	100
TOPLAM	sayı		5	23	7	1	36
	%		13,9	63,9	19,4	2,8	100

$$p>0,05 \quad s=0,003$$

Ön lisans mezunu öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 72,4’ü sınıflarındaki “Kapıyı çalmadan sınıfa girmek” davranışı ile baş etmede ikinci derecede kullandıkları çözüm yolu olarak, *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* yolunu tercih ederken, lisans mezunu öğretmenlerin çoğunluğu % 57,1’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmişlerdir.

Tablo 31) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Okuldan Kaçmak” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Okuldan kaçmak							
			2	3	4	5	TOPLAM
MEZUN OLUNAN OKUL	1.grup	sayı	1	5	6	5	17
		%	5,9	29,4	35,3	29,4	100
	2.grup	sayı	3	2	-	-	5
		%	60,0	40,0	-	-	100
TOPLAM	sayı		4	7	6	5	22
	%		18,2	31,8	27,3	22,7	100

$$p>0,05 \quad s=0,022$$

Ön lisans mezunu öğretmenler sınıflarındaki “Okuldan kaçmak” davranışı ile baş etmede ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, % 5,9’u *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak*, % 29,4’ü *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek*, % 35,3’ü *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* ve % 29,4’ü *öğrencinin ailesine haber vermek* yollarını tercih ederken, lisans mezunu öğretmenlerin büyük çoğunluğu %

60,0'ı öğrenciyi uygun bir dille uyarmak yolunu seçmiştir. Geriye kalanı da % 40,0'ı olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek yolunu tercih etmiştir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları ile mezun oldukları okul arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 32) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	56	52,3	3,538	3	0,316
Derste sıraların arasında dolaşmak	47	43,9	4,735	3	0,192
Dikkatini toplayamamak	68	63,6	1,989	3	0,575
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	42	39,3	1,617	3	0,656
Arkadaşlarını meşgul etmek	50	46,7	0,276	3	0,964
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	58	54,2	17,191	3	0,001*
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	68	63,6	3,623	3	0,305
Sosyal aktivitelere katılmamak	46	43,0	1,496	3	0,683
Dersten başka şeylerle uğraşmak	50	46,7	2,259	3	0,520
Derse aktif olarak katılmamak	54	50,5	1,636	3	0,651
Arkadaşlarına lakap takmak	38	35,5	2,806	3	0,422
Yerlere tükürmek, çöp atmak	35	32,7	4,518	3	0,211
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	51	47,7	5,060	3	0,167
Kavga etmek	65	60,7	2,758	3	0,430
Yalan söylemek	54	50,5	11,385	3	0,010*
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	29	27,1	4,533	3	0,209
İzinsiz sınıftan ayrılmak	26	24,3	1,474	3	0,688
Sık sık devamsızlık yapmak	37	34,6	3,649	3	0,302
Okuldan kaçmak	16	15,0	1,667	3	0,644
Özensiz kıyafet ve temizlik	47	43,9	2,502	3	0,475
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	51	47,7	6,300	3	0,098
Her konuda bencil davranmak	41	38,3	4,390	3	0,222
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	54	50,5	2,673	3	0,445
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	44	41,1	1,927	3	0,588
Hiçbir şeyi umursamamak	49	45,8	1,769	3	0,622

Tabloya baktığımızda, “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek”, “Yalan söylemek” davranışlarında sıfır hipotezimizin (H_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 33) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Verilen Bir Görevi Yarıda Bırakmak Ya Da Yerine Getirmemek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek							
			2	3	4	5	TOPLAM
MEZUN OLUNAN OKUL	1.grup	sayı	2	12	7	24	45
		%	4,4	26,7	15,6	53,3	100
	2.grup	sayı	2	1	8	1	12
		%	16,7	8,3	66,7	8,3	100
TOPLAM	sayı		4	13	15	25	57
	%		7,0	22,8	26,3	43,9	100

$p > 0,05$ $s = 0,001$

Ön lisans mezunu öğretmenler sınıflarındaki “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışı ile baş etmede üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolu olarak, % 53,3’ü *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih ederken, lisans mezunu öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 66,7’si *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu tercih etmişlerdir.

Tablo 34) Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okulla Sınıflarındaki “Yalan Söylemek” Davranışı İle Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Yalan söylemek							
			2	3	4	5	TOPLAM
MEZUN OLUNAN OKUL	1.grup	sayı	2	8	7	24	41
		%	4,9	19,5	17,1	58,5	100
	2.grup	sayı	-	1	8	3	12
		%	-	8,3	66,7	25,0	100
TOPLAM	sayı		2	9	15	27	53
	%		3,8	17,0	28,3	50,9	100

$p > 0,05$ $s = 0,010$

Ön lisans mezunu öğretmenlerin çoğunluğu % 58,5’i sınıflarındaki “Yalan söylemek” davranışı ile baş etmede üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolu olarak, *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih ederken, lisans mezunu öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 66,7’si *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu tercih etmişlerdir.

8- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 35) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	80	74,8	2,080	4	0,721
Derste sıraların arasında dolaşmak	79	73,8	3,774	4	0,437
Dikkatini toplayamamak	85	79,4	6,553	6	0,364
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	67	62,6	7,647	4	0,105
Arkadaşlarını meşgul etmek	74	69,2	3,349	6	0,764
Görevi yarıda bırakmak, yapmamak	83	77,6	4,764	6	0,574
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	84	78,5	3,179	6	0,786
Sosyal aktivitelere katılmamak	63	58,9	7,384	6	0,287
Dersten başka şeylerle uğraşmak	73	68,2	7,395	6,	0,286
Derse aktif olarak katılmamak	76	71,0	8,062	6	0,234
Arkadaşlarına lakap takmak	58	54,2	2,883	6	0,823
Yerlere tükürmek, çöp atmak	54	50,5	2,136	4	0,711
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	65	60,7	4,231	6	0,645
Kavga etmek	86	80,4	9,725	6	0,137
Yalan söylemek	67	62,6	6,030	6	0,420
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	46	43,0	2,598	2	0,273
İzinsiz sınıftan ayrılmak	37	34,6	6,150	6	0,407
Sık sık devamsızlık yapmak	51	47,7	12,754	6	0,047*
Okuldan kaçmak	27	25,2	3,375	6	0,761
Özensiz kıyafet ve temizlik	63	58,9	3,210	6	0,782
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	73	68,2	5,353	6	0,499
Her konuda bencil davranmak	52	48,6	7,624	6	0,267
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	72	67,3	11,127	6	0,085
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	56	52,3	5,104	4	0,277
Hiçbir şeyi umursamamak	65	60,7	3,256	6	0,776

Tabloya baktığımızda, sadece “Sık sık devamsızlık yapmak” davranışında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 36) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleriyle Sınıflarındaki “Sık Sık Devamsızlık Yapmak” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Sık sık devamsızlık yapmak							
			2	3	4	5	TOPLAM
KIDEM GRUBU	1-19 yıl	sayı	4	-	1	12	17
		%	23,5	-	5,9	70,6	100
	20-25 yıl	sayı	14	3	4	5	26
		%	53,8	11,5	15,4	19,2	100
	25'ten yukarı	sayı	4	1	1	2	8
		%	50,0	12,5	12,5	25,0	100
TOPLAM		sayı	22	4	6	19	51
		%	43,1	7,8	11,8	37,3	100

$$p > 0,05 \quad s = 0,047$$

20-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerle % 53,8'i 25'ten yukarı kıdeme sahip öğretmenlerin % 50,0'si sınıflarındaki “Sık sık devamsızlık yapmak” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolu olarak, *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmelerine rağmen, 20 yıldan daha az kıdeme sahip öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 70,6'sı *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih etmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 37) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	73	68,2	4,998	4	0,288
Derste sıraların arasında dolaşmak	63	58,9	8,310	6	0,216
Dikkatini toplayamamak	79	73,8	4,035	6	0,672
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	57	53,3	6,892	6	0,331
Arkadaşlarını meşgul etmek	60	56,1	3,317	6	0,768
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	74	69,2	5,817	6	0,444
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	77	72,0	3,695	6	0,718
Sosyal aktivitelere katılmamak	58	54,2	8,818	6	0,184
Dersten başka şeylerle uğraşmak	59	55,1	6,367	6	0,383
Derse aktif olarak katılmamak	66	61,7	1,418	6	0,965
Arkadaşlarına lakap takmak	49	45,8	7,809	6	0,252
Yerlere tükürmek, çöp atmak	46	43,0	10,478	6	0,106
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	61	57,0	4,955	6	0,550
Kavga etmek	72	67,3	7,023	6	0,319
Yalan söylemek	63	58,9	5,408	6	0,493
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	37	34,6	3,322	6	0,767
İzinsiz sınıftan ayrılmak	30	28,0	2,640	6	0,852
Sık sık devamsızlık yapmak	47	43,9	8,274	6	0,219
Okuldan kaçmak	23	21,5	0,866	6	0,990
Özensiz kıyafet ve temizlik	54	50,5	4,173	6	0,653
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	67	62,6	2,596	4	0,628
Her konuda bencil davranmak	47	43,9	4,449	6	0,616
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	60	56,1	6,049	6	0,418
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	54	50,5	2,484	6	0,870
Hiçbir şeyi umursamamak	57	53,3	7,234	6	0,300

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 38) Öğretmenlerin Mesleki Kıdemleri İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	56	52,3	5,357	6	0,499
Derste sıraların arasında dolaşmak	47	43,9	8,248	6	0,220
Dikkatini toplayamamak	68	63,6	1,595	6	0,953
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	42	39,3	6,298	6	0,391
Arkadaşlarını meşgul etmek	50	46,7	6,157	6	0,406
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	58	54,2	8,119	6	0,230
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	68	63,6	2,612	6	0,856
Sosyal aktivitelere katılmamak	46	43,0	7,451	6	0,281
Dersten başka şeylerle uğraşmak	50	46,7	10,507	6	0,105
Derse aktif olarak katılmamak	54	50,5	11,399	6	0,077
Arkadaşlarına lakap takmak	38	35,5	10,694	6	0,098
Yerlere tükürmek, çöp atmak	35	32,7	5,728	6	0,454
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	51	47,7	6,495	6	0,370
Kavga etmek	65	60,7	9,803	6	0,133
Yalan söylemek	54	50,5	5,016	6	0,542
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	29	27,1	2,984	6	0,811
İzinsiz sınıftan ayrılmak	26	24,3	6,938	6	0,327
Sık sık devamsızlık yapmak	37	34,6	9,832	6	0,132
Okuldan kaçmak	16	15,0	6,333	6	0,387
Özensiz kıyafet ve temizlik	47	43,9	8,560	6	0,200
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	51	47,7	6,931	6	0,322
Her konuda bencil davranmak	41	38,3	3,547	6	0,738
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	54	50,5	8,555	6	0,200
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	44	41,1	7,431	6	0,283
Hiçbir şeyi umursamamak	49	45,8	3,333	6	0,766

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

9- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri medeni durum değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan 107 öğretmenden 102'si evli 4'ü bekadır. Araştırma şehir merkezinde yapıldığı için şehir merkezinde de kıdemli öğretmenler görev yaptığı

için öğretmenlerin çoğu evlidir. Bu nedenle de öğretmenlerin medeni durumu dikkate alınmayarak değerlendirme dışı tutulmuştur.

10- İlköğretim I. Kademe 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmek için kullandıkları çözüm yollarına ilişkin görüşleri okulun sosyo-ekonomik düzey değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları ile görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 39) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	80	74,8	7,394	4	0,116
Derste sıraların arasında dolaşmak	79	73,8	7,901	4	0,095
Dikkatini toplayamamak	85	79,4	13,200	6	0,040*
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	67	62,6	6,316	4	0,177
Arkadaşlarını meşgul etmek	74	69,2	11,943	6	0,063
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	83	77,6	14,572	6	0,024*
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	84	78,5	2,435	6	0,876
Sosyal aktivitelere katılmamak	63	58,9	6,814	6	0,338
Dersten başka şeylerle uğraşmak	73	68,2	6,267	6	0,394
Derse aktif olarak katılmamak	76	71,0	5,601	6	0,469
Arkadaşlarına lakap takmak	58	54,2	11,395	6	0,077
Yerlere tükürmek, çöp atmak	54	50,5	8,530	4	0,074
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	65	60,7	4,691	6	0,584
Kavga etmek	86	80,4	8,057	6	0,234
Yalan söylemek	67	62,6	9,506	6	0,147
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	46	43,0	2,546	2	0,280
İzinsiz sınıftan ayrılmak	37	34,6	5,605	6	0,469
Sık sık devamsızlık yapmak	51	47,7	5,331	6	0,502
Okuldan kaçmak	27	25,2	7,425	6	0,283
Özensiz kıyafet ve temizlik	63	58,9	10,581	6	0,102
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	73	68,2	7,538	6	0,274
Her konuda bencil davranmak	52	48,6	8,551	6	0,200
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	72	67,3	7,451	6	0,281
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	56	52,3	1,266	4	0,867
Hiçbir şeyi umursamamak	65	60,7	3,855	6	0,696

Tabloya baktığımızda, “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak”, “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışlarında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 40) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyiyle Sınıflarındaki “Konuya, İşe ya da Çalışmaya Dikkatini Toplayamamak” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak							
			2	3	4	5	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	sayı	19	4	9	1	33
		%	57,6	12,1	27,3	3,0	100
	Orta Düzey	sayı	17	8	2	3	30
		%	56,7	26,7	6,7	10,0	100
	Alt Düzey	sayı	8	8	2	4	22
		%	36,4	36,4	9,1	18,2	100
TOPLAM		sayı	44	20	13	8	85
		%	51,8	23,5	15,3	9,4	100

$p > 0,05$ $s = 0,040$

Üst düzey okullarda görev yapan öğretmenler sınıflarındaki “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak, genellikle % 57,6’sı öğrenciyi uygun bir dille uyarmak ve % 27,3’ü öğrenci ile dersten sonra konuşmak yollarını tercih etmelerine rağmen, orta düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin % 56,7’si öğrenciyi uygun bir dille uyarmak ve % 26,7’si olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek yollarını tercih etmişlerdir. Alt düzey okullarda görev yapan öğretmenler genellikle % 36,4’ü öğrenciyi uygun bir dille uyarmak ve % 36,4’ü de olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek yollarını tercih etmişlerdir. Okulun sosyo-ekonomik düzeyi düştükçe olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek ve öğrencinin ailesine haber vermek yollarını tercih edenlerin oranı artmaktadır.

Tablo 41) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyiyle Sınıflarındaki “Verilen Bir Görevi Yarıda Bırakmak Ya Da Yerine Getirmemek” Davranışı İle Baş Etmekte Birinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek							
			2	3	4	5	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	sayı	21	7	6	-	34
		%	61,8	20,6	17,6	-	100
	Orta Düzey	sayı	18	5	1	6	30
		%	60,0	16,7	3,3	20,0	100
	Alt Düzey	sayı	7	7	1	4	19
		%	36,8	36,8	5,3	21,1	100
TOPLAM		sayı	46	19	8	10	83
		%	55,4	22,9	9,6	12,0	100

$p > 0,05$ $s = 0,024$

Üst düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin % 61,8'i ve orta düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin % 60,0'ı sınıflarındaki “Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek” davranışı ile baş etmede birinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak en çok *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih ederken alt düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin % 36,8'i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak*, % 36,8'i *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* ve % 21,1'i *öğrencinin ailesine haber vermek* yollarını tercih etmişlerdir. Orta % 20,0'si ve alt % 21,1'i düzey okullarda görev yapan öğretmenler *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih etmelerine rağmen üst düzey okullarda görev yapan öğretmenler *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih etmemişlerdir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları ile görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 42) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi İle Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	73	68,2	4,402	4	0,354
Derste sıraların arasında dolaşmak	63	58,9	10,688	6	0,098
Dikkatini toplayamamak	79	73,8	17,307	6	0,008*
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	57	53,3	4,555	6	0,602
Arkadaşlarını meşgul etmek	60	56,1	8,654	6	0,194
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	74	69,2	9,086	6	0,169
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	77	72,0	4,158	6	0,655
Sosyal aktivitelere katılmamak	58	54,2	6,929	6	0,327
Dersten başka şeylerle uğraşmak	59	55,1	5,273	6	0,509
Derse aktif olarak katılmamak	66	61,7	3,483	6	0,746
Arkadaşlarına lakap takmak	49	45,8	21,543	6	0,001*
Yerlere tükürmek, çöp atmak	46	43,0	6,653	6	0,354
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	61	57,0	9,735	6	0,136
Kavga etmek	72	67,3	6,637	6	0,356
Yalan söylemek	63	58,9	6,425	6	0,377
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	37	34,6	7,997	6	0,238
İzinsiz sınıftan ayrılmak	30	28,0	9,413	6	0,152
Sık sık devamsızlık yapmak	47	43,9	6,090	6	0,413
Okuldan kaçmak	23	21,5	3,123	6	0,793
Özensiz kıyafet ve temizlik	54	50,5	3,801	6	0,704
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	67	62,6	5,004	4	0,287
Her konuda bencil davranmak	47	43,9	6,506	6	0,369
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	60	56,1	15,943	6	0,014*
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	54	50,5	4,821	6	0,567
Hiçbir şeyi umursamamak	57	53,3	1,519	6	0,958

Tabloya baktığımızda, “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak”, “Arkadaşlarına lakap takmak” ve “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışlarında sıfır hipotezimizin (h_0) reddedildiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 43) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyiyle Sınıflarındaki “Konuya, İşe Ya Da Çalışmaya Dikkatini Toplayamamak” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak							
			2	3	4	5	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	sayı	9	7	11	7	34
		%	26,5	20,6	32,4	20,6	100
	Orta Düzey	sayı	5	17	5	1	28
		%	17,9	60,7	17,9	3,6	100
	Alt Düzey	sayı	7	2	5	3	17
		%	41,2	11,8	29,4	17,6	100
TOPLAM		sayı	21	26	21	11	79
		%	26,6	32,9	26,6	13,9	100

$$p > 0,05 \quad s = 0,008$$

Üst düzey okullarda görev yapan öğretmenler sınıflarındaki “Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak” davranışı ile baş etmede ikinci derecede kullandıkları çözüm yolu olarak dengeli bir tercih yapmışlardır. Üst düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin % 26,5’i öğrenciyi uygun bir dille uyarmak, % 20,6’sı olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek, % 32,4’ü öğrenci ile dersten sonra konuşmak ve % 20,6’sı öğrencinin ailesine haber vermek yollarını tercih etmelerine rağmen, orta düzey ve alt düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır. Orta düzey okullarda görev yapan öğretmenler % 60,7’si olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek yolunu tercih etmişlerdir. Alt

düzye okullarda görev yapan öğretmenler ise % 41,2'si *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmişlerdir.

Tablo 44) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyiyle Sınıflarındaki “Arkadaşlarına Lakap Takmak” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Arkadaşlarına lakap takmak							
			2	3	4	5	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	sayı	4	1	8	6	19
		%	21,1	5,3	42,1	31,6	100
	Orta Düzey	sayı	1	10	10	2	23
		%	4,3	43,5	43,5	8,7	100
	Alt Düzey	sayı	4	-	3	-	7
		%	57,1	-	42,9	-	100
TOPLAM		sayı	9	11	21	8	49
		%	18,4	22,4	42,9	16,3	100

$p > 0,05$ $s = 0,001$

Üst düzey, orta düzey ve alt düzey okullarda görev yapan öğretmenler sınıflarındaki “Arkadaşlarına lakap takmak” davranışı ile baş etmede ikinci derecede kullandıkları çözüm yolu olarak *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yolunu ortak tercih etmişlerdir. Üst düzey okullarda görev yapan öğretmenler % 31,6'sı *öğrencinin ailesine haber vermek* yolunu tercih ederken, orta düzey okullarda görev yapan öğretmenler % 43,5'i *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* yolunu tercih etmiştir. Alt düzey okullarda görev yapan öğretmenler ise % 57,1'i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmişlerdir.

Tablo 45) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyiyle Sınıflarındaki “Sorunun Cevabını Bildiği Halde Parmak Kaldırmaya Cesaret Edememek” Davranışı İle Baş Etmekte İkinci Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasındaki Fark

Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek							
			2	3	4	5	TOPLAM
OKUL GRUBU	Üst Düzey	sayı	7	7	6	2	22
		%	31,8	31,8	27,3	9,1	100
	Orta Düzey	sayı	2	15	6	2	25
		%	8,0	60,0	24,0	8,0	100
	Alt Düzey	sayı	7	1	2	3	13
		%	53,8	7,7	15,4	23,1	100
TOPLAM		sayı	16	23	14	7	60
		%	26,7	38,3	23,3	11,7	100

$p > 0,05$ $s = 0,014$

Üst düzey okullarda görev yapan öğretmenler sınıflarındaki “Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek” davranışı ile baş etmede ikinci derecede kullandıkları çözüm yolları olarak genellikle, % 31,8’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak*, % 31,8’i *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* ve % 27,3’ü *öğrenci ile dersten sonra konuşmak* yollarını tercih etmelerine rağmen, orta düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğu % 60,0’ı *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermek* yolunu tercih etmişlerdir. Alt düzey okullarda görev yapan öğretmenler ise % 53,8’i *öğrenciyi uygun bir dille uyarmak* yolunu tercih etmişlerdir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları ile görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldı ve şöyle bir tablo ortaya çıktı:

Tablo 46) Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Okulların Sosyo-Ekonomik Düzeyi ile Kendi Sınıflarında Algıladıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışlarıyla Baş Etmekte Üçüncü Derecede Kullandıkları Çözüm Yolları Arasında Bir Fark Var mı? (Pearson Kikare Testi)

İstenmeyen Öğrenci Davranışı	Cevap Veren Öğretmen Sayısı (N=107)	%	Pearson Kikare Değeri	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık Değeri
Bir yerde uzun süreli oturamamak	56	52,3	1,910	6	0,928
Derste sıraların arasında dolaşmak	47	43,9	1,638	6	0,950
Dikkatini toplayamamak	68	63,6	11,290	6	0,080
Sınıfta dolaşmak, sırasına geçmemek	42	39,3	9,610	6	0,142
Arkadaşlarını meşgul etmek	50	46,7	3,117	6,	0,794
Görevi yarıda bırakmak, yerine getirmemek	58	54,2	6,048	6	0,418
Ödevleri eksik yapmak, yapmamak	68	63,6	8,107	6	0,230
Sosyal aktivitelere katılmamak	46	43,0	3,705	6	0,717
Dersten başka şeylerle uğraşmak	50	46,7	9,961	6	0,126
Derse aktif olarak katılmamak	54	50,5	2,780	6	0,836
Arkadaşlarına lakap takmak	38	35,5	6,156	6	0,406
Yerlere tükürmek, çöp atmak	35	32,7	4,641	6	0,591
Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek	51	47,7	7,250	6	0,298
Kavga etmek	65	60,7	4,969	6	0,548
Yalan söylemek	54	50,5	7,750	6	0,257
Kapıyı çalmadan sınıfa girmek	29	27,1	4,124	6	0,660
İzinsiz sınıftan ayrılmak	26	24,3	11,935	6	0,063
Sık sık devamsızlık yapmak	37	34,6	3,794	6	0,704
Okuldan kaçmak	16	15,0	7,333	6	0,291
Özensiz kıyafet ve temizlik	47	43,9	5,290	6	0,507
Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek	51	47,7	5,354	6	0,499
Her konuda bencil davranmak	41	38,3	10,471	6	0,106
Parmak kaldırmaya cesaret edememek	54	50,5	11,034	6	0,087
Yaptığı hatadan sonra özür dilememek	44	41,1	8,017	6	0,237
Hiçbir şeyi umursamamak	49	45,8	6,926	6	0,328

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyiyle istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte üçüncü derecede kullandıkları çözüm yolları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama aracından elde edilen bulgularla ilgili sonuçlara ve araştırmacının önerilerine yer verilmiştir.

2003-2004 eğitim öğretim yılında Afyon Merkez İlçeye bağlı 19 ilköğretim okulunda görev yapan 107 (1., 2. ve 3. sınıf) sınıf öğretmenine uygulanan anket değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

A- SONUÇLAR

Tablo 6'ya baktığımızda öğretmenlerin belirlediği istenmeyen öğrenci davranışlarının başında “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*”, “*Bir yerde uzun süreli oturamamak*” ve “*Derste sıraların arasında dolaşmak*” davranışları gelmektedir. Bunun yanında “*Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak*”, “*Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak*”, “*Kavga etmek*” ve “*Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek*” gibi davranışlar da öğretmenlerin en çok şikayet ettiği davranışlardır.

Tablo 7'ye baktığımızda en fazla görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının bile sınıfın % 12-13'ünde görüldüğü, dolayısıyla araştırma yapılan İlköğretim Okullarındaki öğrencilerin % 90'ında rahatsız edici bir davranış görülmediği ortaya çıkmıştır.

Tablo 8'e baktığımızda en çok görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının (Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak, bir yerde uzun süreli oturamamak) öğrencilerin % 10-19 aralığında görüldüğü; diğer tüm istenmeyen öğrenci davranışlarının % 1-9 aralığında görüldüğü tespit edilmiştir.

İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmede (Tablo 9) genellikle *öğrenciyi uygun bir dille uyarma, olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme ve öğrenci ile dersten sonra konuşma* (bazen de *öğrencinin ailesine haber verme*) yolları tercih edilmiştir. *görmezden gelme, öğrenciye bağırma, öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma* gibi yollar öncelikle tercih edilmemiştir.

Öğretmenlerin sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Öğrencilerin “*Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek*” davranışı ön lisans mezunu öğretmenlerin sınıflarında daha fazla görülmektedir. “*Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek*” davranışı yüksek kıdemli öğretmenlerin sınıflarında daha çok görülmektedir. “*Sık sık devamsızlık yapmak*”, “*Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek*” davranışları sosyo-ekonomik açıdan alt düzey okullarında daha çok görülmektedir.

“*Yalan söylemek*” davranışına karşı erkek öğretmenler *öğrenciyi uygun bir dille uyarma* yolunu tercih ederken; bayan öğretmenler *öğrenci ile dersten sonra konuşma* yolunu tercih etmişlerdir. “*Öğretmeden izin almadan sınıftan ayrılmak*” davranışını gösteren öğrencilere *öğrenciyi uygun bir dille uyarmanın* ötesinde erkek öğretmenler *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek göstermekte*, bayan öğretmenler ise *öğrencinin ailesine haber vermektelerdir*. “*Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek*” davranışını gösteren öğrencilere erkek öğretmenler *olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterirken*; bayan öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

Öğretmenlerin mezun oldukları okul ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında genelde bir farklılık yoktur. Sadece “*Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek*” davranışında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. “*Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek*” davranışıyla baş etmede ön lisans ve lisans mezunu öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında genelde bir farklılık yoktur. Sadece “*Sık sık devamsızlık yapmak*” davranışında anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. “*Sık sık devamsızlık yapmak*” davranışıyla baş etmede 20-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerle 25’ten yukarı kıdeme sahip öğretmenler *öğrenciyi uygun bir dille uarmayı* tercih ederken, 20 yıldan az kıdeme sahip öğretmenler *öğrencinin ailesine haber vermeyi* tercih etmektedirler.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo-ekonomik düzeyi ile kendi sınıflarında algıladıkları istenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmekte birinci derecede kullandıkları çözüm yolları arasında sadece “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*” ve “*Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek*” davranışlarında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Diğer davranışları öğretmenlerin görev yaptıkları okulların sosyo- ekonomik düzeyi etkilememektedir. “*Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak*” ve “*Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek*” davranışlarıyla baş etmede üst düzey, orta düzey ve alt düzey okullarda görev yapan öğretmenlerin tercihleri farklılaşmaktadır.

B- ÖNERİLER

İlköğretimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi ve disiplin konusundaki bilgi, beceri, yetenek ve yeterliliklerini arttırmak amacıyla çeşitli kurs, konferans, panel, sempozyum, seminer gibi etkinlikler düzenlenebilir.

Yapılan literatür taraması sonucunda, istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili yapılmış araştırmaların çoğunluğunun İlköğretim kademesinde yapıldığı görülmüştür. Benzer araştırmalar farklı öğretim kademelerinde (Okul Öncesi, Ortaöğretimde) de yapılabilir.

İstenmeyen öğrenci davranışları konusunda sadece sınıf öğretmenlerinin değil, branş öğretmenlerinin görüşlerinin de alındığı yeni araştırmalar yapılabilir.

Öğretmenlerin en çok hangi derslerde, bu istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaştıklarını belirleyen araştırmalar yapılabilir.

İstenmeyen öğrenci davranışları konusunda öğrencilerin ve okul yöneticilerinin de görüşlerinin alındığı yeni araştırmalar yapılabilir.

EKLER**Sayfa No**

Ek. 1 İstenmeyen Öğrenci Davranışları Listesi.....	108
Ek. 2 Gruplandırılmış İstenmeyen Öğrenci Davranışları Listesi.....	111
Ek. 3 Uzman Kanısına Sunulan İstenmeyen Öğrenci Davranışları Listesi....	114
Ek. 4 Afyon Merkez İlçeye Bağlı İlköğretim Okulları Listesi.....	116
Ek. 5 Afyon Merkez İlçeye Bağlı İlköğretim Okullarının 1., 2. ve 3. Sınıflarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sayısı.....	117
Ek. 6 Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Okullar ve Öğretmen Sayıları...	118
Ek. 7 Anket Formu.....	119
EK. 8 Valilik Onayı.....	123

Ek. 1 İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI LİSTESİ

1. Arkadaşlarına isim takmak (şişman,dört göz,tembel...)
2. Yerlere çöp atmak
3. Sıraları kazımak, üzerine yazı yazmak
4. Arkadaşlarına küfür etmek
5. Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek
6. Arkadaşları ve öğretmeni ile alay etmek
7. Yalan söylemek
8. Hırsızlık yapmak
9. Okulun ve sınıfın kurallarına uymamak
10. Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek
11. Ders sırasında aralarında konuşmak
12. Arkadaşlarını ya da alt sınıftaki öğrencileri dövmek
13. Sınavlarda kopya çekmek
14. Her şeye itiraz etmek
15. İsteklerini sürekli ağlayarak yaptırmak
16. Uzun süre yerinde oturamamak
17. Derse geç gelmek
18. Ders araç gereçlerini getirmemek ya da eksik getirmek
19. Söz almadan konuşmak
20. Derste yüksek sesle konuşmak
21. Sürekli kalem açmaya kalkmak
22. Arkadaşlarını rahatsız etmek
23. Öğretmenin ya da arkadaşlarının sözünü kesmek
24. Verilen ödevleri yapmamak
25. Sigara içmek, alkol ve uyuşturucuya yönelmek
26. Sınıfa bıçak, çakı gibi kesici aletler getirmek
27. Teneffüslerde arkadaşlarının ya da öğretmenin eşyalarını karıştırmak
28. Kılık kıyafetine özen göstermemek
29. Kişisel temizliğine dikkat etmemek
30. Öğretmen geldiği halde hala sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek
31. Küme çalışmalarına katılmamak
32. Kitaplığı düzenli tutmamak
33. Derste başka şeylerle meşgul olmak
34. Derste gevezelik ederek dersi kaynatmaya çalışmak
35. Okuldan kaçmak
36. Sebepsiz devamsızlıklar yapmak
37. Öğretmenlere ve okul yönetimine karşı gelmek
38. Teneffüslerde sınıf içinde boğuşmak
39. Sürekli olarak arkadaşlarına küsmek
40. Sosyal aktivitelere katılmamak
41. Teneffüslerde yalnız başına dolaşmak
42. Derste sıraların arasında dolaşmak
43. Ders sırasında birbirlerine yazılı mesajlar göndermek
44. Masa ve sıraların üzerine basmak
45. Duvarlara yazı yazmak

46. Yerlere tükürmek
47. Kapıyı çalmadan sınıfa girmek
48. Koridorlarda koşmak
49. Çetelere katılmak
50. Gereksiz yere soru sormak
51. Derste hayal kurmak
52. Derse katılmamak
53. Tebeşirleri yerlere atmak
54. Derste sakız çiğnemek
55. Derste uyumak
56. Pencereden dışarıyı seyretmek
57. Derste gülmek
58. Derse hazırlıksız gelmek
59. Tahtayı karalamak
60. Öğretmenin dikkatini dağıtacak şekilde derste yüksek sesle şarkı söylemek
61. Derste ıslık çalmak
62. Ders sırasında bir şeyler yiyip içmek
63. Sürekli olarak oturduğu yerden kalkmak
64. Defter ya da kitaplarını yırtmak, buruşturmak
65. Arkadaşlarını dışlamak
66. Sınıfta ve okulda düzensiz olmak
67. Utangaç ve çekingen davranmak
68. Sürekli olarak başarısızlık kaygısı taşımak
69. Öğretmenine ve arkadaşlarına güvenememek
70. Öğretmene bağımlılık
71. Arkadaşlarıyla tartışmak
72. Arkadaşlarıyla anlaşamamak
73. Sıraları ittirerek çekerek gürültü yapmak
74. Arkadaşlarının eşyalarını almak
75. Öğretmenin uyarılarını dinlememek
76. Hakaret etmek
77. Arkadaşlarıyla iletişim kuramamak
78. Kavga etmek
79. Öğretmene ve arkadaşlarına saygı göstermemek
80. Arkadaşlarıyla işbirliği yapmamak
81. Arkadaşlarına zarar verecek şakalar yapmak
82. Karşı cinsten arkadaşına karşı olumsuz davranışlar sergilemek
83. Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak
84. Sürekli ödüllendirilmek istemek
85. Tırnak yemek
86. Burnunu, kulağını karıştırmak
87. Her şeye çok çabuk sinirlenmek
88. Her konuda bencil davranmak
89. Sürekli tuvalet izni istemek
90. Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak
91. Göz temasından kaçınmak
92. Sorunun cevabını bildiği halde sınıfta parmak kaldırmaya cesaret edememek
93. Her şeyden alınmak

94. Yaşına uymayan bebeksi davranışlar sergilemek
95. Arkadaşlarını tırmalamak,ısırmak
96. Her gün değişik bir yerinin ağrması
97. Her gün bir eşyasını kaybetmek
98. Ayaklarını sürüyerek yürümek
99. Öğretmenine karşılık vermek
100. Her şeyden korkmak
101. Sorumluluktan kaçmak
102. Ders dışı konuşmak
103. Arkadaşlarını ve öğretmenini tehdit etmek
104. Arkadaşının saçını çekmek
105. Dersin akışını bozmak
106. Derse karşı ilgisizlik
107. Sınıf dolabını izinsiz kullanmak
108. Arkadaşlarının eşyalarına zarar vermek (çizmek,kırmak,yırtmak...)
109. Bir ön sıradaki arkadaşının saçına,kulağına ,kafasına dokunmaya çalışmak
110. Komiklik yapmak
111. Çalışmaya başlarken ya da bitirirken sallanmak,oldukça yavaş davranmak
112. Kasıtlı olarak yere sürekli bir şeyler (kalem,silgi,kağıt...) düşürüp onları almaya çalışmak
113. Ödevlerini eksik ya da rasgele yapmak
114. Yerinde sessizce oturmak
115. Öğretmenin sözünü dinlememek
116. Sürekli konuşmak
117. Dersi dinlememek
118. Şımarık davranışlar göstermek
119. Kapı,sıra ya da duvarlara vurarak gürültü çıkarmak
120. Duygu sömürüsü yapmak
121. Öğretmenini ve arkadaşlarını taklit etmek
122. Özür dilememek
123. Öğretmenine ve arkadaşlarına bağırarak
124. Öğretmen geldiğinde ayağa kalkmamak ,sırasında oturmak
125. Okuldan nefret etmek
126. Cep telefonu ile oynamak
127. Kalemle oynamak
128. Arkadaşına kağıt,silgi atmak
129. Arkadaşlarına müdahale etmek
130. Hiç bir şeyi umursamamak
131. Öğretmeninin ve arkadaşlarının duyamayacağı kadar alçak sesle konuşmak
132. Sınıfta yayıla bayıla oturmak
133. Öğretmenine ve arkadaşlarına karşı kin beslemek
134. Arkadaşlarına dil çıkarmak
135. Arkadaşlarına laf atmak
136. Öğretmen konuyu anlatırken öğretmeni dinlemeyip tahtadakileri yazmak
137. Tek tek konuşmak yerine hep bir ağızdan konuşmak
138. Arkasına dönerek arka sıradaki arkadaşını meşgul etmek
139. Arkadaşlarına kalem batırmak
140. Derste not tutmamak

Ek. 2 GRUPLANDIRILMIŞ İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI LİSTESİ

Hiperaktiflik

1. Sürekli olarak oturduğu yerden kalkmak
2. Sürekli kalem açmaya kalkmak
3. Derste sıraların arasında dolaşmak
4. Kapı ve duvarlara vurarak ; sıraları ittirip çekerek gürültü çıkarmak
5. Sürekli tuvalet izni istemek
6. Kasıtlı olarak yere sürekli bir şeyler (kalem,silgi,kâğıt...) düşürüp onları almaya çalışmak
7. Şımarık davranışlar göstermek
8. Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak
9. Masa ve sıraların üzerine basmak
10. Tebeşirleri yerlere atmak
11. Tahtayı karalamak
12. Kendisinin ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermek (çizmek,kırmak,yırtmak...)
13. Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak,düzgün bir şekilde sırasına geçmemek
14. Tırnak yemek
15. Her gün bir eşyasını kaybetmek
16. Kalemle oynamak
17. Arkasına dönerek; arkadaşına kalem, silgi vb atarak arkadaşını meşgul etmek

Tembellik

18. Arkadaşlarını rahatsız etmek
19. Okuldan nefret etmek
20. Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek
21. Ders araç gereçlerini getirmemek ya da eksik getirmek
22. Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak
23. Küme çalışmalarına ve sosyal aktivitelere katılmamak
24. Derse hazırlıksız gelmek
25. Sorumluluktan kaçmak
26. Çalışmaya başlarken ya da bitirirken sallanmak,oldukça yavaş davranmak
27. Derse katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak
28. Derste uyumak, hayal kurmak
29. Pencereden dışarıyı seyretmek
30. Derse karşı ilgisizlik
31. Cep telefonu ile oynamak

Ahlâk

32. Arkadaşları ve öğretmeni ile alay etmek (şişman,dört göz ,tembel...)

33. Öğretmeninin ya da arkadaşlarının sözünü kesmek
34. Öğretmeninin sözünü dinlememek
35. Yerlere tükürmek, çöp atmak
36. Sıra ve duvarları kazımak, üzerine yazı yazmak
37. Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek
38. Kavga etmek
39. Sigara içmek, alkol ve uyuşturucuya yönelmek
40. Sınıfa bıçak, çakı gibi kesici aletler getirmek
41. Arkadaşlarına zarar verecek şakalar yapmak
42. Arkadaşının saçını çekmek, tırmalamak, ısırarak
43. Arkadaşlarını ve öğretmenini tehdit etmek
44. Öğretmenine ve arkadaşlarına bağırarak
45. Yalan söylemek
46. Hırsızlık yapmak
47. Teneffüslerde arkadaşlarının ya da öğretmenin eşyalarını karıştırmak
48. Öğretmenine karşılık vermek
49. Arkadaşlarını dışlamak
50. Burnunu, kulağını karıştırmak
51. Öğretmenine ve arkadaşlarına saygı göstermemek
52. Duygu sömürsü yapmak
53. Arkadaşlarına laf atmak, dil çıkarmak

Okul kurallarına uymamak

54. Derse geç gelmek
55. Derste gevezelik ederek dersi kaynatmaya çalışmak
56. Kapıyı çalmadan sınıfa girmek
57. Derste öğretmenin dikkatini dağıtacak şekilde şarkı söylemek, ıslık çalmak
58. Ders sırasında bir şeyler yiyip içmek, sakız çiğnemek
59. Öğretmen izin almadan sınıftan ayrılmak
60. Dersin akışını bozmak
61. Dersi dinlememek
62. Öğretmen konuyu anlatırken öğretmeni dinlemeyip tahtadakileri yazmak
63. Tek tek konuşmak yerine hep bir ağızdan konuşmak
64. Çetelere katılmak
65. Teneffüslerde sınıf içinde boğuşmak, koridorlarda koşmak
66. Okulun ve sınıfın kurallarına uymamak
67. Sınavlarda kopya çekmek
68. Okuldan kaçmak
69. Sebepsiz devamsızlıklar yapmak
70. Sınıf dolabını izinsiz kullanmak
71. Öğretmen geldiğinde ayağa kalkmamak, sırasında oturmak
72. Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek
73. Kitaplığı düzenli tutmamak
74. Derste not tutmamak
75. Ders sırasında aralarında konuşmak, birbirlerine yazılı mesajlar göndermek

Mizaç

76. Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek
77. Her şeye itiraz etmek
78. Gereksiz yere soru sormak
79. Derste gülmek, komiklik yapmak
80. Ayaklarını sürüyerek yürümek
81. Yerinde sessizce oturmak
82. Arkadaşlarına müdahale etmek
83. Öğretmenin ve arkadaşlarının duyamayacağı kadar alçak sesle konuşmak
84. Her gün değişik bir yerinin ağrması
85. Her şeye çok çabuk sinirlenmek
86. Öğretmenine ve arkadaşlarına kin beslemek
87. İsteklerini sürekli ağlayarak yaptırmak
88. Sürekli olarak arkadaşlarına küsmek
89. Teneffüslerde yalnız başına dolaşmak
90. Sınıfta ve okulda düzensiz olmak
91. Utangaç ve çekingen davranmak
92. Öğretmenine ve arkadaşlarına güvenememek
93. Arkadaşlarıyla iletişim kuramamak
94. Arkadaşlarıyla işbirliği yapamamak
95. Karşı cinsten arkadaşına karşı olumsuz davranışlar sergilemek
96. Sürekli ödüllendirilmek istemek
97. Her konuda bencil davranmak
98. Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek
99. Her şeyden alınmak
100. Yaşına uymayan bebeksi davranışlar sergilemek
101. Her şeyden korkmak
102. Özür dilememek
103. Hiçbir şeyi umursamamak
104. Sınıfta yayıla bayıla oturmak
105. Sürekli olarak başarısızlık kaygısı taşımak
106. Öğretmene bağımlılık
107. Göz temasından kaçınmak

Ek. 3 UZMAN KANISINA SUNULAN İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI LİSTESİ

(Lütfen her gruptan seçeceğiniz 5 davranışın yanlarındaki kutulara işaret koyunuz)

Hiperaktiflik

- Sürekli olarak oturduğu yerden kalkmak
- Sürekli kalem açmaya kalkmak
- Derste sıraların arasında dolaşmak
- Kapı ve duvarlara vurarak; sıraları ittirip çekerek gürültü çıkarmak
- Sürekli tuvalet izni istemek
- Şımarık davranışlar göstermek
- Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak
- Kendisinin ya da arkadaşlarının eşyalarına zarar vermek
(çizmek,kırmak,yırtmak...)
- Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek
- Arkasına dönerek; arkadaşına kalem, silgi vb atarak arkadaşını meşgul etmek

Tembellik

- Okuldan nefret etmek
- Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek
- Ders araç gereçlerini getirmemek ya da eksik getirmek
- Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak
- Küme çalışmalarına ve sosyal aktivitelere katılmamak
- Derse hazırlıksız gelmek
- Çalışmaya başlarken ya da bitirirken sallanmak, oldukça yavaş davranmak
- Derse katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak
- Derste uyumak, hayal kurmak
- Pencereden dışarıyı seyretmek

Ahlâk

- Arkadaşları ve öğretmeni ile alay etmek (şişman, dört göz, tembel...)
- Öğretmenin ya da arkadaşlarının sözünü kesmek
- Yerlere tükürmek, çöp atmak
- Sıra ve duvarları kazımak, üzerine yazı yazmak
- Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek
- Kavga etmek
- Sınıfa bıçak, çakı gibi kesici aletler getirmek
- Yalan söylemek
- Hırsızlık yapmak
- Burnunu kulağını karıştırmak

Okul kurallarına uymamak

- Derse geç gelmek
- Kapıyı çalmadan sınıfa girmek
- Ders sırasında bir şeyler yiyip içmek, sakız çiğnemek
- Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak
- Sınavlarda kopya çekmek

- Okuldan kaçmak
- Sebepsiz devamsızlıklar yapmak
- Öğretmen geldiğinde ayağa kalkmamak, sırasında oturmak
- Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek
- Ders sırasında aralarında konuşmak, birbirlerine yazılı mesajlar göndermek

Mizaç

- Sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek
- Derste gülmek, komiklik yapmak
- Sürekli olarak arkadaşlarına küsmek
- Utangaç ve çekingen davranmak
- Arkadaşlarıyla iletişim kuramamak
- Her konuda bencil davranmak
- Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek
- Özür dilememek
- Hiçbir şeyi umursamamak
- Sınıfta yayıla bayıla oturmak

Ek. 4 AFYON MERKEZ İLÇEYE BAĞLI İLKÖĞRETİM OKULLARI LİSTESİ

1. Atatürk İlköğretim Okulu
2. Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu
3. Beyazıt İlköğretim Okulu
4. Cumhuriyet İlköğretim Okulu
5. Dumlupınar İlköğretim Okulu
6. Ekrem Yavuz İlköğretim Okulu
7. Fatih İlköğretim Okulu
8. Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu
9. Hacı Ahmet Özsoy İlköğretim Okulu
10. Hisarbank 100. Yıl İlköğretim Okulu
11. Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu
12. Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu
13. Hürriyet İlköğretim Okulu
14. Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu
15. Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu
16. Kadınana İlköğretim Okulu
17. Kasım Paşa İlköğretim Okulu
18. Kazım Özer İlköğretim Okulu
19. Kadayıfçioğlu İlköğretim Okulu
20. Kocatepe İlköğretim Okulu
21. Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu
22. Methiye Dumlu İlköğretim Okulu
23. M. Akif Ersoy İlköğretim Okulu
24. Namık Kemal İlköğretim Okulu
25. Nurettin Karaman İlköğretim Okulu
26. Oruçoğlu İlköğretim Okulu
27. Osman Attila İlköğretim Okulu
28. Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu
29. Özlem Özyurt İlköğretim Okulu
30. Özerler İlköğretim Okulu
31. Sahipata İlköğretim Okulu
32. Salim Pancar İlköğretim Okulu
33. Şemsettin Karahisari İlköğretim Okulu
34. Ticaret Borsası İlköğretim Okulu
35. Yavuz Selim İlköğretim Okulu
36. 27 Ağustos İlköğretim Okulu
37. Yunus Emre İlköğretim Okulu
38. Yüksel Varlı İlköğretim Okulu
39. Ayşegül Arsoy Pansiyonlu İlköğretim Okulu
40. 75. Yıl Pansiyonlu İlköğretim Okulu
41. Selçuklu İlköğretim Okulu
42. Karahisar İlköğretim Okulu
43. TED Afyon Özel İlköğretim Okulu
44. Özel Zafer İlköğretim Okulu

**Ek. 5 AFYON MERKEZ İLÇEYE BAĞLI İLKÖĞRETİM
OKULLARININ 1., 2. VE 3. SINIFLARINDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN SAYISI**

S.no	Okulun Adı	1.Sınıf	2.sınıf	3.sınıf	Toplam
1	Atatürk İlköğretim Okulu	6	4	4	14
2	Ali Çetinkaya İlköğretim Okulu	2	2	2	6
3	Beyazıt İlköğretim Okulu	1	1	1	3
4	Cumhuriyet İlköğretim Okulu	3	3	3	9
5	Dumlupınar İlköğretim Okulu	2	2	3	7
6	Ekrem Yavuz İlköğretim Okulu	2	2	2	6
7	Fatih İlköğretim Okulu	5	4	4	13
8	Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu	2	2	2	6
9	Hacı Ahmet Özsoy İlköğretim Okulu	2	2	2	6
10	Hisarbank 100. Yıl İlköğretim Okulu	3	3	3	9
11	Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu	3	3	3	9
12	Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu	2	2	2	6
13	Hürriyet İlköğretim Okulu	2	2	2	6
14	Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu	2	2	3	7
15	Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu	3	3	3	9
16	Kadınana İlköğretim Okulu	3	3	2	8
17	Kasım Paşa İlköğretim Okulu	1	1	1	3
18	Kazım Özer İlköğretim Okulu	3	3	2	8
19	Kadayıfçioğlu İlköğretim Okulu	2	1	1	4
20	Kocatepe İlköğretim Okulu	3	3	3	9
21	Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	3	3	3	9
22	Methiye Dumlu İlköğretim Okulu	2	2	2	6
23	M. Akif Ersoy İlköğretim Okulu	2	1	1	4
24	Namık Kemal İlköğretim Okulu	1	1	1	3
25	Nurettin Karaman İlköğretim Okulu	2	2	2	6
26	Oruçoğlu İlköğretim Okulu	4	4	3	11
27	Osman Attila İlköğretim Okulu	3	2	2	7
28	Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu	3	3	2	8
29	Özlem Özyurt İlköğretim Okulu	2	2	2	6
30	Özerler İlköğretim Okulu	1	1	1	3
31	Sahipata İlköğretim Okulu	2	2	2	6
32	Salim Pancar İlköğretim Okulu	2	2	2	6
33	Şemsettin Karahisari İlköğretim Okulu	2	2	2	6
34	Ticaret Borsası İlköğretim Okulu	2	2	2	6
35	Yavuz Selim İlköğretim Okulu	1	1	1	3
36	27 Ağustos İlköğretim Okulu	2	3	3	8
37	Yunus Emre İlköğretim Okulu	2	2	2	6
38	Yüksel Varlı İlköğretim Okulu	2	2	2	6
39	Ayşegül Arsoy Pansiyonlu İlköğretim Okulu	2	2	2	6
40	75. Yıl Pansiyonlu İlköğretim Okulu	1	1	1	3
41	Selçuklu İlköğretim Okulu	1	1	1	3
TOPLAM		94	89	87	270

**Ek. 6 ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİNİ OLUŞTURAN OKULLAR VE
ÖĞRETMEN SAYILARI**

Okul Adları	Öğretmen Sayısı
Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu	6
Öğretmen Saniye Sayıoğlu İlköğretim Okulu	6
Hacı Hayriye Özsoy İlköğretim Okulu	6
Kocatepe İlköğretim Okulu	6
Salım Pancar İlköğretim Okulu	6
Hüseyin Türkmen İlköğretim Okulu	6
Hüseyin Sümer İlköğretim Okulu	6
Sahipata İlköğretim Okulu	6
Atatürk İlköğretim Okulu	6
Methiye Dumlu İlköğretim Okulu	6
Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	6
Fatih İlköğretim Okulu	6
Oruçoğlu İlköğretim Okulu	6
Gedik Ahmet Paşa İlköğretim Okulu	5
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	5
Kadınana İlköğretim Okulu	5
Hürriyet İlköğretim Okulu	5
Osman Attila İlköğretim Okulu	4
Nurettin Karaman İlköğretim Okulu	5
Toplam	107

**Ek.7 İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEMEYE YÖNELİK
ANKET FORMU**

Değerli Öğretmenler,

Bu anket “İlköğretim I. Kademe 1.,2. ve 3. Sınıflarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Öğretmen Gözlem ve Görüşleri ” konulu yüksek lisans tezinin veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır.

Araştırma, istenmeyen öğrenci davranışlarının sınıftaki kaç öğrencide görüldüğünü ve öğretmenlerin bu istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etmede en çok hangi yolları kullandığını belirlemek amacıyla yapılmaktadır.

Araştırma sonucunda sağlıklı bulguların elde edilmesi sizin anket sorularına vereceğiniz cevapların **samimiyetine** bağlıdır. Bu nedenle araştırma sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın amacı doğrultusunda **sadece bilimsel amaçla kullanılacak ve kesinlikle gizlilik ilkesine** uyulacaktır.

Ankettten geçerli ve güvenilir bir sonuç elde edebilmek için **lütfen bütün soruları cevaplamaya** çalışınız. Araştırmaya yaptığınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Aslı YÜKSEL
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖN BİLGİLER

Lütfen maddeleri dikkatlice okuyarak ilgili boşlukları doldurunuz.

1. **Cinsiyetiniz:** Kadın () Erkek ()
2. **En son mezun olduğunuz okul :**.....
3. **Mesleki kıdeminiz (yıl olarak yazınız):**.....
4. **Medeni durumunuz :** Evli () Bekar () Dul ()
5. **Bu öğretim yılında okutmakta olduğunuz sınıf :** 1.sınıf () 2.sınıf () 3.sınıf ()
6. **Sınıfınızdaki öğrenci sayısı:**.....

Değerli Öğretmen Arkadaş,

Aşağıda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili, okullarda en çok karşılaşılan 25 temel davranış verilmiştir. Lütfen **her bir davranışın bu öğretim yılında okutmakta olduğunuz sınıfta yaklaşık kaç öğrencide görüldüğünü ilgili sütuna yazınız.**

Öğretmenlerin istenmeyen bu öğrenci davranışları ile baş etmede en çok kullandıkları çözüm yolları sağ tarafta listelenmiştir. Bu listeden **en çok kullandığınız çözüm yollarından üç tanesinin önündeki rakamı önem sırasına göre her bir davranışın karşısındaki karelere yazınız.**

S i r a n o	İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Sınıf taki kaç öğren cide görül düğü	En Çok Kullanılan Baş Etme (çözüm) Yolu (Yan Tablodan)
1	Bir yerde uzun süreli oturamamak		☐ ☐ ☐ 1. Görmezden gelme
2	Derste sıraların arasında dolaşmak		☐ ☐ ☐ 2. Öğrenciyi uygun bir dille uyarma
3	Konuya, işe ya da çalışmaya dikkatini toplayamamak		☐ ☐ ☐ 3. Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme
4	Öğretmen geldiği halde hâlâ sınıfta dolaşmak, düzgün bir şekilde sırasına geçmemek	4	☐ ☐ ☐ 4. Öğrenci ile dersten sonra konuşma
5	Arkasına dönerek; kalem, silgi vb atarak arkadaşını meşgul etmek		☐ ☐ ☐ 5. Öğrencinin ailesine haber verme
6	Verilen bir görevi yarıda bırakmak ya da yerine getirmemek		☐ ☐ ☐ 6. Öğrenciyi bağırma
7	Verilen ödevleri eksik yapmak ya da hiç yapmamak		☐ ☐ ☐ 7. Öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma
8	Küme çalışmaları ve sosyal aktivitelere katılmamak		☐ ☐ ☐ 8. Başka (İstenmeyen davranışlara karşı kullandığınız başka yöntemler varsa lütfen aşağıya yazınız)
9	Çalışmaya başlamayı engelleyecek, geciktirecek başka şeylerle uğraşmak	9	☐ ☐ ☐
10	Derse aktif olarak katılmamak, başka şeylerle meşgul olmak		☐ ☐ ☐
11	Arkadaşlarına lakap takmak (şişman, dört göz, vb.)		☐ ☐ ☐
12	Yerlere tükürmek, çöp atmak		☐ ☐ ☐
13	Arkadaşlarına küfür ve hakaret etmek		☐ ☐ ☐

14	Kavga etmek		☐ ☐ ☐	<p>1. Görmezden gelme 2. Öğrenciyi uygun bir dille uyarma 3. Olumlu davranış gösteren öğrenciyi örnek gösterme 4. Öğrenci ile dersten sonra konuşma 5. Öğrencinin ailesine haber verme 6. Öğrenciye bağırma 7. Öğrenciyi bedensel olarak cezalandırma 8. Başka (İstenmeyen davranışlara karşı kullandığınız başka yöntemler varsa lütfen aşağıya yazınız)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
15	Yalan söylemek		☐ ☐ ☐	
16	Kapıyı çalmadan sınıfa girmek		☐ ☐ ☐	
17	Öğretmenden izin almadan sınıftan ayrılmak		☐ ☐ ☐	
18	Sık sık devamsızlık yapmak		☐ ☐ ☐	
19	Okuldan kaçmak		☐ ☐ ☐	
20	Kılık kıyafetine ve kişisel temizliğine özen göstermemek		☐ ☐ ☐	
21	Sürekli arkadaşlarını şikayet etmek		☐ ☐ ☐	
22	Her konuda bencil davranmak		☐ ☐ ☐	
23	Sorunun cevabını bildiği halde parmak kaldırmaya cesaret edememek		☐ ☐ ☐	
24	Yaptığı hatadan sonra özür dilememek		☐ ☐ ☐	
25	Hiçbir şeyi umursamamak		☐ ☐ ☐	

Ek.8 VALİLİK ONAYI

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- APUHAN Recep Şükrü, *Etkili Öğretmenin Temel Davranışları*, Timaş Yayıncılık, İstanbul, 2002
- ATAMAN Ayşegül, “Sınıf İçinde Karşılaşılan Davranış Problemleri ve Bunlara Karşı Geliştirilen Önlemler”, *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET , Nobel Yayıncılık, Ankara , 2001
- AYDIN Ayhan, *Sınıf Yönetimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 1998
- BAŞAR Hüseyin, *Sınıf Yönetimi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul , 1999
- CELEP Cevat, *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*, Anı Yayıncılık, Ankara , 2000
- ERCAN Ahmet Rahmi, *Öğrenmeyi Etkinleştiren Başarıyı Yükselten Öğretmen Davranışları* , Galeri Kültür/Eğitim Yayıncılık, Ankara ,1999
- GLASSER William, *Okulda Kaliteli Eğitim* (Türkçesi Ulaş KAPLAN), İstanbul, 1999
- GORDON Thomas, *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*, (Çev: Emel AKSOY), Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2001
- GÖZÜTOK F Dilek, *Öğretmenliğimi Geliştiriyorum*, Siyasal Kitapevi, Ankara, 2000
- HALİS İsa, “Sınıf İçi Davranışlar”, *Sınıf Yönetimi*, Editör Ömer ÜRE, Mikro Yayıncılık, Ankara , 2003

İLGAR Lütfü, *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*, Beta Yayıncılık, İstanbul , 2000

KAPTAN Saim, *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara, 1998

KARASAR Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, 1982

NELSEN Jone, LOTT Lynn, GLENN Stephen, *Sınıfta Pozitif Disiplin* (Türkçesi : Miyase KOYUNCU), Hayat Yayıncılık, İstanbul , 2000

ÖZSOY Halil İbrahim, ATAÜNAL Aydoğan, *Nasıl Bir İnsan ve Nasıl?*, Eğitim, Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını:7, Ankara , 2001

ÖZSOY Osman, *Etkin Öğretmen Etkin Öğrenci Etkin Eğitim*, Hayat Yayıncılık, İstanbul , 2003

SABAN Ahmet, *Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori Ve Yaklaşımlar*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2000

TERTEMİZ Neşe, “Sınıf Yönetimi ve Disiplin”, *Sınıf Yönetimi*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001

TOPSES Gürsen, “Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Toplumsal ve Psikolojik Etkinler ve Sorunlar”, *Sınıf Yönetimi*, Editör Leyla KÜÇÜKAHMET, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2001

YALÇINKAYA Münevver, “Sınıf-İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Yönetimine İlişkin Stratejiler”, *Sınıf Yönetimi*, , Editör Ömer ÜRE, Mikro Yayıncılık, Ankara, 2003

DERGİLER

AKSOY Naciye, “Sınıf İçi Disiplin Sorunlarını Azaltmada İzlenebilecek Temel Yaklaşımlar”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, Ekim 2000

ATICI Meral, “İlköğretimdeki Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar ve Nedenleri”, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 20, Bahar 2001

ÖZDAYI Nurhayat, “Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış”, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Cilt 1, Ankara 2004

TÜRNÜKLÜ Abbas, “Sınıf İçi Davranış Yönetimi”, *Eğitim Yönetimi*, Cilt 6, Sayı 21, kış 2000

TÜRNÜKLÜ Abbas, ZORALOĞLU Yunus, GEMİCİ Yusuf , “İlköğretim Okullarında Okul Yönetimine Yansıyan Disiplin Sorunları”, *Eğitim Yönetimi*, Cilt 7, Sayı 27, yaz 2001

ÜLTANIR Gürcan, “Öğretmen Beklentileri ve Disiplin Sorunları”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 141, Ocak-Şubat-Mart 1999

YAYINLANMAMIŞ TEZLER

ALKAN Vesile, İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Sınıf-İçi Uygun Olmayan Davranışları Gösterme Sıklıkları ve Bu Davranışların Öğretmen Performansına Etkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2002

DAĞDELEN Ömer, İlköğretim Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması

(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 1999

DEMİR Yılmaz, Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Başetme Stratejileri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2003

KESKİN Mehmet Ali, Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Başetme Yolları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2002

ÖZTÜRK Necla, Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2001

SADIK Fatma, İlköğretim I. Aşama Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2000

SAYIN Nükhet, Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü), 2001

ELEKTRONİK ORTAMDAKİ KAYNAKLAR

ERGÜN Mustafa , DUMAN Tayyip, “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları”, (www. egitim.aku.edu.tr/ertayip1.htm, s.1 28.09.2003)

İPŞİR Duran, “Sınıf Yönetiminde; Öğrencilerle Sağlıklı İletişim Kurabilmenin ve Olumlu Sınıf Ortamı Yaratmanın Rollerini”, *Milli Eğitim Dergisi*,(yayim.meb.gov.tr/yayimlar/153-154/ipsir.htm-49k 23.08.2003)